

четиубо

Ф. МОЛНАР
**Момчетата
от
улуша Пал**

за юноши

ФЕРЕНЦ МОЛНАР МОМЧЕТАТА ОТ УЛИЦА „ПАЛ“

Превод: Катя Каменова

chitanka.info

I

В един без четвърт, в момента, когато на масата в кабинета по естествена история след дълги и безуспешни опити, като награда за напрегнатото очакване, в безцветния пламък на бунзеновата лампа най-последно лумна прекрасното смарагдовозелено езиче — химическото съединение, с което господин учителят искаше да докаже, че пламъкът се оцветява в зелено, наистина обагри пламъка в зелено; точно в един без четвърт, в онази тържествена минута, в двора на съседната къща засвири латерна и отведнъж сложи край на цялата сериозност. През този топъл мартенски ден всички прозорци бяха широко отворени и върху крилете на свежия пролетен зефир в кабинета долетя музика. Беше някаква весела унгарска песен, която от латерната звучеше като марш и се разливаше толкова предизвикателно и по виенски, че на целия клас му се искаше да се засмее, дори някои наистина се усмихнаха. В бунзеновата лампа весело трепкаше зеленото езиче, което няколко момчета от първите чинове все пак наблюдаваха. Но останалите гледаха през прозорците, където се виждаха покривите на съседните къщички, а в златния блясък на обедното слънце в далечината се открояваше църковният купол с часовник, чиято голяма стрелка утешително се придвижваше към дванадесет. И както се бяха загледали през прозорците, ведно с музиката в кабинета нахлуха и други, съвсем неподходящи звуци. Каруцарите надуваха свирки, в един двор някъде пееше слугиня, но съвсем различно от това, което свиреше латерната. И класът започна да се раздвижва. Някои затършуваха под чиновете между книгите: по-старателните заизтриваха писците си; Бока затвори малката, обвита с червена кожа мастилница, направена така изкусно, че мастилото се разливаше от нея само когато я мушнеше в джоба си; Челе събра листата, които заместваха учебниците му, понеже той беше конте и под мишниците си не мъкнеше цяла библиотека, както останалите, а носеше само необходимите страници, грижливо разпределени по всичките му външни и вътрешни джобове; на последния чин Чонакош се прозина

като някой отегчен хипопотам; Вайс обърна джоба си и изтърси всички трохи, останали от сутрешната кифла, която той изяждаше на малки хапки в клас между десет и един часа; Гереб затропа нетърпеливо с крака под чина, сякаш се готвеше да стане; Барабаш, без да се стеснява, простря под чина върху коленете си мушамата си и започна в нея по големина да нарежда книгите си, после така ги стегна с ремъка, че чинът изскърца, а той поруменя от усърдието — с една дума, всеки се тъкмеше да си върви, само учителят не се съобразяваше, че след пет минути часът ще свърши, и отправил спокойния си поглед над множеството детски глави, запита:

— Какво има?

Настъпи пълна тишина. Гробна тишина. Барабаш се принуди да отпусне ремъка, Гереб сви назад краката си, Вайс прибра обърнатия си джоб, Чонакош сложи ръка на устата си и довърши прозявката в шепата си, Челе престана да подрежда листата, Бока бързо мушна в джоба си червената мастилница, която веднага започна да пропуска яркото синьо мастило.

— Какво има? — повтори учителят, но вече всички седяха неподвижно по местата си. После погледна към прозорците, през които нахлуваше веселата мелодия, която сякаш искаше да докаже на всички, че не е длъжна да се подчинява на училищната дисциплина. Но учителят все пак погледна строго по посока на латерната и рече: — Ченгеи, затвори прозорците!

Ченгеи, малкият Ченгеи, който беше „първият от първия чин“, стана и със сериозното си строго лице се запъти към прозорците, за да ги затвори.

В същия миг Чонакош се подаде между чиновете и прошепна на едно малко русо момче:

— Внимавай, Немечек!

Немечек бегло изви поглед назад, а после се загледа в пода. До него се търкулна малка книжна топчица. Той я вдигна и разгъна. На едната ѝ страна беше написано:

Предай я нататък, за Бока!

Немечек знаеше, че това е само адресът и че самото писмо, истинското съобщение, е на другата страница. Ала той беше момче с достойнство и не искаше да прочете чуждо писмо. Ето защо той го сви на топчица, изчака удобния момент, приведе се към пътеката между двата реда чинове и прошепна:

— Внимавай, Бока!

Сега Бока погледна към пода, по който обикновено се предаваха всички съобщения. И наистина, хартиената топчица се търкулна до него. На другата страна на листа, на онази, която русичкият Немечек от чувство за доблест не беше прочел, пишеше:

Следобед в три часа общо събрание на площадката.
Избиране на председател. Да се разгласи!

Бока мушна в джоба си малкото листче и пристегна за последен път вече събраните си книги. Беше един часът. Електрическият звънец започна да звъни и този път и учителят разбра, че часът е свършил. Той загаси бунзеновата лампа, каза кой урок да вземат и влезе при разнообразната сбирка в склада по естествена история, откъдето при всяко разтваряне на вратата надничаха с глупавите си стъклени очи препарирани животни, перчеха се на поставки птици, наредени по полиците, и където в ъгъла кротко, но изпълнена с достойнство, стоеше тайната на тайните, ужасът на ужасите — един пожълтял човешки скелет.

Само за минутка класът изхвъркна от кабинета. В просторните коридори с колони се развихри бясно тичане, което се укротяваше в бързане само при вида на извисилата се фигура на някой учител сред шумната детска тълпа. В такива моменти хукналите презглава забавяха ход, за миг настъпваше тишина, но щом учителят изчезнеше зад някой завой, бясната надпревара продължаваше надолу по стълбите.

През изхода просто се изливаше море от деца. Половината тръгваха надясно, другата половина — наляво. Между тях се мяркаха и учители и тогава шапчиците пъргаво се смъкваха от главите. И всички крачеха уморени и гладни по залятата със слънце улица. Леко замаяните им главици малко по малко се избистряха при вида на множеството весели и жизнерадостни явления, които предлагаше

улицата. Приличаха на малки, току-що освободени роби, клатушкаха се, крачеха в обилния свеж въздух и слънчева светлина, забързани през шумния оживен град, който за тях беше само пъстра смесица от коли, улични платна, тротоари, магазини и улици, през които трябваше да стигнат до дома.

Във входа на една съседна къща Челе тайно се пазареше с халваджията, който безсрамно беше повишил цените. Както знаете, по цял свят халвата струва един крайцер. Искам да кажа, че парчето бяла халва с ядки от лешници, което халваджията отсича само с един замах на острата си брадвичка, струва един крайцер. И още, че в името на справедливостта всичко, което се продава във входа на къщата, струва един крайцер. Един крайцер струват три сливи на клечка, три половинки смокини, три фурми, три половинки захаросани орехови ядки. Един крайцер е и голямо парче небетшекер, един крайцер струват и ситните бонбони. Нещо повече, един крайцер струва и така наречената „ученическа занимавка“, която се продава в малки пликчета и съдържа най-вкусната смесица от лакомства. В нея има лешници, стафида, фъстъци, счукаан карамел, бадеми, улична смет, парчета рошкови и мухи! „Ученическата занимавка“ за един крайцер обединява в себе си различни продукти на индустрията, флората и фауната.

Челе се пазареше, понеже халваджията беше повишил цените. Познавачите на търговските закони знаят добре, че цените се качват тогава, когато търговията е свързана с риск. Така например скъпи са азиатските чайове, които се пренасят с кервани през местности, в които гъмжи от разбойници. Тези рискове трябва да заплащаме ние, консуматорите от Европа. Бедният халваджия прояви несъмнено добър търговски усет, понеже бе научил, че искат да го лишат от правото да продава близо до училището. Нещастникът знаеше, че щом са решили да го махнат, ще го махнат и въпреки всички подсладени лакомства пред него, не успяваше да се усмихва така сладко на минаващите учители, че те да не виждат в негово лице враг на младежта.

„Децата дават всичките си пари на този италианец“ — казваха учителите. А италианецът чувстваше, че търговията му пред гимназията няма да просъществува дълго. Ето защо повиши цените. Щом трябваше да се махне, поне да спечели нещо. Той дори каза на Челе:

— По-рано всичко беше по един крайцер. Отсега нататък всичко е по два крайцера.

И докато с много усилия изговори тези думи на унгарски, той диво размахваше малката брадва във въздуха. Герерб прошепна на Челе:

— Хвърли си шапката в халвата!

Челе се възхити от идеята. Брей, какво зрелище ще бъде! Как ще се разхвърчат на всички страни разните му лакомства! И как ще се развеселят момчетата!

Гереб като някой дявол продължаваше да шепне в ухото му изкусителните думи:

— Хвърли си шапката! Той е кождер!

Челе смъкна шапката си.

— Не е ли жалко за хубавата ми шапка? — попита той.

Всичко се провали. Гереб беше направил предложението си на неподходящ човек. Челе беше конте и носеше само листа от учебниците.

— Жал ли ти е? — запита Гереб.

— Жал ми е — отвърна Челе. — Но не мисли, че съм страхливец. Не съм страхливец, само ми е жал за шапката. Ако искаш, за доказателство с удоволствие ще хвърля своята шапка.

Подобно нещо не можеше да се каже на Гереб. Това беше почти обида. Той кипна и отговори:

— Ако е за моята шапка, сам ще си я хвърля. Този е експлоататор. Ако те е страх, върви си.

И с жест, който при него означаваше готовност за борба, той смъкна шапката си, за да удари с нея кривокраката маса, отрупана с разни лакомства.

Но някой отзад му хвана ръката. Един сериозен, почти мъжки глас го запита:

— Какво си намислил?

Гереб погледна назад. Зад него стоеше Бока.

— Какво си намислил? — запита го той отново.

Бока го гледаше сериозно и спокойно. Гереб изръмжа като лъв, който звероукротителят гледа право в очите. Сложи шапката на главата си и повдигна рамене.

Бока промълви тихо:

— Не закачай този човек. Обичам смелите постъпки, но когато имат смисъл. Хайде!

И той му протегна ръката си. Тя беше изцапана с мастило. Мазилницата пропускаше щедро в джоба му тъмносиньото мастило, а Бока, без да подозира нищо, извади оттам ръката си. Но те и двамата нехаеха за мастилото. Бока изтри ръката си о стената, вследствие на което я изцапа, а ръката му съвсем не се изчисти. Но с това пък приключи въпроса за мастилото. Бока хвана подръка Гереб и те тръгнаха по дългата улица. Зад тях остана хубавичкият Челе. Те дочуха

още как огорченият бунтар, помирил се с положението, каза на италианеца:

— Щом отсега нататък всичко е за два крайцера, тогава дайте ми за два крайцера бяла халва.

И той бръкна в изящното си зелено портмоне. Италианецът се усмихна и сигурно си мислеше какво би станало, ако от утре всичко продава по три крайцера. Но това беше само мечта. Приличаше на сън, в който всеки форинт се превръща в цяла стотарка. Той удари силно с брадвичката в халвата и отчупеното парче сложи на късче хартия.

Челе го погледна жално:

— Но по-рано давахте повече!

Успехът в търговията направи италианеца безочлив. Ухили се и каза:

— Сега е по-скъпо, затова е по-малко.

Един нов купувач, който се беше поучил от случката, държеше в ръката си вече два крайцера. Халваджията кълцаше бялата захаросана грамада с малката брадвичка с такива едни движения, сякаш беше някакъв вълшебен палач великан от средновековието, който реже лешниковите главички на джуджета.

— Пфу! — каза Челе на новия купувач. — Не купувай от него! Той е изнудвач!

И той лапна цялото парче бяла халва, на което здраво се беше залепила половината хартия, но нищо не му пречеше да глътне и нея.

— Почакай! — викна той след Бока и хукна към тях.

Челе ги настигна на ъгъла, където свърнаха по улица „Пипа“ за към улица „Шорокшари“. Тримата се прегърнаха; в средата крачеше Бока, той заобяснява нещо тихо, сериозно, както винаги. Беше на четиринадесет години и лицето му все още си беше детско. Но заговореше ли, изглеждаше по-възрастен с няколко години. Гласът му беше дълбок, спокоен и сериозен като думите му. Рядко говореше глупости и никак не бе склонен да върши щуротии. В дребни спорове не се намесваше, а когато го викаха за съдия, отказваше. Той знаеше, че след присъдата едната страна си отива огорчена и от съдията. Но когато недоразумението набъбнеше и свадата нарастваше така, че почти ставаше нужда да се намесва учител, Бока се заемаше да помирява. А на помирителя не се сърди нито една от страните. С една

дума, Бока изглеждаше умно момче, което може и да не постигне много в живота, но ще стане честен човек.

За да стигнат в къщи, трябваше да свърнат от улица „Шорокшари“ и после до улица „Кьозтелек“. Пролетното слънце припичаше приятно в малката тиха улица, а тютюневата фабрика, която се простираше от край до край по едната ѝ страна, боботеше тихо. По улица „Кьозтелек“ се виждаха само двама души. Те стояха наскреде пътя и чакаха. Единият беше Чонакош, а другият малкият русокос Немечек.

Когато Чонакош забеляза трите заловени едно за друго момчета, от радост пъхна два пръста в устата си и свирна като някой локомотив. Тази свирня беше негов специалитет. От четвърти клас никой не можеше да му подражава, а в цялата гимназия само няколко момчета можеха да свирят така. Всички знаеха, че може би само Циндер, председателят на кръжока по литература, може да свири така, но и той беше престанал да свири, откакто стана председател. Оттогава Циндер не си пъхаше пръстите в устата. Това не подобаваше на един председател, който всяка сряда следобед седи на катедрата до учителя по унгарски език.

И тъй, Чонакош свирна. Момчетата стигнаха до него и спряха по средата на улицата.

Чонакош се обърна към малкия русичък Немечек:

— Не си ли им разказал още?

— Не — отвърна Немечек.

Останалите запитаха в хор:

— Какво?

Чонакош отговори вместо малкото русо момче:

— Вчера в музея пак са направили einstand^[1].

— Кой?

— Ами Пасторовци. Двамата братя Пастор.

Настъпи дълбока тишина.

Трябва да обясним какво значи einstand. Това е дума с особено значение за будапещенските деца. Когато някое по-силно момче види, че друго, по-слабо от него играе на топчета, перца или на рошкови — на пещенски казано играе на чукане — и иска да му вземе играчките, то казва: einstand. Тази грозна немска дума означава, че силното момче обявява топчетата за военна плячка и че който посмее да му възрази,

ще бъде наказан. Ето защо einstand означава и обявяване на война. Изразява също така кратко, но решително обявяване на обсадно положение, насилие и юмручно право.

Пръв се обади Челе. Нежният Челе запитва ужасен:

— Блокада ли?

— Да — потвърди вече по-смело малкият Немечек, когато видя какво впечатление е направило съобщението.

След това избухна Гереб:

— Това не може да се търпи повече! Отдавна казвам, че трябва да направим нещо, но Бока винаги се мръщи. Ако не направим нищо, ще започнат и да ни бият.

Чонакош лапна двата си пръста в знак, че сега ще свирне от радост. Той беше готов винаги да се присъедини с удоволствие към всеки бунт. Но Бока му хвана ръката.

— Не ни проглушавай ушите! — смъмри го той. И много сериозно попита малкото русичко момче: — Как стана?

— Einstand-а ли?

— Да. Кога беше?

— Вчера следобед.

— Къде?

— В музея.

Така наричаха градината на музея.

— Разкажи как е било, но точно както е било, защото трябва да знаем истината, ако искаме да предприемем нещо срещу тях...

Малкият Немечек се развълнува, щом разбра, че става център на важно събитие. Това му се случваше рядко. Всички гледаха на него с пренебрежение. Никой не му обръщаше внимание, също като на единицата при смятането. Никой не се интересуваше от него. Той беше незначително, мъничко, слабо момче, крехко дете. И може би тъкмо затова беше подходящ да стане жертва. Немечек заговори и момчетата доближиха главите си една до друга.

— И така — започна той, — вчера следобед отидохме в музея, Вайс, Рихтер, Колнаи, Барабаш и аз. Преди това искахме да играем на топка на улица „Естерхази“, но топката беше на онези от реалката и те не ни позволиха. Тогава Барабаш предложи: „Хайде да идем в музея и да поиграем на топчета край стената“ — и ние всички отидохме в музея и започнахме да играем на топчета. Играехме така, че всеки

търкулваше по едно топче и ако улучеше друго топче, пуснато преди това, прибираще всички топчета. Ние хвърляхме поред топчетата и до стената бяха се събрали вече към петнадесет топчета, между тях имаше и две стъклени. И тогава изведнъж Рихтер викна: „Всичко пропадна, идват двамата Пасторовци!“. От ъгъла наистина се зададоха двамата братя, с ръце в джобовете, с наведени глави, и ние всички много се изплашихме. Нищо че бяхме петима, те двамата са толкова силни, че могат да натупат и десет души. Пък и не можеше да се каже, че ние сме петима, защото ако станеше нещо, Колнаи щеше да избяга, и Барабаш щеше да офейка, тъй че оставахме трима. Като побягна и аз, оставах само двама. Ако побегнехме и петимата, пак нямаше да има полза, понеже ония двамата са най-добрите бегачи в целия музей и ние напразно щяхме да тичаме: щяха да ни настигнат. Двамата Пасторовци се приближаваха все повече и алчно се взираха в топчетата. Рекох на Колнаи: „Виж, харесват им нашите топчета“. А Вайс излезе най-предвидлив от всички, защото веднага каза: „Идват, идват, ще има голям einstand!“. Аз мислех, че няма да ни закачат, защото никога не сме им направили нищо. Отначало те не ни закачаха, само стояха и гледаха играта. Колнаи ми прошепна в ухото: „Немечек, да спрем“. Аз му отговорих: „Брей, тъкмо сега, когато ти хвърли и не улучи. Сега е мой ред. Ако спечеля, ще престанем“. Междувременно Рихтер хвърли топче, но ръката му трепереше вече от страх, пък и с едно око дебнеше двамата Пасторовци и, разбира се, не улучи. А онези не мърдаха и само гледаха, пъхнали ръце в джобовете. Тогава хвърлих аз и улучих. Спечелих всички топчета. Искях да си ги прибера, бяха се събрали вече поне тридесет топчета, но по-малкият Пастор застана пред мене и ми кресна: „einstand“! Погледнах назад, Колнаи и Барабаш вече бягаха, Вайс стоеше пребледнял до стената, а Рихтер се двоумеше да хукне ли или не. Отначало се опитах честно да поговоря. Казах им: „Извинете, вие нямате право“ — ала по-големият Пастор вече събираше топчетата и ги слагаше в джоба си. А по-малкият ме сграбчи за самото и ми кресна: „Глух ли си, има «einstand»?!“ Разбира се, след това вече не казах нищо. Вайс се разплака до стената. Колнаи и Кенде надничаха от ъгъла на музея, за да видят какво става. Двамата Пасторовци събраха всички топчета и без дума да кажат, се отдалечиха. Това е всичко.

— Нахалници! — възмути се Герерб.

— Истински грабеж!

Така каза Челе. Чонакош свирна остро, за да покаже, че въздухът е наситен с барут. Бока стоеше тих и замислен. Всички го гледаха. Всички бяха любопитни какво ще каже Бока за случката, понеже от месеци насам всеки се оплакваше, а той не им обръщаше внимание. Но крещящата несправедливост на тази случка възмути и Бока.

Той каза тихо:

— Сега да вървим на обяд. Следобед ще се срещнем на площадката. Там ще уговорим всичко. Сега вече и аз казвам, че това е възмутително!

Изявлението му хареса на всички. В този момент Бока беше много симпатичен. Момчетата го гледаха с обич, гледаха усмихнато умната му малка глава, блестящите му черни очи, в които се бе разгорял борчески пламък. Искаше им се да разцелуват Бока, понеже най-после и той се беше възмутил.

Тръгнаха си. Някъде в Йожефварош биеше весело камбана, слънцето грееше, всичко беше красиво и радостно. На момчетата предстояха велики дела. Всяко от тях гореше от желание за подвизи, всеки се вълнуваше какво ще стане. Защото щом Бока кажеше, че ще стане нещо, тогава наистина ще стане!

Вървяха към булевард „Юлои“. Чонакош изостана с Немечек. Когато Бока се обърна, и двамата стояха край тютюневата фабрика пред едно прозорче на зимника, по което се беше наслоил дебел пласт жълтеникав тютюнев пращец.

— Тутун! — викна весело Чонакош, отново изсвири и си натъпка носа с жълтеникавия пращец.

Немечек, тази малка маймунка, се смееше от сърце. И той се пресегна и от върха на тънкото си пръстче вдъхна малко тютюнев пращец. Двамата продължиха пътя си по улица „Кьозтелек“ и кихаха, развеселени от откритието си. Чонакош кихаше гръмко, като топ. А русото момченце пръхкаше като раздразнено морско свинче. Двамата кихаха, смееха се, тичаха, и в момента бяха така щастливи, че забравиха голямата несправедливост, която и Бока, тихият и сериозен Бока, беше нарекъл възмутителна.

[1] Блокада (нем.). — Б.пр. ↑

II

Площадката... Вие, хубави, здрави ученици от Алфьолд, които трябва да пристъпите само няколко крачки, за да излезете в безкрайната равнина под чудния син купол на небесния свод, вие, чиито очи са свикнали с големите далечини, с безкрайността и не живеете притиснати между високите къщи, вие не можете да си представите какво означава за будапещенските деца един незастроен парцел. Той е равнината и полето за будапещенските деца. Той означава за тях безкрайност и свобода. Площадката — парче земя, от едната страна бе заградена с полусрутена ограда, а от другите ѝ страни високо към небето се издигаха зидовете на къщи. Днес върху бившата площадка на улица „Пал“ тъжно се издига висока четириетажна къща, пълна с обитатели, от които може би никой не знае, че за няколко бедни момченца от Будапеща някога тази земя е означавала младостта.

Самата площадка беше празна, както подобава на всички незастроени парцели. Оградата ѝ беше откъм улица „Пал“. Отдясно и отляво я ограждаха високите къщи, а отзад... да, отзад беше това, което правеше площадката великолепна, интересна. Там се простираше друго голямо незастроено място. Това голямо място беше наето от някакъв собственик на парен банциг и то беше пълно с купища дърва. Те бяха наредени на кубически метри и между огромните купчини се образуваха малки улички. Същински лабиринт. Между немите тъмни купчини дърва се кръстосваха петдесет-шестдесет тесни улички и съвсем не беше лесно да се ориентираш в този лабиринт. Ако някой все пак успяваше да се оправи в него, стигаше до малко площадче, на което имаше къщичка. Тази къщичка беше дърворезницата. Тя беше особена, тайнствена къщичка и будеше страх. През лятото цялата се покриваше с диви лози, през чийто зелен гъстак пуфтеше тесният черен комин, който с точността на часовник на равни интервали изпускаше чиста, бяла пара. В такива моменти, заслушан отдалече, човек можеше да си помисли, че между купищата дърва се мъчи локомотив, който не може да тръгне.

Около къщичката стояха големи, груби каруци. От време на време някоя от тях заставахе под стряхата на къщичката и тогава се разнасяше трополене и трясък. Под стряхата на къщичката имаше прозорче и от него се издаваше дървен улей. Когато каруцата спираше под прозорчето, от дъсчения улей като буен порой започваха да се изсипват нарязаните дърва. Каруцата се напълваше с дърва и каруцарят извикваше. Тогава тесният комин преставаше да пуфти и в малката къщичка настъпваше внезапна тишина, каруцарят подканяше конете и те тръгваха с натоварената каруца. После под стряхата спираше друга гладна, празна каруца и отново започваше да пуфти парата в железния комин, и отново рукаше порой от нарязани дърва. Така беше от години. На мястото на цепениците, които машината нарязваше на дребно, големите каруци докарваха други. По този начин купчините дърва никога не се свършваха в големия двор и никога не спираше пуфтенето на резачката. Пред къщичката имаше няколко постали черничеви дървета и под едно от тях беше скована дъсчена колиба. В нея живееше един словак, който пазеше нощем дървата, за да не ги откраднат или подпалят.

Можеше ли да има по-прекрасно място за игра от тази площадка? На нас, градските момчета, не ни трябваше друго. По-хубаво, по-индианско не можехме да си представим. Площадката на улица „Пал“ за нас беше разкошна равнина, която заместваше американските прерии. Задната ѝ част, складът за дърва, беше всичко останало: град, гора, скалиста планинска местност, всеки ден се превръщаше в това, което го наричахме. И не мислете, че складът бе незащитено място! Върху по-големите купчини дърва се издигаха кули и крепости. Бока решаваше кой пункт трябва да се укрепи, а строяха крепостите Чонакош и Немечек. Четири-пет крепости — и всяка си имаше капитан. Капитани, поручици, подпоручици — това беше армията. Редници за съжаление нямаше, освен един. От площадката всички капитани и поручици командваха само един редник, обучаваха един-единствен редник, осъждаха го за дребни нарушения на затвор в крепостите.

Може би не е нужно да казвам, че този единствен редник беше Немечек, малкият русичък Немечек. Капитаните, поручиците и подпоручиците се поздравяваха весело на площадката, дори ако се

срещнеха по сто пъти за един следобед. Те нехайно вдигаха ръка към шапките си и казваха:

— Здравей!

Само бедният Немечек трябваше непрестанно да застава мирно и да отдава чест. И всеки, който минеше край него, му подвикваше:

— Как си застанал?

— Събери петите!

— Изпъчи гърдите! Прибери корема!

— Мирно!

И Немечек радостно се подчиняваше всекиму. Има момченца, на които доставя удоволствие да се подчиняват. Но повечето момчета обичат да заповядват. Такива са хората. Ето защо беше естествено всеки на площадката да бъде офицер и само Немечек редник.

В два и половина следобед още нямаше никого на площадката. Пред колибата на конски чул спеше сладко словакът. Той спеше винаги следобед, защото нощем обикаляше купчините дърва или седеше горе на някоя крепост и зяпаше луната. Парната резачка свистеше, тесният черен комин бълваше снежнобели облачета пара и нарязаните дърва падаха в големите каруци.

Няколко минути след два и половина изскърца вратичката откъм улица „Пал“ и през нея се промъкна Немечек. Той извади от джоба си голям комат хляб, озърна се и като видя, че още няма никой, тихичко загриза кората му. Но преди това грижливо залости резето на вратата, защото един от най-важните закони на площадката гласеше, че който влезе, е длъжен да залости вратата след себе си. Който забравяше да стори това, се осъждаше на крепостен затвор. Изобщо военната дисциплина се спазваше строго.

Немечек седна на един камък, продължи да гризе коричката и зачака другарите си. По всичко личеше, че днес на площадката ще бъде много интересно. Във въздуха се чувстваше, че назряват велики събития. Няма защо да отричаме, Немечек в момента беше много горд, че е член на площадката и участва в прочутата дружина на момчетата от улица „Пал“. До едно време той гриза хляба си, а после от скука тръгна да се разхожда между купчините дърва. Както се разхождаше из малките улички, внезапно срещна голямото черно куче на словака.

— Хектор! — викна му той приятелски, но Хектор не прояви никакво желание да отвърне на поздрава. Само махна кротко с

опашката си, което при кучетата има същото значение както при нас, когато, забързани, едва докоснем шапката си. След това хукна и залая сърдито. Русичкият Немечек се затича след него. Хектор спря пред една купчина дърва и продължи да лае яростно. Тя бе една от купчините, които момчетата бяха превърнали в крепост. На върха ѝ се издигаше защитна стена от цепеници, а върху нея на тънка пръчица се вееше червено-зелено знаменце. Кучето скачаше около крепостта и лаеше непрестанно.

— Какво значи това? — попита малкото русичко момченце черното куче, защото беше голям приятел с него. Може би защото само те двамата бяха обикновени редници в армията.

Той погледна към крепостта. Не видя никого горе, но почувства, че някой се крие между дървата. Отправи се към купчината, закатери се по издадените цепеници. Насред път ясно и отчетливо чу, че някой прережда горе дървата. Сърцето му заби лудо и му се прииска да се върне. Но когато погледна надолу и съзря Хектор, пак се окуражи.

„Не бой се, Немечек“ — каза си той и внимателно продължи да се катери. На всяка стъпка той се окуражаваше сам и продължаваше да си казва: „Не бой се, Немечек. Не бой се, Немечек“.

Така се изкачи на върха. Там си каза още едно последно: „Не бой се, Немечек“, и когато понечи да прекрачи ниската стена на укреплението, от страх кракът, с който искаше да пристъпи, остана във въздуха.

— Божичко! — извика той.

И започна стремглаво да се спуска надолу по цепениците. Когато стигна на земята, сърцето му биеше лудо. Погледна към крепостта. Горе, до знамето, стъпил с десния си крак на крепостната стена, стоеше Фери Ач, страшният Фери Ач, общият неприятел, главатарят на момчетата от Ботаническата градина. Вятърът развяваше широката му червена риза, а той се усмихваше подигравателно.

Фери успокои тихичко момченцето:

— Не бой се, Немечек!

Но Немечек, обзет от страх, вече тичаше. Черното куче хукна след него и двамата заедно се запровираха между купчините дърва обратно към площадката. Върху крилете на вятъра до ушите им долетя презрителният вик на Фери Ач:

— Не бой се, Немечек!

Когато Немечек погледна назад от площадката, на крепостта вече не се виждаше червената риза на Фери Ач. И знамето липсваше. Малкото червено-зелено знаме, което беше ушила сестрата на Челе, беше отвлечено. Фери също беше изчезнал между купчините дърва. Може би беше избягал край резачката към улица „Мария“, а може би продължаваше да стои скрит някъде с приятелите си, двамата Пасторовци.

При мисълта, че и братята Пастор са тук, по гърба на Немечек полазиха студени тръпки. Той знаеше какво значи да се срещнеш с двамата Пасторовци. А Фери Ач той видя отблизо за първи път. Много

се изплаши от него, но искрено казано, хареса го. Той беше хубав, плещест, с кестенява коса и червената широка риза му отиваше много. Тя му придаваше нещо войнствено. В червената му риза имаше нещо гарибалдиевско. Всички момчета от Ботаническата градина носеха червени ризи, защото подражаваха на Фери Ач.

На вратата на площадката се почука четири пъти последователно. Немечек въздъхна облекчено. Четирикратното почукване беше сигналът на момчетата от улица „Пал“. Той се спусна към залостената врата и я отвори. Идваше Бока с Челе и Гереб. Немечек изгаряше от нетърпение да им разкаже страшната новина, но не забрави, че е редник, и отдаде полагаемото се на капитана и поручиците. Застана мирно и отдаде чест.

— Здравей! — казаха новодошлите. — Какво ново има?

Немечек размаха ръце във въздуха и искаше да разкаже всичко на един дъх.

— Ужасно! — извика той.

— Кое?

— Ужасно! Няма да повярвате!

— Но какво има?

— Фери Ач беше тук!

Сега беше ред на тримата да се изненадат. Внезапно те станаха сериозни.

— Не може да бъде! — каза Гереб.

Немечек сложи ръка на гърдите си:

— Честна дума!

— Не се кълни! — смъмри го Бока и за да придаде по-голяма тежест на думите си, кресна: — Мирно!

Немечек удари токове. Бока пристъпи към него:

— Разкажи подробно какво си видял.

— Когато отидох между уличките — започна той, — кучето залая. Тръгнах след него и дочух някакъв шум на средната крепост. Покатерих се, горе стоеше Фери Ач в червена риза.

— Горе ли стоеше? На крепостта?

— Горе! — отвърна малкото русичко момче и без малко не се закле отново. Ръката му беше вече на гърдите, но строгият поглед на Бока го възпря. Той добави: — Отнесе знамето.

Челе изсъска:

— Знамето ли?

— Да.

И четиримата се спуснаха натам. Немечек тичаше скромно най-отзад, отчасти защото беше редник, отчасти пък и защото не знаеше дали Фери Ач не продължава да се крие из уличките. Всички спряха пред крепостта. Знамето наистина липсваше. Дори дръжката я нямаше. Всички бяха много възбудени, само Бока остана спокоен.

— Кажи на сестра си — обърна се той към Челе — за утре да ушие ново знаме.

— Добре — отговори Челе, — само че няма зелено платно. Червено има още, но зеленото се свърши.

Бока се разпореди спокойно:

— Бяло има ли?

— Има.

— Тогава нека ушие едно червено-бяло знаме. Отсега нататък нашите цветове ще бъдат червено и бяло.

Всички се успокоиха. Гереб викна на Немечек:

— Редник!

— Слушам!

— За утре поправи в устава, че цветовете ни са вече червено и бяло, а не червено и зелено.

— Слушам, господин поручик!

Гереб великодушно подхвърли на изпъналото се малко, русичко момче:

— Свободно!

И малкото русичко момче застана свободно. Момчетата се покатериха на крепостта и установиха, че Фери Ач е счупил дръжката на знамето. Дръжката беше закована и малко парче от нея стърчеше тъжно под гвоздея.

От площадката се дочуха викове:

— Хахо, хей! Хахо, хей!

Това беше паролата. Изглежда бяха пристигнали и другите и ги търсеха. От детските гърла се разнасяше остро:

— Хахо, хей!

Челе направи знак на Немечек:

— Редник!

— Слушам!

— Отговори на паролата!

— Слушам, господин поручик!

Той сви ръце на фуния и изписка с тънкото си гласче:

— Хахо, хей!

Всички се смъкнаха надолу и потеглиха към равнината. Скупчени наред площадката стояха останалите: Чонакош, Вайс, Кенде, Колнаи и още неколцина. Щом видяха Бока, всички застанаха мирно, защото той беше капитанът.

— Здравейте! — поздрави ги Бока.

От групата се обади Колнаи.

— Разрешете да доложа — започна той, — когато влязохме, вратата не беше залостена. Според устава, вратата трябва да е залостена отвътре.

Бока погледна строго свръзката си. Всички също погледнаха Немечек. Ръката на Немечек отново лежеше на гърдите му и тъкмо се канеше да се закълне, че не е оставил вратата отворена, когато се обади капитанът:

— Кой влезе последен?

Настъпи тишина. Никой не беше влязъл последен. Всички млъкнаха за момент. Лицето на Немечек просия и той каза:

— Последен влязохте вие, господин капитан.

— Аз ли? — попита Бока.

— Да.

Той се замисли малко.

— Прав си — каза сетне сериозно. — Забравих да залостя вратата. Господин поручик, запишете името ми в черната книга.

Думите се отнасяха за Гереб. Гереб извади от джоба си малко черно бележниче и написа с големи букви: „Янош Бока“. И за да знае за какво се отнася, добави до името „вратата“.

Това се хареса на момчетата. Бока беше справедлив. Това самонаказание беше чудесен пример за мъжество, за каквото не се говореше дори в часа по латински, когато разглеждаха великите личности. Ала и Бока беше човек и не беше лишен от човешките слабости. Наистина, той накара да го запишат, но се обърна към Колнаи, който беше доложил за отворената врата:

— А ти не дрънкай постоянно. Господин поручик, запишете Колнаи за доносничество.

Господин поручикът отново измъкна страшния бележник и записа Колнаи. А Немечек, който стоеше най-отзад, тропаше тихичко чардаш от радост, че този път не е записан в бележника. Трябва да знаете, че бележникът беше изпъстрен само с името на Немечек. Всеки за всичко караше да записват само неговото име. И съдът, който заседаваше всяка събота, съдеше винаги него. Така си беше, какво да се прави.

Той беше единственият редник.

Последва важно съвещание. След няколко минути всички знаеха голямата новина, че Фери Ач, главатарят на червеноризците, е дръзнал да проникне в сърцето на площадката, да се изкачи на средната крепост и да отнесе знамето. Ужасът беше всеобщ. Цялата дружина заобиколи Немечек, който прибавяше все по-нови и по-нови подробности към сензационната новина.

— А каза ли ти нещо?

— Разбира се! — надуваше се Немечек.

— Какво?

— Викна ми.

— Какво ти викна?

— Извика ми: „Не се ли страхуваш, Немечек?“. — Тук малкото русичко момче преглътна, защото почувства, че не е казало истината. Нещо повече, беше послъгало. Казаното прозвуча така, сякаш той е бил много храбър и Фери Ач го е запитал: „Не се ли страхуваш, Немечек?“.

— Ти не се ли уплаши?

— Не! Спрях пред крепостта. После той се смъкна отстрани и изчезна. Избяга.

Гереб извика:

— Не е вярно! Фери Ач още от никого не е бягал!

Бока изгледа Гереб.

— Виж ти! Как го защитаваш! — каза той.

— Казвам го само защото — смънка по-тихичко Гереб — не ми се вярва Фери Ач да се е уплашил от Немечек.

Всички се засмяха. Наистина това изглеждаше невероятно, Немечек стоеше смутен сред групата и свиваше рамене. После Бока застана в центъра:

— Трябва да направим нещо, момчета. За днес оповестихме избиране на председател. Ще изберем председател, но пълновластен председател, чиито заповеди трябва да се изпълняват безпрекословно. Възможно е от всичко това да излезе война и тогава ще имаме нужда от някого, който предварително да разработва плановете, като за истинска битка. Редник, ела! Мирно! Нарежи толкова хартийки, колкото души сме, и всеки да напише на листчето кого иска за председател. Листчетата ще съберем в една шапка и който получи най-много гласове, ще стане председател.

— Ура! — ревнаха всички в хор, а Чонакош лапна пръсти и свирна като някоя вършачка.

Накъсаха листчета от тефтерчетата и Вайс извади молива си. Отзад двама души се препираха чия шапка ще бъде удостоена с голямата чест. Бяха Колнаи и Барабаш, които често се караха, и без малко не се сбиха. Колнаи каза, че шапката на Барабаш не е подходяща, защото е мазна. А Кенде твърдеше, че шапката на Колнаи е още по-мазна. Наложих се веднага да проверят коя е по-мазна. Двамата застъргаха с ножчета кожените околожки на шапките си. Но закъсняха. Челе предостави за общото дело своята хубава черна шапчица. Щом се отнасяше до хубава шапка, никой не можеше да съперничи на Челе.

Обаче Немечек, за най-голямо удивление, вместо да раздаде листчетата, използва момента, че е център на внимание, и стиснал листчетата в малката си мръсна шепа, пристъпи напред. Изпъна се мирно и с развълнувано гласче каза:

— Извинете, господин капитан, така не може повече, аз съм единственият редник... Откакто създадохме дружината, всеки стана офицер, само аз останах редник и всички ми заповядват... и всичко трябва да правя аз... и... и...

Малкото русичко момче се развълнува и по нежното му лице се затъркаляха едри сълзи.

Челе се обади надменно:

— Трябва да го изключим. Плаче.

Отзад се обади някакъв глас:

— Реве.

Всички се засмяха. Това съвсем огорчи Немечек. Толкова го огорчи, че той остави сълзите си да текат на воля. Разхълцан от плач, продължи:

— Погледнете... и... в... черната книга... все мене записват... аз... аз... съм като куче...

Бока се обади спокойно:

— Ако веднага не престанеш да ревеш, няма да те пускаме да идваш при нас. Не играем с хлапета.

Думата „хлапе“ подеждва. Немечек, бедничкият Немечек много се изплаши и престана да плаче. А капитанът сложи ръка на рамото му:

— Ако се държиш добре и се отличиш, през май ще станеш офицер. Засега ще си останеш редник.

Останалите одобриха, защото ако Немечек беше произведен за офицер още днес, всичко щеше да бъде много глупаво. Нямаше да има на кого да заповядват. Резкият глас на Гереб прозвуча:

— Редник, наостри този молив!

Бутнаха му в ръцете молива на Вайс, чийто връх се беше счупил между топчетата в джоба му. Редникът послушно взе молива с насълзени очи и разплакано лице, застана мирно, после започна да го остри, като хълцаше и подсмърчаше, както се случва обикновено след голям плач, и вложи цялата горчивина и мъка на малкото си сърчице в остренето на този молив „Хартмут“ №2.

— Нао... Наострен е, господин поручик!

Той върна молива и въздъхна тежко. С тази въздишка временно се отказа от повишението си.

Раздадоха листчетата. Всеки се оттегли настрана, защото му предстоеше много важна работа. Сетне редникът събра листчетата и ги сложи в шапката на Челе. Когато обикаляше с шапката на Челе, Барабаш побутна Колнаи:

— И неговата е мазна.

Колнаи погледна шапката. И двамата почувстваха, че няма защо да се срамуват. Щом и шапката на Челе беше мазна, нямаше какво повече да се спори. Бока прочиташе събраните листчета и ги подаваше на Гереб, който стоеше до него. Листчетата бяха четиринадесет. Той ги зачете подред: Янош Бока, Янош Бока, Янош Бока. Изведнъж прочете: Дежьо Гереб. Момчетата се спогледаха. Знаеха, че това е листчето на Бока. От учтивост той гласуваше за Гереб. Сетне се заредиха пак листчета с името на Бока и още едно за Дежьо Гереб. Накрая отново имаше с името на Гереб. Така Бока получи единадесет гласа, а Гереб

три. Гереб се усмихваше смутено. За първи път се случваше Бока да има явен съперник в дружината. Трите гласа зарадваха Гереб. Ала два от трите засегнаха Бока. За миг той се замисли кои ли са двамата, на които той не се харесва, но после се успокои.

— Значи мен избрахте за председател.

Отново се разнесе „ура“ и Чонакош пак изсвири. Очите на Немечек бяха още насълзени, но и той викаше от сърце. Много обичаше Бока.

Председателят даде знак да млъкнат, защото искаше да говори.

— Благодаря, момчета — започна той. — Да се заловим веднага на работа. Струва ми се, на всички е ясно, че червеноризците искат да ни отнемат площадката и купчините дърва. Още вчера братята Пастор са заграбили топчетата от нашите момчета, а днес тук се е скрил Фери Ач и е отнесъл знамето ни. Рано или късно те ще дойдат, за да ни изгонят оттук. Но ние ще защитаваме това място!

Чонакош избоботи:

— Да живее площадката!

И шапките полетяха нагоре. Всички с цяло гърло и възторжено извикаха:

— Да живее площадката!

Момчетата обгърнаха с поглед обширната площадка и купчините дърва, които се къпеха в мекото слънчево сияние на пролетния следобед. По очите им личеше, че обичат това парче земя и че са готови да се борят за него, ако стане нужда. Това беше проява на родолюбие. Те извикаха „Да живее площадката“ така, сякаш викаха „Да живее родината!“. Очите им блестяха и сърцата на всички бяха препълнени с умиление.

Бока продължи:

— Преди те да дойдат тук, ние ще отидем при тях в Ботаническата градина!

Друг път момчетата може би щяха да се откажат от такова дръзко предложение. Но поради възторга в този час всички викнаха от сърце и душа:

— Ще отидем!

И понеже всеки извика, че ще отиде, то и Немечек викна: „Ще отидем!“. Той, бедничкият, и без друго щеше да върви най-отзад и да мъкне палтата на господата офицерите. Откъм купчините дърва долетя и

някакъв пиянски глас. Той също се провикна: „Ще отидем!“. Погледнаха нататък. Беше словакът. Стоеше там с лула в устата и се хилеше. До него беше Хектор. Момчетата се засмяха. А словакът им подражаваше: хвърляше шапката си във въздуха и ревеше:

— Ще отидем!

С това служебните работи приключиха. Последва игра на топка. Някой надменно се провикна:

— Редник, иди в склада и донеси топката и щеката!

И Немечек изтича в склада, който се намираше под една купчина дърва. Той се промъкна отдолу и измъкна топката и щеката. До купчината стоеше словакът, а до него Кенде и Колнаи. Кенде държеше в ръцете си шапката на словака, а Колнаи вземаше масна проба от нея. Шапката на словака решително беше най-мазната от всички.

Бока пристъпи към Гереб.

— И ти получи три гласа — рече му той.

— Да — отвърна гордо Гереб и го погледна твърдо в очите.

III

Военният план беше готов още на другия ден следобед след часа по стенография. Часът по стенография свършваше в пет часа и по улиците вече запалваха фенерите. На излизане от училището Бока каза на момчетата:

— Преди да ги нападнем, ще им докажем, че и ние сме храбри като тях. Ще взема със себе си двама от най-смелите си хора и ще отидем с тях в Ботаническата градина. Ще проникнем до техния остров и ще закачим на някое дърво този лист.

При тези думи той извади от джоба си листче червена хартия, на което с главни букви беше написано:

ТУК ИДВАХА МОМЧЕТАТА ОТ УЛИЦА „ПАЛ“!

Останалите гледаха възхитено листчето. Чонакош, който не учеше стенография, но когото любопитството бе привлякло насам, забеляза:

— Трябва да напишем и някаква грубост.

Бока тръсна отрицателно глава:

— Не бива. Нещо повече, ние няма да извършим нищо лошо, както направи Фери, който отмъкна знамето. Ние само ще им покажем, че не се страхуваме от тях и че се осмеляваме да проникнем в тяхното владение, където провеждат събранията си и където са складирали оръжията си. Това червено листче е нашата визитна картичка. Ще им я оставим там.

И Челе се обади:

— Знаеш ли, научих, че по това време, привечер, те са на острова, и играят на стражари и апаши.

— Нищо. И Фери Ач дойде, когато знаеше, че сме на площадката. Който се бои, да не идва с мене.

Ала никой не се уплаши. Дори Немечек се показа решително смел. Виждаше се, че иска да спечели заслуги за повишението си. Той пристъпи гордо:

— Ще дойда с теб!

Тук, пред училището, не трябваше да застава мирно и да отдава чест, защото спазването на устава беше задължително само на площадката. Тук всички бяха равни. Чонакош също излезе напред:

— И аз ще дойда!

— Но ми обещавай, че няма да свириш!

— Обещавам. Само че... нека сега за последен път да свирна!

— Хайде, свири!

Чонакош свирна силно, както си знаеше, та чак хората се обърнаха по улицата.

— Насвирих се за днес! — рече той доволно.

Бока се обърна към Челе:

— Ти няма ли да дойдеш?

— Какво да правя? — отвърна умърлушено Челе. — Не мога да дойда, защото в пет и половина трябва да си бъда у дома. Мама ми държи сметка кога свършва часът по стенография. Боя се, че ако закъснея днес, вече няма да ме пуска никъде.

Той страшно се изплаши от тази мисъл. Всичко щеше да пропадне: площадката, офицерството.

— Върви си тогава. Ще взема със себе си Чонакош и Немечек. А утре сутринта в училище ще научите какво е станало.

Ръкуваха се. Бока се сети за нещо:

— Кажете, нали Гереб днес не беше на часа по стенография?

— Не.

— Болен ли е?

— Не вярвам. На обед се прибрахме заедно. Нищо му нямаше.

На Бока не му харесваше поведението на Гереб. Той изглеждаше много подозрителен. Вчера, когато се разделиха, той го беше погледнал в очите толкова особено и толкова многозначително. Вижда се, момчето беше разбрало, че от него няма нищо да излезе, докато Бока е в дружината. Завиждаше на Бока. А той беше много по-темпераментен и по-дързък; не му харесваше кроткият, умен и сериозен нрав на Бока. Той се смяташе за по-голям храбрец.

— Знам ли — каза тихичко Бока и тръгна с двете момчета.

Чонакош крачеше сериозен до него. А Немечек беше весел и плуваше от щастие, че най-сетне ще участва в такова интересно приключение. Беше толкова весел, че Бока го смъмри:

— Не се втелявай, Немечек. Или мислиш, че отиваме да се забавляваме? Тази екскурзия е много по-опасна, отколкото можеш да си представиш. Спомни си за братята Пастор!

При тези думи веселото настроение секна в гърлото на русичкото момче. Наистина, Фери Ач беше страшно момче, дори разправяха, че е изключен от реалната гимназия. Той беше силен и невероятно смел. Но в очите му имаше нещо мило и покоряващо, което не можеше да се долови в очите на братята Пастор. Те ходеха винаги с наведени глави, гледаха начумерено и сърдито, бяха обгорени от слънцето и никой не ги беше виждал да се смеят. Човек имаше защо да се страхува от тях.

Тримата малки храбреци вървяха забързани по безкрайния булевард „Юлои“. Беше съвсем тъмно. По булеварда светеха всички фенери и необичайното време караше момчетата да бъдат неспокойни. Те се забавляваха обикновено следобед. Толкова късно те не ходеха по улиците, а стояха в къщи над книгите. Тримата вървяха един до друг и след четвърт час стигнаха до Ботаническата градина. Зад каменната стена над главите им заплашително се издигаха високите разлистени дървета. Вятърът бучеше между младите листа, беше тъмно и когато пред момчетата се изпречи огромната Ботаническа градина със своята тайнствена, заключена врата и загадъчно шумящи дървета, сърцата им трепнаха. Немечек понечи да позвъни на вратата.

— За бога, не звъни! — спря го Бока. — Ще разберат, че сме дошли! Може би ще ги срещнем по пътя... пък и никой няма да ни отвори вратата.

— А как ще влезем?

Бока кимна към стената.

— През стената ли?

— Да.

— Тук, откъм булевард „Юлои“?

— Не! Ще заобиколим градината. Отзад стената е много по-ниска!

Свърнаха в малката тъмна улица, където вместо зид имаше дъсчена ограда. Завъртяха се край нея и потърсиха откъде биха могли да се промъкнат в градината. На едно място, до което стигаше

светлината на уличния фенер, спряха. Отвъд, непосредствено до дъсчената ограда, растеше висока акация.

— Ако се покатерим тук — прошепна Бока, — ще ни бъде лесно да се спуснем по акацията. Хем от върха на дървото ще виждаме надалеч и ще разберем дали не са някъде насам.

Другите двама се съгласиха и се захванаха на работа. Чонакош клекна и се опря с ръце на оградата. Бока внимателно стъпи на раменете му и надникна отвъд. Всички пазеха тишина, никой не шумна. След като Бока се увери, че наблизо няма никой, махна с ръка. А Немечек прошепна на Чонакош:

— Вдигай го!

И Чонакош повдигна председателя. Той се вкопчи в прогнилата ограда, която започна да пращи под него.

— Скачай! — прошепна Чонакош.

Чуха се още няколко слаби изскърцвания и в следващия миг глухо тупване. Бока се озова точно в средата на една зеленчукова леха. След него се прехвърли Немечек, сетне Чонакош. Той се покатери на акацията — умееше да се катери по дървета, понеже беше от провинцията. Другите двама го разпитваха отдолу:

— Виждаш ли нещо?

Той отвърна приглушено от върха на дървото:

— Много малко, тъмно е.

— Виждаш ли острова?

— Виждам го.

— Има ли някой там?

Чонакош внимателно се навеждаше наляво, надясно между клоните и втренчено се вираше в тъмнината към езерото.

— От дърветата и храстите на острова не се вижда нищо... но на моста...

Той млькна. Покатери се на един по-висок клон. Оттам продължи:

— Сега вече виждам добре. На моста има двама души.

Бока се обади тихичко:

— Тук са. На моста е стражата им.

После отново запращаха клоните, Чонакош слезе от дървото. Тримата стояха притихнали и мислеха какво да правят. Приклегнаха

зад един храст, за да не ги види никой, и там шепнешком започнаха да се съветват.

— Най-добре ще е — започна Бока, — ако покрай храстите стигнем някак до развалините на замъка. Знаете, че... има развалини от замък, които се простират вдясно от един хълм.

Другите двама кимнаха мълчешком — познават мястото.

— До развалините може да стигнем, като внимателно се прикриваме зад храстите. Там някой ще се изкачи на хълма и ще разгледа. Ако няма никой, ще легнем по корем и ще се свлечем по хълма. Хълмът се спуска право към езерото. После ще се скрием сред камъша и ще решим какво да правим.

Два чифта светнали очи наблюдаваха Бока. Чонакош и Немечек приемаха за закон всяка негова дума.

Бока запита:

— Съгласни ли сте?

— Да! — кимнаха двамата.

— Тогава напред! Вървете само след мен! Познавам местността.

И той запълзя на четири крака между ниските храсти. Тъкмо приклекнаха и двамата му придружвачи, и в далечината се разнесе остро, продължително изсвирване.

— Забелязаха ни! — каза Немечек и скочи на крака.

— Клекни! Клекни! Лягай по корем! — изкомандва Бока и тримата легнаха в тревата. Със затаен дъх зачакаха какво ще стане по-нататък. Наистина ли ги бяха открили?

Но никой не дойде. Вятърът шумеше между дърветата. Бока се обади шепнешком:

— Няма никой.

Но тогава ново остро изсвирване разцепи въздуха. Пак зачакаха и пак никой не дойде. Немечек разтреперан се обади изпод един храст:

— Трябва да се огледа от дървото.

— Прав си. Чонакош, качи се на дървото!

И Чонакош като котка отново се намери на високата акация.

— Какво виждаш?

— На моста се движат хора... сега са четирима... сега двама се върнаха на острова.

— Тогава всичко е наред — каза успокоен Бока. — Слез. Свирката е предизвестявала смяната на мостовата стража.

Чонакош слезе от дървото и тримата запълзяха към хълма. По това време над голямата тайнствена Ботаническа градина цареше тишина. Посетителите си отиваха още при първия камбанен звън и в нея не оставаше външен човек, освен някой с лоши замисли или такива, в чиито глави се въртяха военни планове, както в главите на трите малки тъмни фигури, които, свити на кълбо, се прокрадваха от храст до храст. Те не проронваха дума помежду си, съзнаващи важността на своята мисия. Искрено казано, те се плашеха малко. Беше необходима голяма смелост, за да се проникне в добре защитената крепост на червеноризците, разположена на острова, към който водеше единственият дървен мост, охраняван от стражи.

„Може би са братята Пастор“ — помисли си Немечек и си спомни за хубавите цветни топчета, между които имаше и стъклени, и се ядоса при мисълта, че страшната дума „einstand“ се разнесе тъкмо когато хвърляше той и щеше да спечели всичките хубави топчета...

— Ох! — извика Немечек.

Другите двама уплашено спряха да пълзят.

— Какво ти е?

Немечек се беше изправил на колене и смучеше пръста си.

— Какво ти стана?

Той дори не извади пръста си и отговори:

— Пъхнах си ръката в коприва!

— Смучи, смучи, момченце — каза Чонакош, но се изхитри и превърза ръцете си с кърпички.

Продължиха да пълзят и скоро стигнаха до хълма. Тук в подножието на хълма, както вече знаете, имаше изкуствена развалина на замък — каквито обикновена има в големите богаташки паркове — грижливо копие на старинен строеж, чиито пукнатини между камъните бяха запълнени с мъх.

— Това е развалината на замъка — обясни Бока. — Трябва да бъдем много внимателни, защото научих, че червеноризците идват и тук.

Обади се и Чонакош:

— Какъв е този замък? По история не сме учили, че в Ботаническата градина има замък...

— Това е само развалина. Построен е само като развалина.

Немечек започна да се смее:

— Щом са строили, защо не са построили нов замък? След сто години щеше да стане развалина...

— Ех, че хубаво настроение имаш — упрекна го Бока. — Щом срещнеш Пасторовци, ще ти се изпари желанието за шеги!

И наистина при тези думи лицето на малкия Немечек помръкна. Той непрекъснато забравяше, че ги грози опасност. Трябваше постоянно да му напомнят за нея.

После започнаха да се катерят нагоре по хълма между бъзовите храсти, като се хващаха за камъните на развалината. Сега Чонакош вървеше напред. Неочаквано, както си беше на четири крака, той спря. Вдигна дясната си ръка, обърна се назад и уплашено рече:

— Тук ходи някой.

Скриха се във високата трева. Разните треви и бурени прикриха добре малките им фигури. Само очите им светеха през гъсталака. Ослушаха се.

— Чонакош, сложи ухо на земята и се послушай — изкомандва шепнешком Бока. — Индианците подслушват така. Тъй по-лесно ще чуеш, ако наблизко се движи някой.

Чонакош се подчини. Легна по корем на земята и сложи ухото си там, където нямаше трева. Но веднага вдигна глава.

— Идват! — прошепна ужасен той.

Сега вече и без индианско подслушване се чуваше прашене между храстите. Това тайнствено нещо, за което още не знаеха дали е звяр или човек, идваше право срещу тях. Момчетата се изплашиха и свиха дори главите си в тревата. Само Немечек захленчи тихичко:

— Искам да си ида у дома.

Чонакош не изгуби доброто си настроение. Той му рече:

— Скрый се, хлапенце!

Но понеже и след тази обида Немечек не беше склонен да стане по-храбър, Бока надникна от тревата и с гневно блеснали очи го смъмри — разбира се, шепнешком, за да не се издаде:

— Редник, залегни в тревата!

Трябваше да се подчини на тази заповед. Немечек легна в тревата. Тайнственото нещо продължаваше да шумоли, но им се стори, че е променило посоката си и се отдалечава от тях. Бока отново надигна глава от тревата и се огледа. Видя тъмен силует, който се спускаше надолу по хълма и ръскаше с бастун храстите.

— Махна се — съобщи той на залегналите в тревата по корем момчета. — Беше пазачът.

— На червеноризците ли?

— Не. Пазачът на Ботаническата градина.

Въздъхнаха облекчено. Те не се плашеха от възрастни хора. Например не ги беше страх от стария войник в музея, чийто нос беше покрит с брадавици и който не можеше да ги търпи. Продължиха да пълзят. Но тогава изглежда пазачът дочу нещо, понеже спря и се послуша.

— Откри ни — заекна Немечек. И двамата погледнаха Бока, очаквайки нареждането му.

— Влизайте в развалината! — нареди Бока.

И тримата се спуснаха стремглаво надолу по хълма, по който преди малко така предпазливо бяха изпъзели нагоре. Развалината имаше малки сводести прозорчета. Изплашено забелязаха, че на първото има желязна решетка. Промъкнаха се до второто, но и там имаше решетка. Най-после на едно място сред камъните откриха пукнатина, през която едва се провряха. Свиха се в тъмното и затаиха дъх. Пазачът отмина пред прозорчетата. Видяха го, че отива към онази част на градината, която опираше на булевард „Юлои“, където бе къщата му.

— Слава богу — обади се Чонакош, — размина ни се!

Сега огледаха тъмната килия. Въздухът беше влажен, спарен, сякаш се намираха в подземие на истински замък. Бока внезапно се спъна в нещо. Наведе се и вдигна това, в което се беше спънал. Другите двама скочиха до него и в сумрака видяха, че държи томаховка. Приличаше на секира, с каквато, според романите, воюваха индианците. Томаховката беше издялана от дърво и облепена със станиол. Тя блестеше застрашително в тъмнината.

— Тяхна е! — възхити се Немечек.

— Да — отвърна Бока, — а щом намерихме тази, сигурно има още.

Започнаха да търсят и в един ъгъл намериха още седем. По тях лесно можеше да се заключи, че червеноризците са осем души.

Изглежда тук беше тайният им склад за оръжие. Първата мисъл на Чонакош беше да заграбят като плячка осемте секири.

— Не — възрази Бока, — няма да ги вземем. Това е обикновена кражба.

Чонакош се засрами.

— Сега си кажи думата, батенце! — осмели се да му каже Немечек, но Бока го смушка лекичко в ребрата и той млъкна.

— Да не губим време. Да излизаме и да се покатерим на хълма! Не искам да стигнем на острова, когато там вече няма никого.

Тази дръзка мисъл им върна желанието за приключения. Те разхвърляха секирите в помещението, за да се разбере, че някой е идвал. После се провряха през пукнатината и вече окуражени, забързаха към хълма. От върха се виждаше надалече. Застанаха един до друг и огледаха наоколо. Бока извади от джоба си пакетче и разгъна вестника, в който беше увит малък седефен далекоглед.

— Това е театралният далекоглед на сестрата на Челе — събщи той и погледна през него. Островът се виждаше и с просто око. Около него блестеше малкото езерце, в което отглеждаха водните растения и чиито брегове бяха гъсто обрасли с камъш и тръстика. Сред листнатите дървета и високите храсти на островчето блестеше малка светлинка. При вида ѝ трите момчета се замислиха.

— Там са — приглушено промълви Чонакош.

Немечек хареса фенера:

— И фенер си имат!

Малката светлинка блещукаше из острова, изчезваше зад някой храст, после отново светваше на брега. Някой се разхождаше с фенера.

— Виждам — обади се Бока, който нито за миг не сваляше далекогледа от очите си, — виждам, че се готвят за нещо или имат нощно обучение... или...

Той млъкна внезапно.

— Какво? — запитаха загрижено другите двама.

— Божичко — продължи Бока, като гледаше през далекогледа, — този, дето носи фенера... този е...

— Е? Кой е?

— Позната фигура... сякаш е...

Той се изкачи по-нагоре, за да вижда по-добре, но светлинката изчезна зад храстите. Бока свали далекогледа от очите си.

— Изчезна — продума тихо той.

— Но кой беше?

— Не мога да кажа. Не го видях добре, тъкмо го взех на очи и той изчезна. Докато не съм сигурен, не искам да подозирам никого...

— Някой от нашите ли беше?

Председателят отговори натъжен:

— Струва ми се.

— Но това е предателство! — извика Чонакош, забравил, че трябва да пази тишина.

— Млъкни! Като стигнем там, ще разберем всичко. Дотогава имай търпение.

Сега вече и любопитството ги караше да бързат. Бока не искаше да каже на кого прилича този, който носеше фенера. Дватамата започнаха да гадаят, но председателят им забрани със забележката, че не бива да се съмняват в никого. Неспкойни забързаха надолу по хълма, а после продължиха да пълзят в тревата. Вече не чувстваха, когато трън, коприва или остро камъче попаднеше под ръцете им. Бързаха, мълком пълзяха към брега на тайнственото малко езеро.

Стигнаха. Вече можеха да се изправят, понеже гъстият камъш, тръстиките и крайбрежните храсти бяха толкова високи, че прикриваха малките им фигури. Бока хладнокръвно заповяда:

— Тук някъде трябва да има лодка. Ще тръгна с Немечек надясно по брега, за да я потърсим, а ти, Чонакош, тръгни наляво. Който пръв открие лодката, ще чака другите.

Мълчешката тръгна веднага. Едва направиха няколко крачки и Бока забеляза лодката сред камъша.

— Да почакаме — каза той.

Зачакаха, докато Чонакош обиколи цялото езеро и се върне при тях от другата страна. Седнаха на брега и известно време наблюдаваха звездите. После се вслушаха дали няма да доловят някакъв разговор от острова. Немечек искаше да се покаже съобразителен.

— Ще прилепя ухо до земята — заяви той.

— Остави ухото си на мира — спря го Бока, — няма смисъл да подслушваме с ухо на брега. Но ако се наведем над водата, ще чуваме по-добре. Виждам съм на Дунава как рибари, наведени над водата, разговарят помежду си от двата бряга. Вечер водата носи чудесно звука.

Те се наведоха над водата, но не доловиха какво се говори. От малкото островче се дочуваше само шепот и прашене. Междувременно

пристигна и Чонакош и умърлушено доложи:

— Никъде няма лодка.

— Не тъжи, батенце — успокой го Немечек, — вече я намерихме!

И те тръгнаха към лодката.

— Ще се качим ли в нея?

— Не сега — каза Бока. — Първо ще издърпаме лодката на брега срещу моста, за да не бъдем близо до него, ако ни открият. Ще преплаваме в най-отдалечената точка от моста, за да заобикалят, ако искат да ни догонят.

Тази предпазливост се хареса на другите двама. Съзнанието, че водачът им е такова умно момче и тъй умело предвижда всичко, ги окуражи. А водачът попита:

— Имате ли канап?

Чонакош имаше. В джобовите на Чонакош имаше всичко. Няма базар, в който да има всичко, което съдържаха джобовите на Чонакош. В тях имаше ножче, канап, топчета, месингова брава, гвоздей, ключ, парцалче, бележниче, отвертка и бог знае още какво. Той измъкна канапа и Бока го завърза на халката, която се намираше върху носа на лодката. Така те започнаха да теглят лодката бавно, предпазливо към другия бряг на езерото. Докато я теглеха, непрекъснато наблюдаваха острова. И когато стигнаха до мястото, където искаха да седнат в разнебитената лодка, отново се разнесе познатата свирка. Но сега те не се изплашиха. Знаеха, че сменят стражата на моста. Не се плашеха и защото чувстваха, че са в разгара на борбата. Така се чувстват и истинските войници на истинска война. Докато не виждат неприятеля, се боят от всеки храст. Но щом първият куршум свирне край ушите им, стават смели, сякаш опиянени от звука му, и забравят, че отиват срещу смъртта.

Момчетата седнаха в лодката. Пръв влезе Бока, а втори Чонакош. Немечек пристъпваше страхливо по тинестия бряг.

— Ела, ела, хлапенце! — насърчаваше го Чонакош.

— Идвам, батенце — отговори Немечек, подхлъзна се, уплашено се залови за едно тънко тръстиково стъбло и без да продума, цопна във водата. Той потъна до шия, но не посмя да извика. Мигновено се изправи в плитчината, беше много смешен, както се стичаше водата от него и стискаше усърдно в ръка тъничкото тръстиково стъбло.

Чонакош не можа да се въздържи, избухна в смях:

— Пиян ли си, момченце?

— Не съм — отвърна уплашено малкото русичко момче и мокро и кално, както се стичаше водата от него, седна в лодката. Беше пребледнял от уплаха.

— Не знаех, че днес ще се изкъпя — промълви тихо Немечек.

Нямаха време за губене. Бока и Чонакош пипнаха веслата и отблъснаха лодката от брега. Тежката лодка тромаво потегли из водата и накъдри около себе си тихата повърхност на езерото. Двамата потапяха безшумно веслата във водата. Цареше такава тишина, че ясно се чуваше как тракаха зъбите на малкия Немечек, свит при носа на лодката. След малко лодката стигна острова. Момчетата пъргаво скочиха и веднага се скриха зад един храст.

— Стигнахме и дотука — каза Бока и започна тихо и внимателно да пълзи по брега. Другите двама след него.

— Ехей — обърна се председателят, — не можем да оставим лодката сама! Ако я видят, как ще се спасим от острова. На моста има стражи. Ти остани при лодката, нали се казваш Чонакош^[1]. Ако някой забележи лодката, лапни пръсти и свирни с всички сили. Ние ще се върнем веднага, ще скочим в лодката и ти ще я тласнеш от брега.

Чонакош се върна посърнал при лодката, като тайно се надяваше, че може би ще има случай да свирне така, както той си знае...

Бока продължи с малкото русичко момче до водата. Тук храстите бяха по-високи. Изправиха се и се запрокрадваха напред. При един от високите храсти спряха и разтвориха клоните му. В средата на острова, на малка поляна, съгледаха страшната чета на червеноризците. Сърцето на Немечек се разтупка. Той се прилепи по-близо до Бока.

— Не бой се — прошепна му председателят.

В средата на поляната имаше голям камък и фенерът бе поставен на него. Около фенера бяха приклекли червеноризците. Наистина всички носеха червени ризи. До Фери Ач бяха клекнали братята Пастор, до по-малкия Пастор седеше момче, единственото, което нямаше червена риза.

Бока почувства как Немечек затрепери до него.

— Виж... — започна Немечек, но успя да каже само толкова, — виж... ти... ти... — и добави тихичко: — Видя ли?

— Видях — отвърна тъжно Бока.

До червеноризците седеше Гереб. Бока не беше се излъгал, когато го зърна от хълма. Преди малко Гереб се беше разхождал наоколо с фенера. Вече с удвоено внимание заследиха четата на червеноризците. Фенерът осветяваше загадъчно загорелите лица на двамата Пасторовци и червените ризи на останалите. Всички мълчаха, само Гереб говореше тихо. Сигурно разказваше нещо, което много интересуваше останалите, защото всички бяха приведени към него и го слушаха внимателно. Във вечерната тишина и двете момчета от улица „Пал“ чуваха думите на Гереб:

— На площадката може да се влезе от две страни... Може от улица „Пал“, но оттам е трудно, защото в устава се казва, че който влезе, трябва да залости вратата след себе си. Другият вход е откъм улица „Мария“. От тази страна вратата на парната резачка е широко отворена и между купчините дърва може да се стигне до площадката.

През този вход е опасно само защото по уличките между купчините има крепости...

— Зная — прекъсна го Фери Ач с дълбок глас, от който потръпнаха момчетата от улица „Пал“.

— Разбира се, че знаеш, нали си бил там — продължи Гереб. — По крепостите има стражи, които сигнализират веднага, щом забележат някого. Не ви препоръчвам да дойдете от тази страна...

Значи уговаряха се червеноризците да дойдат на площадката.

Гереб продължи:

— Най-добре е да се уговорим предварително кога ще дойдете. Тогава аз ще вляза последен на площадката и ще оставя вратата отворена. Няма да я залостя.

— Добре — прекъсна го отново Фери Ач, — прав си. За нищо на света не искам да превземам площадката, когато там няма никой. За нея ще водим война, както му е редът. Ако те защитят площадката, добре. Ако не могат да я защитят, ще я превземем и ще издигнем нашето червено знаме. Знаете, че няма да го направим от алчност...

Този път се обади единият Пастор:

— Ще я превземем, за да има къде да играем на топка. Тук не може, а на улица „Естерхази“ винаги трябва да се караме за място... Трябва ни игрище и толкоз!

Ето че те решиха да водят война по същите причини, както истинските войници. Червеноризците имаха нужда от игрище и понеже не можеха да си го набавят другояче, обявяваха война.

— Разбрахме се — уточни главатарят на червеноризците Фери Ач, — ще забравиш да залостиш вратата откъм улица „Пал“, както се уговорихме.

— Да! — отговори Гереб.

Сърчицето на малкия русичък Немечек се сви от болка. Той стоеше в мокрите дрехи с широко отворени очи и гледаше червеноризците около фенера и седналия между тях предател. Толкова го заболя сърцето, когато от устата на Гереб се разнесе утвърдителното „да“, което означаваше, че Гереб е готов да предаде площадката, че заплака. Той прегърна Бока, захълца тихичко и заповтаря:

— Господин председател... господин председател... господин председател...

Бока го отстрани нежно:

— Нищо няма да постигнем с плач.

Но нещо свиваше и неговото гърло. Тъжно беше това, което вършеше Гереб.

Неочаквано по знак на Фери Ач червеноризците станаха.

— Да си отиваме — рече главатарят. — Има ли всеки оръжие?

— Да — отговориха всички в хор и взеха от земята дългите дървени копия с червени знаменца по върховете.

— Напред — изкомандва Фери Ач. — Приберете оръжието на пирамиди сред храстите!

Всички тръгнаха начело с Фери Ач към вътрешността на малкия остров. И Гереб с тях. Малката поляна остана празна с камъка в средата и на него запаления фенер. Чуваха се стъпките им, които се отдалечаваха все повече в гъсталака, за да скрият копията си.

Бока се размърда.

— Сега — прошепна той на Немечек и бръкна в джоба си. Извади червеното листче, на което вече имаше кабарче. Бока разгърна клоните на храсталака и извърнал се назад, каза на малкото русичко момче: — Почакай ме тук! Не мърдай!

С това той скочи на полянката, където преди малко седяха в кръг червеноризците. Немечек затаи дъх. Първата работа на Бока беше да скочи до голямото дърво, което растеше накрай поляната и което с короната си като някакъв голям чадър покриваше целия остров. Само за миг той забодя червеното листче и се промъкна към фенера. Отвори вратичката и духна. Свещта угасна и в този момент Немечек изгуби от поглед Бока. Очите му още не бяха свикнали с тъмнината, когато Бока се озова до него и го хвана за ръка:

— Бягай след мене колкото ти държат краката!

Те хукнаха към водата. Когато Чонакош ги видя, скочи в лодката, опря веслото на брега, за да е готов всеки миг да тръгне. Двете момчета скочиха до него.

— Да тръгваме — изпъшка Бока.

Чонакош опря веслото в брега, натисна, но лодката не мръдна. Преди това много силно се бяха ударили о брега и половината лодка бе излязла на сухо. Някой трябваше да слезе от нея, за да повдигне носа ѝ и да я тласне във водата. В това време обаче се чуха гласове откъм поляната. Червеноризците се бяха завърнали от склада за оръжие и заварили фенера угасен... Отначало помислиха, че вятърът го е угасил,

но после, когато Фери Ач го разгледа, видя, че вратичката му е отворена.

— Някой е идвал! — ревна той с плътния си глас толкова силно, че го чуха и момчетата, които се мъчеха с лодката.

Запалиха фенера и тогава всички забелязаха червената бележка, закачена на дървото: „ТУК ИДВАХА МОМЧЕТАТА ОТ УЛИЦА «ПАЛ»“! Червеноризците се спогледаха. Фери Ач се провикна:

— Щом са идвали, тогава са още тук! След тях!

Той свирна остро. Пристигна стражата и доложи, че през моста никой не е влизал на острова.

— Дошли са с лодка — каза по-малкият Пастор.

И трите момчета, които се мъчеха с лодката, ужасени чуха страшния рев: „След тях!“.

Точно когато прозвучаха тези думи, Чонакош успя да тласне лодката във водата и сам да скочи в нея. Грабнаха веслата и с всички сили загребаха към брега.

Фери Ач гръмко издаваше заповеди:

— Вендауер, качи се на дървото, за да ги откриеш. Пасторовци — през моста! Обиколете брега отляво и отдясно!

Изглеждаше, че са заобиколени. Докато удареха веслата четирипет пъти, за да стигнат на брега, бързоногите Пасторовци щяха да обиколят езерото и вече нямаше да има спасение нито наляво, нито надясно. Ако пък стигнеха брега преди двамата братя, съгледвачът, изпратен на дървото, щеше да ги следи и да съобщава накъде бягат. От лодката видяха как Фери Ач с фенера в ръка притичваше по брега на острова. После чуха тропане: двамата Пасторовци бегом напуснаха острова през дървения мост...

Но докато съгледвачът успя да се покатери на дървото, те стигнаха брега.

— Сега лодката спря на брега! — изкрещя нечий глас от дървото. И незабавно му отговори дълбокият глас на главатаря:

— Всички след тях!

Ала момчетата от улица „Пал“ вече бягаха до скъсване.

— Не бива да ни настигнат — нареди тичешком Бока. — Те са много повече от нас!

Продължиха да препускат по пътеки, поляни — отпред Бока, а след него другите двама. Тичаха към оранжерията.

— Влизайте в оранжерията! — изпъхтя Бока и се спусна към вратичката ѝ. За щастие вратата не беше заключена. Вмъкнаха се и се скриха между цитрусите. Навън беше тихо. Изглежда преследвачите бяха изгубили следите им.

Сега трите момчета си починаха малко. Огледаха необичайната постройка, през чийто стъклен покрив и остъклени стени се прецеждаше светлината на градската вечер. Оранжерията беше особено интересно място. Те се намираха в лявото ѝ крило, по-нататък бяха централният корпус и дясното крило. От край до край, в големи зелени бъчви растяха дървета с едри листа и дебели стволлове, а в продълговати сандъци — папрати и мимози. Под централния купол се извисяваха ветрилообразни палми и цяла горичка от тропически растения. В средата на малката горичка имаше басейнче със златни рибки, а до него скамейка. После се редуваха магнолии, портокалови дръвчета, грамадни папрати. Тук имаше благоуханни растения, които със своя силен аромат изпълваха влажния, душен въздух. В голямата отоплена оранжерия непрекъснато капеше и се стичаше вода. Едрите капки тропаха по големите месести листа и щом изшумоляваше някое дълго палмово листо, момчетата очакваха да видят някакво тропическо животно да се разхожда в тази топла, влажна, гъста горичка в зелени бъчви. Чувстваха се на сигурно място и започнаха да мислят как да се измъкнат навън.

— Само да не заключат оранжерията — прошепна Немечек, който седеше уморен под една голяма палма и се чувстваше добре в затопленото помещение, защото беше мокър до кости.

Бока го успокои:

— Щом досега не са заключили, вече няма и да заключат.

Седнаха и се послушаха. Никакъв звук. Никой не се досети да ги потърси тук. После станаха и се залутаха между високите етажерки, отрупани със зелени храсти, уханни треви и едри цветя. Чонакош дори се блъсна в една етажерка и се препъна. Немечек веднага му се притече на помощ.

— Чакай, ще ти светна — каза той.

И още преди Бока да го спре, той измъкна кибритена клечка от джоба си и я драсна. Клечката пламна, но в следващия миг угасна, понеже Бока блъсна ръката на малкото русичко момче.

— Маймуна! — озъби му се той сърдито. — Забрави ли, че си в оранжерия? Тук и стените са стъклени... сега сигурно са видели светлината!

Спряха и се послушаха. Наистина, Бока беше прав. Червеноризците зърнаха припламналата светлинка, която за миг освети цялата оранжерия. В следващия миг по чакълестата пътека се чуха стъпките им. И те идваха към вратата на лявото крило. Момчетата чува отново заповедта на главатаря Фери Ач.

— Двамата Пасторовци на дясната вратичка — кресна той. — Себенич — на средната, аз оставам тук!

Само за миг момчетата от улица „Пал“ се скриха. Чонакош легна под една етажерка. Немечек накараха да се потопи в басейнчето, понеже и без това беше мокър. Малкото русичко момче едва успя да се натопи във водата и да скрие главата си под пернатите листа на една папрат.

Бока успя да се скрие зад отворената врата. Светлината на фенера падаше така, че Бока виждаше добре Фери Ач, но той не можеше да види скрития зад вратата Бока. И Бока огледа хубавичко главатаря на червеноризците, когото беше виждал отблизо само веднъж в градината на музея. Фери Ач беше хубаво момче и очите му сега горяха от желание за борба. Той изчезна скоро. Обходи с останалите оранжерията и в дясното крило надникна под етажерките. Никой не се сети да погледне в басейнчето. Чонакош не откриха — когато щяха да надникнат под неговата етажерка, момчето, което Фери Ач нарече Себенич, се обади:

— Тези отдавна са излезли през дясната врата...

И понеже той се запъти нататък, всички хукнаха след него, увлечени в търсенето. Те изтичаха през оранжерията и няколко глухи тупвания подсказваха, че не ги е грижа много за саксиите. После излязоха и отново настъпи тишина.

Чонакош се подаде от скривалището.

— Хлапенце — каза той, — на главата ми падна една саксия. Станах само пръст...

И той усърдно заплюва песъчливата пръст, с която бяха пълни устата и носът му. Втори се подаде Немечек като някое водно страшилище. Бедничкият, пак шуртеше целият от вода и както си имаше навик, захленчи плачливо:

— Аз цял живот все във вода ли ще стоя? Какво съм аз? Да не съм жаба?

Той се затръска като някое мокро кученце.

— Не хленчи — смъмри го Бока. — Сега да вървим, стига ни за тази вечер...

Немечек въздъхна:

— Как искам да съм си вече у дома!

После изведнъж се сети как ще го посрещнат вкъщи, като го видят с тези мокри дрехи, и се поправи:

— Съвсем не искам да си бъда у дома!

Момчетата изтичаха обратно към акацията до разнебитената ограда. Стигнаха за няколко минути. Чонакош дори се качи на дървото, но преди да стъпи на оградата, погледна в градината и изплашено викна:

— Идват!

— Връщай се на дървото! — нареди Бока.

Чонакош се върна и помогна на двамата си другари да се качат. Те се качиха толкова високо, колкото можеха да ги издържат клоните. Ядосваха се — тъкмо сега ли ще ги пипнат, когато вече наближаваше да се спасят.

Четата на червеноризците пристигна шумно до дървото. Момчетата стояха онемели като три птички сред гъстите листа...

Отново се обади онзи Себенич, който в оранжерията беше заблудил четата:

— Видях как прескочиха оградата!

Изглежда, че Себенич беше най-глупавият между тях. И понеже глупавите винаги са и най-шумни, все той вдигаше врява. Червеноризците, които бяха добри гимнастици, мигновено се прехвърлиха през оградата. Последен остана Фери Ач и преди да прескочи, угаси фенера. Той се покатери на същата акация, на която се бяха загнездили трите птички.

От Немечек продължаваше да се стича вода като от някой продупчен улук и няколко едри капки паднаха във врата на Фери.

— Вали дъжд! — извика Фери Ач, изтри врата си и после скочи на улицата.

— Ето ги там! — долетя от улицата и всички се завтекоха, но Себенич отново беше сбъркал.

Бока дори отбеляза:

— Ако не беше този Себенич, отдавна щяхме да попаднем в ръцете им...

Сега вече разбраха, че окончателно са се спасили от червеноризците. Видяха ги как изтичаха след две момчета, които завиха в една уличка. Двете момчета се изплашиха от тях и също хукнаха. Избухна голяма врява и червеноризците, подивели, ги погнаха. Шумът заглъхна далече в една уличка на Йожефварош...

Момчетата се смъкнаха от оградата и въздъхнаха облекчено, когато усетиха под краката си паважа на улицата. Премина някаква старица, после други минувачи. Почувстваха, че са пак в града и че тук не може да им се случи нищо лошо. Бяха уморени, гладни. В близкото сиропиталище, чиито прозорци светеха дружелюбно в тъмната вечер, удари звънецът за вечеря.

Немечек зъзнеше.

— Да побързаме — каза той.

— Чакай — спря го Бока. — Ти се прибери с конския трамвай. Ще ти дам пари.

Той бръкна в джоба си и ръката му остана там. Председателят имаше само три крайцера. В джоба му имаше само три крайцера и хубавата мастилница, която весело пропускаше синьо мастило. Той измъкна изцапаните с мастило три крайцера и ги даде на Немечек:

— Имам само толкова.

Чонакош имаше още два крайцера. А малкото русичко момче имаше един крайцер — талисман, който носеше в една малка кутийка. Събраха всичко шест крайцера. С тях Немечек можеше да се вози на конския трамвай.

Бока спря на улицата, посърнал от случката с Гереб. Той стоеше тъжен и замислен. Чонакош още не знаеше за предателството и беше весел.

— Слушай, батенце! — каза той и когато Бока го погледна, лапна двата си пръста и свирна оглушително. Толкова силно, колкото можеше. После се огледа наоколо, сякаш свирнята го насити. — Цяла вечер се въздържам — рече весело Чонакош, — ама сега ми олекна, батенце!

Той хвана подръка умърлушения Бока и след толкова вълнения двамата тръгнаха уморени към града по дългия булевард „Юлои“...

[1] Лодкаров. — Б.пр. ↑

IV

В класната стая удари един часът и момчетата посегнаха към книгите си. Учителят, господин Рац, затвори дневника и се изправи на катедрата. Малкият услужлив Ченгеи, първият от първи чин, скочи към него и му помогна да се облече. Момчетата от улица „Пал“ се спогледаха в очакване нарежданията на Бока. Знаеха, че днес в два часа ще има събрание на площадката, понеже авангардната група от трима души ще даде отчет за събитията в Ботаническата градина. Всички знаеха, че разузнаването е минало успешно и че председателят на момчетата от улица „Пал“ храбро е отвърнал на посещението на червеноризците. Но те бяха любопитни да узнаят подробностите, приключенията, опасностите, които са преживели момчетата. От Бока и с клещи не можеше да се измъкне дума. Чонакош разправяше какво ли не и нека му бъде простено, доста послъгваше. Той разказваше и за диви зверове, с които се срещнали при развалината в Ботаническата градина... Че Немечек едва не се удавил в езерото... Че червеноризците седели около голяма клада... Той говореше объркано и винаги забравяше да каже най-важното. Освен това не можеше да се изслуша докрай разказът му, защото проглушаваше ушите на слушателите си с постоянното свиркане, с което завършваше всяка фраза.

А Немечек считаше участието си за толкова важно, че отказваше решително да говори. Ако го запитваха, отговаряше:

— Нищо не мога да ви кажа.

Или казваше:

— Попитайте председателя.

Останалите ужасно завиждаха на Немечек, който, макар и редник, беше участвал в такова изключително приключение. Поручиците и подпоручиците разбираха, че редникът ги е засенчил, дори някои вече изтъкваха, че малкото русичко момче ще бъде повишено и тогава на площадката единственият редник ще остане Хектор, черното куче на словака...

Преди учителят, господин Рац, да излезе от класната стая, Бока вдигна два пръста към момчетата от улица „Пал“, за да им напомни, че срещата е в два часа. Момчетата, които не се числяха към тях, се скъсаха от завист, когато в отговор на председателя Бока всички отдадоха чест, за да покажат, че са разбрали знака му.

Вече всички искаха да си тръгнат, когато се случи нещо.

Учителят, господин Рац, спря на катедрата.

— Почакайте — каза той.

Настъпи дълбока тишина.

Господин учителят извади малка бележка от джоба си. Сложи очилата си и прочете от нея следните имена:

— Вайс!

— Тук — отговори изплашено Вайс.

Учителят продължи:

— Рихтер! Челе! Колнаи! Барабаш! Лесик! Немечек!

Всички отговориха:

— Тук!

Учителят Рац пхна бележката в джоба си и каза:

— Вие няма да си ходите, а ще дойдете с мене в учителската стая. Имам малко работа с вас.

И той бързо напусна стаята, без да разкрие причината за тази необичайна покана.

Настъпи голям шум и вълнение.

— Защо ни вика?

— Защо трябва да останем?

— Какво иска от нас? — питаха се един друг поканените.

И понеже всички бяха от улица „Пал“, скупчиха се около Бока.

— Не зная защо ви вика — рече председателят. — Идете при него, а аз ще ви почакам в коридора. — После се обърна към останалите: — Вместо в два часа ще се срещнем в три. Налага се.

Просторният коридор на училището се изпълни с деца. И от останалите класове заизлизаха момчета и под големите прозорци на коридора, в който обикновено цареше тишина, настъпи ужасна блъсканица. Всеки бързаше.

— Наказани ли сте? — попита едно момче умърлушената група, която се чернееше пред учителската стая.

— Не — отвърна гордо Вайс.

Момчето побягна. Те го погледнаха завистливо. То си отиваше...

След няколко минути очакване вратата на учителската стая се отвори и зад млечните стъкла се показа високата слаба фигура на учителя Рац.

— Влезте — каза той и тръгна напред.

Учителската стая беше празна. В мъртвата тишина момчетата се наредиха около дългата зелена маса. Последният съзнателно затвори вратата. Учителят Рац седна на челното място и се огледа.

— Всички ли сте тук?

— Да.

От двора долиташе веселата гълчава на момчетата, които бързаха да се приберат. Учителят затвори прозореца и тогава в голямата, изпълнена с книги стая настъпи застрашителна тишина. Учителят Рац заговори:

— Става дума за това, че вие сте основали някакъв съюз. Узнах за него. Казах ми, че било съюз за дъвчене на маджун. Този, от когото научих, ми съобщи вашите имена. Вие сте членове на този съюз. Вярно ли е?

Никой не отговори. Всички стояха един до друг мълчаливо, с наведени глави, в потвърждение на това, че обвинението е вярно.

Учителят продължи:

— Да започнем отначало. Преди всичко искам да разбера кой е основал този съюз, след като казах ясно на всички, че няма да търпя създаването на никакви съюзи.

Мъртва тишина.

Обади се неуверен глас:

— Вайс.

Учителят Рац погледна строго Вайс:

— Вайс? Ти не можеш ли сам да си признаеш?

Отговорът прозвуча почтително:

— Мога.

— Тогава защо мълча?

Бедният Вайс не отговори. Учителят Рац запали пура и духна дима.

— Да почнем подред — каза той. — Първо ми кажи за какъв маджун става дума.

Вместо отговор Вайс измъкна голямо парче маджун и го постави на масата. Погледа го, а после така тихичко, че едва се чуваше, заяви:

— Това е маджун.

— И какво представлява той? — запита учителят.

— Това е смес, с която джамджиите замазват стъклата към рамките на прозорците. Джамджията замазва стъклото и човек отива и го изстъргва с нокти от прозореца.

— Този ти ли го изстърга?

— Не. Този маджун е на съюза.

Очите на учителя се разшириха.

— Какво значи това?

Вайс се окуражи малко.

— Събрали са го членовете — отговори той — и ми гласуваха доверие да го пазя. По-рано го пазеше Колнаи, понеже той беше касиерът, но при него изсъхваше, защото той никога не го дъвчеше.

— Че трябва ли да се дъвче?

— Да, защото иначе се втвърдява и не може да се мачка. Аз всеки ден го дъвча.

— Защо трябва именно ти да го дъвчеш?

— Защото в устава е казано, че председателят е длъжен поне веднъж на ден да дъвче маджуна, понеже иначе ще се втвърди...

Тук Вайс се разплака и разхълцано добави:

— Сега аз съм председател...

Положението беше сериозно. Учителят извика строго:

— Откъде сте събрали това голямо парче?

Настъпи тишина. Учителят погледна Колнаи:

— Колнаи! Откъде го събрахте?

Колнаи заразправя, сякаш искаше с откровено признание да облекчи положението:

— Господин учителю, това парче е от един месец. Аз го дъвках една седмица, но тогава беше по-малко. Първото парче донесе Вайс и затова основахме съюза. Баща му го возил с карета и той изкъртил маджуна от прозореца. Беше си окървавил ноктите. Сетне в стаята по музика се счупи прозорецът и цял следобед чаках да дойде джамджията, той пристигна в пет часа и аз го помолих да ми даде малко маджун, но той не ми отговори, понеже муцуната му беше натъпкана с маджун.

Учителят строго навъси вежди.

— Що за думи са това? Муцуна има конят.

— Ами устата му бяха пълни. И той дъвчеше. После отидох при него и го помолих да ми позволи да погледам как поставя стъклото. Той кимна, че мога да остана. Останах, той постави стъклото и си отиде. Когато той си отиде, изстъргах маджуна от прозореца и го взех. Но не го откраднах за себе си, а за съюза... за... а... а... съ... ю... за... — и Колнаи заплака.

— Не плачи — каза учителят Рац.

Вайс смутено дърпаше ръба на дрехата си и сметна за необходимо да се обади:

— Веднага се разревава...

Но Колнаи продължаваше да плаче и да хълца сърцераздирателно. Вайс шепнешком го смъмри:

— Не реви!

И тогава заплака и той. Силният плач трогна учителя Рац. Той дръпна от пурата. В този момент от редицата пристъпи Челе, елегантният Челе, застана гордо пред учителя, за да покаже, че е с твърд характер като римлянин и както Бока се показва тези дни на площадката. Той решително заяви:

— Господин учителю, и аз донесох маджун за съюза.

Той погледна гордо в очите на учителя. Господин Рац го запита:

— Откъде?

— От нас — отвърна Челе. — Счупих ваничката на птичката, мама веднага извика да я замажат, а аз веднага изстъргах маджун. Цялата вода потече по килима, когато папагалът се къпа. Защо трябва такава птичка да се къпе? Вrabчетата никога не се къпят и пак не са мръсни.

Учителят Рац се приведе напред от стола. Той каза заплашително:

— Челе, много си весел, но аз ей сега ще те оправя! Колнаи, продължавай!

Колнаи подсмърчаше и хълцаше. Избърса носа си.

— Какво да продължа?

— Откъде сте взели останалия маджун?

— Челе нали сега разказа... Освен това съюзът ми даде веднъж шестдесет крайцера, за да купя.

Това вече не се хареса на учителя Рац.

— И за пари ли сте купували?

— Не — отговори Колнаи. — Моят баща е лекар и сутрин обикаля болните с карета, веднъж ме взе със себе си и аз изстъргах маджун от прозореца, беше много мек, тогава съюзът ми даде пари, за да се возя сам. Същия следобед седнах в карета, отидох с нея чак до чиновническите жилища и изкъртих маджун и от четирите прозореца, а после се прибрах пеша.

Учителят си спомни за срещата:

— Това беше, когато те срещнах при военното училище „Лудовика“, нали?

— Да.

— Аз те заговорих... но ти не ми отвърна.

Колнаи сведе глава и отговори натъжено:

— Защото мутрата ми беше пълна с маджун.

И гайдата писна отново, Колнаи заплака. Вайс се развълнува, пак задърпа ръба на дрехата си и смутено рече:

— Пак се разрева...

И самият той наду гайдата. Господин учителят стана и се заразхожда из стаята. Той поклати глава.

— Хубав съюз. А кой е председателят?

Вайс изведнъж забрави скръбта си. Престана да плаче и гордо заяви:

— Аз.

— А кой е касиерът?

— Колнаи.

— Дай парите, които са ти останали.

— Заповядайте.

Колнаи бръкна в джоба си. И неговите джобове не бяха по-малки от джобовете на Чонакош. Започна да рови и да нарежда всичко на масата. Преди всичко извади един форинт и четиридесет и три крайцера. После две марки от пет крайцера, една пощенска картичка, две гербови марки от една крона, осем писци и едно пъстро стъклено топче. Учителят преброи парите и стана много сериозен:

— Откъде взехте парите?

— От членски внос. Всеки плаща седмично по пет крайцера.

— За какво ви са парите?

— Само за да плащаме членски внос. Вайс се отказа от заплата като председател.

— А колко е заплата му?

— Пет крайцера седмично. Марките донесох аз, картичката Барабаш, гербовите марки са от Рихтер. Неговият баща... той от баща си...

Учителят го прекъсна:

— Откраднал ги е! Така ли? Рихтер!

Рихтер излезе напред и сведе очи.

— Открадна ли ги?

Той мълчаливо кимна в съгласие. Учителят поклати глава:

— Какво падение! Какъв е баща ти?

— Д-р Ерньо Рихтер, адвокат. Но съюзът искаше да върна марката.

— Как така?

— Ами аз откраднах марката от татко, но после се изплаших и съюзът ми даде една крона, купих друга марка и скришом я върнах. Татко ме пипна не когато я откраднах, а когато я връщах, и ме цапардоса здравата... — Строгийт поглед на учителя поправи речника му: — ... натупа ме и ме напляска, когато я връщах, попита откъде съм я откраднал, не исках да му кажа, защото щеше да ме напляска още, и затова рекох, че съм я получил от Колнаи, а той ми се скара: „Върни я веднага на Колнаи, защото сигурно я е откраднал отнякъде“ — и аз я върнах на Колнаи и затова съюзът има две марки.

Учителят Рац се замисли за случая.

— Защо сте купили нова марка, можехте да върнете и старата!

— Не можехме — отговори Колнаи вместо Рихтер, — защото отзад на гърба ѝ сложихме печата на съюза.

— И печат ли имате? Къде е печатът?

— Пазител на печата е Барабаш.

Дойде ред и на Барабаш. Той пристъпи и хвърли убийствен поглед към Колнаи, с когото винаги се заяждаха. Още си спомняше за историята с мазните шапки на площадката... Но не можеше да стори нищо друго, освен да постави красивия гумен печат на зелената учителска маса заедно с мастиления тампон в тенекиена кутийка. Учителят разгледа печата. На него беше написано: „Съюз на събирачите на маджун, Будапеща — 1889“. Учителят Рац сподави усмивката си и пак поклати глава. Барабаш се окуражи от това. Той посегна към масата, за да прибере печата. Но учителят сложи ръка на него:

— Какво искаш?

— Да го прибера — отсече Барабаш. — Положил съм клетва, че ще пазя печата дори с цената на живота си, но няма да го изпусна от ръцете си.

Учителят скри печата в джоба си.

— Млък! — каза той.

Ала Барабаш вече не можеше да се успокои.

— Тогава вземете и знамето от Челе — подсказа той.

— И знаме ли имате? Дай го — обърна се той към Челе.

Челе бръкна в джоба си и извади мъничко знаме с телена дръжка. Беше го ушила сестра му, както знамето на площадката. Изобщо

всички неща, които трябваше да се шият, ги шиеше сестрата на Челе. Това знаме беше червено-зелено и на него пишеше: „Съюз на събирачите на маджун, Будапеща — 1889. Кълнем се, че роби по-вече не ще бъдем!“.

— Хм — смръщи се учителят, — кой е този умник, който е написал „повече“ с тире? Кой го е писал?

Никой не отговори. Господин учителят с гръмовен глас повтори въпроса:

— Кой го е писал?

Челе разсъди. Помисли си, защо му трябва да натопа момчетата. Думата беше написал Барабаш, но защо му трябваше да го злепоставя? И той каза смирено:

— Написа го сестра ми.

И той преглътна мъчително. Не беше хубаво да лъже, но нали спаси приятеля си... Учителят не отговори. Момчетата започнаха да говорят едно през друго.

— Извинете, никак не е хубаво, дето Барабаш издаде за знамето — забеляза Колнаи ядосано.

Барабаш се заоправдава:

— Винаги се заяжда с мене! Щом са ми взели печата, съюзът е разтурен.

— Тихо! — прекъсна спора учителят Рац. — Ще ви дам да се разберете. От този момент съюзът преставя да съществува и само да чуя още веднъж, че сте забъркали такава каша! Ще ви намаля поведенията на всички, а на Вайс най-много ще го намаля, защото той е бил председател.

— Извинете! — прекъсна го почтително Вайс. — Днес бях за последен ден председател, защото трябваше да имаме събрание и бяхме набелязали друг за следващия месец!

— Набелязаният е Колнаи — рече ухилено Барабаш.

— Все едно — каза учителят. — Утре всички ще останете до два часа. Ще ви науча аз. А сега си отивайте!

— Довиждане! — изреваха всички в хор и се размърдаха. Този критичен момент искаше да използва Вайс и посегна да прибере маджуна.

Учителят го забеляза:

— Не пипай!

Вайс направи почтителна гримаса:

— Няма ли да ни върнете маджуна?

— Не. Напротив, ако някой има още, нека го даде веднага, иначе, ако науча, че е скрил, ще го накажа най-строго.

При тези думи излезе Лесик, който досега мълчеше като риба. Той извади от устата си парче маджун и с болка на сърцето и омазани ръце го лепна към общия.

— Няма ли повече?

Вместо отговор Лесик отвори уста. Показваше, че няма повече.

Учителят взе шапката си.

— Само да чуя още веднъж, че сте основали съюз! Марш в къщи!

Момчетата мълчаливо се измъкнаха и само едно от тях се обади тихичко:

— Довиждане! — поздрави отделно Лесик, понеже преди малко, когато всички се сбогуваха, устата му беше пълна.

Господин учителят си отиде и членовете на разтурения съюз останаха сами. Момчетата се спогледаха умърлушено. Колнаи разказа на Бока, който ги чакаше, как е преминал разпитът. Бока въздъхна облекчено.

— Много се изплаших, защото помислих, че някой ни е издал за площадката... — рече той.

През това време Немечек пристъпи към групата и шепнешком съобщи:

— Вижте... докато ви разпитвах, аз стоях до прозореца... там имаше ново стъкло... и...

Той показва пресния маджун, който беше откъртил от прозореца. Останалите го гледаха възхитени. Очите на Вайс светнаха:

— Щом имаме маджун, имаме и съюз! На площадката ще проведем събранието.

— На площадката! На площадката! — извикаха останалите.

И всички се завтекоха към къщи. Коридорът проехтя от ехото на сигналите, които момчетата от улица „Пал“ викаха:

— Хахо, хей! Хахо, хей!

Всички изхвърчаха през вратата. Бока вървеше бавно сам. Той мислеше за Гереб, за предателя Гереб, който мъknеше фенера в

Ботаническата градина. Потънал в мисли, той се прибра, обядва и седна да учи урока по латински за следния ден...

Дявол знае как успяха толкова бързо, но членовете на съюза на маджунарите в два и половина се появиха на площадката. Барабаш идваше направо от обяд, защото още дъвчеше коричка. Той зачака Колнаи на вратата, за да го цапне по главата. На Колнаи се беше събрало много.

Когато се събраха в пълен състав, Вайс ги извика между купчините дърва.

— Откривам събранието — започна той много сериозно.

Колнаи, който си беше получил своето и съответно си го беше върнал на Барабаш, поддържаше, че въпреки забраната на учителя трябва да запазят съюза.

Барабаш обаче го упрекна:

— Говори така, защото сега е негов ред да стане председател. Стига вече с този съюз. Вие всички поред ставате председатели, а ние дъвчем маджуна за тоя, дето духа. Отвращавам се. Никога ли вече няма да дъвча друго, освен този проклет маджун?

Немечек реши да се обади.

— Искам думата — каза той на председателя.

— Господин секретарят иска думата — рече сериозно Вайс и удари малкото звънче, което бяха купили за два крайцера.

Обаче думите заседнаха в гърлото на секретаря на съюза Немечек. Той видя до една от купчините Гереб. Никой, освен него и Бока не знаеше още къде бяха видели Гереб през онази паметна вечер. Гереб се моташе сам между купчините дърва и пое към колибата, в която живееше словакът с кучето си. Немечек разбра, че е длъжен да не изпуска из очи предателя и да следи всяка негова стъпка. Бока беше наредил — докато той не дойде, Гереб не бива да узнае, че са го видели да седи с червеноризците около фенера на острова. Нека си мисли, че никой не знае за постъпката му.

А той беше тук и се моташе. Немечек на всяка цена искаше да разбере защо отива при словака. Затова каза:

— Благодаря ви, господин председателю, но друг път ще говоря. Сетих се, че имам работа.

Вайс отново удари звънчето.

— Господин секретарят отлага изказването си.

А секретарят вече летеше. Но не след Гереб, а срещу него. Той прекоси незастроеното място и излезе на улица „Пал“. После зави по улица „Мария“ и с все сили затича към входа на парната резачка. Едва не го сгази една от тежките каруци, натоварена с насечени дърва, която тъкмо излизаше през портата. Малкият железен комин пуфкаше и бълваше бяла пара. Парната резачка пищеше болезнено, сякаш казваше:

— Пазиии се! Пазиии се!

— Пазя се, я! — отговори й тичешком Немечек и мина край малката къщичка, стигна до купчините дърва и се пхна зад колибата на словака. Тя имаше голяма стряха, която почти се съединяваше с върха на купчината дърва, която беше зад нея. Немечек се покатери на купчината и легна по корем. Занадничка отстрани, да види какво ще стане. Какво можеше Гереб да иска от словака? Може би това беше военна хитрост от страна на червеноризците? Реши да подслуша разговора, пък каквото ще да става. О, колко слава щеше да му донесе това! Колко горд щеше да се чувства, че е открил ново предателство!

Както чакаше и се оглеждаше, внезапно видя Гереб. Той се приближаваше бавно и предпазливо към колибата и постоянно се извърщаше назад от страх, че някой го следи. Тръгна смело едва когато се увери, че никой не върви след него. Словакът седеше спокойно на скамейката пред колибата и пушеше с лулата си угарките от пури, които му донасяха момчетата. Защото за Яно всички събираха угарки от пури.

Кучето скочи до него. Джафна един-два пъти към Гереб, но си легна на мястото, като разбра, че е вътрешен човек. Гереб приближи до Яно така, че покривът на колибата съвсем ги скри от погледа на Немечек. Но малкото русичко момче набра кураж. Тихо, толкова тихо, колкото беше възможно, прелази от купчината дърва върху покрива на колибата. Легна по корем на покрива и изпъзля напред така, че да ги вижда, като надникне над вратата. Дъските под него изскърцаха един-два пъти и тогава Немечек усещаше, че кръвта замръзва във вените му... Но той продължи да пълзи, предпазливо подаде глава и ако в този момент на словака или на Гереб им скимнеше да погледнат нагоре, щяха да се изплашат, като зърнат умната малка, руса главица на Немечек, който с широко отворени очи следеше какво става пред колибата.

Гереб пристъпи към словака и каза дружелюбно:

— Добър ден, Яно!

— Добър ден! — отвърна словакът, без да вади лулата от устата си.

Гереб се наведе по-близо до него.

— Яно, донесох ти пури!

При тези думи словакът извади лулата от устата си. Очите му светнаха. Бедният Яно рядко виждаше цели пури. Той се сдобиваше с тях едва когато другите ги хвърляха като угарки.

Гереб извади от джоба си три пури и ги пъхна в шепата на Яно.

„Брей — помисли си Немечек, — добре направих, че се качих тука. Този ще иска нещо от словака, щом почва с пурите!“

И той чу как Гереб тихичко каза на словака:

— Яно, ела в колибата... не искам да говоря с тебе навън... не искам да ни видят... Става дума за нещо важно. Имам още пури!

И той измъкна от джоба си цяла шепа пури.

Немечек поклати глава.

„Трябва да е намислил голяма подлост, щом носи толкова много пури!“

Разбира се, словакът зарадван влезе в колибата след Гереб. След тях се промъкна и кучето. Немечек се ядоса.

„Няма да чуя какво си говорят — мислеше си той, целият ми военен план пропадна...“

И той страшно завидя на кучето, което се вмъкна след тях още преди да затворят вратата. Защото те затвориха вратата след себе си. Немечек се сети за онази приказка, в която вещицата превръща принца в черно куче, и сега с удоволствие беше готов да даде десет-двадесет красиви стъклени топчета, ако някоя вещица го превърнеше в черно куче поне само за няколко минути, а Хектор станеше вместо него малкият, русичък Немечек. В края на краищата нали бяха колеги, и двамата бяха редници...

Но вместо вещицата с железен нос на помощ му дойде един червей с яки зъби. Помогна му малкият дървесен червей, който някога много отдавна със семейството си беше изгризал и беше се нахранил с вкусната мека дървесина, без да подозира, че ще направи толкова голяма услуга на момчетата от улица „Пал“. Там, където дървесният червей беше гризал, дъската беше по-тънка. Немечек залепи ухо на

дъската и се послуша. От колибата долитаха приглушени гласове и скоро Немечек установи, че ясно чува всяка дума, която изрекат вътре. Герев говореше тихо, като човек, който и на това усамотено място се страхува да не го чуе някой. Той каза на словака:

— Яно, бъди умен. Ще ти дам толкова пури, колкото искаш. Но трябва да направиш нещо за тях.

Яно запита гръмогласно:

— Какво трябва да направя?

— Трябва да изпъдиш момчетата от незастроеното място. Не бива да им позволяваш да играят тук на топка и да разпиляват дървата.

Няколко секунди не се чуваше нищо. Немечек заключи, че словакът обмисля. После отново чу гласа на словака:

— Трябва да ги изпъдя ли?

— Да.

— Защо?

— Защото други искат да дойдат тук. А те са все богати момчета... ще получаващ толкова пури, колкото искаш... и пари ще ти дават...

Това подейства.

— И пари ли ще ми дават? — попита Яно.

— Да. Цели форинти.

Форинтите веднага сломиха словака.

— Дадено — обеща той. — Ще ги изгоня.

Бравата щракна, вратата изскърца. Герев излезе от колибата. Но Немечек вече го нямаше на покрива. Той се смъкна пъргаво като котка, скочи на крака и хукна между купчините дърва обратно към площадката. Малкото русичко момче беше много развълнувано и разбра, че в този момент съдбата на всички момчета и бъдещето на площадката се намират в неговите ръце. Когато видя групата, викна още отдалече:

— Бока!

Но Бока не отговори.

Той извика отново:

— Бока! Господин председателю!

Някой отвърна:

— Още не е дошъл!

Немечек летеше като вихрушка. Трябваше веднага да уведоми Бока. Трябваше да действат незабавно, още преди да са ги изгонили от площадката. Когато изтича край последната купчина дърва, видя маджунарите, които продължаваха събранието. Вайс все още председателстваше много сериозно и когато малкото русичко момче профуча край тях, той му викна:

— Хахо, хей! Господин секретар!

Немечек тичешком махна, че няма да спре.

— Господин секретар! — изкряска след него Вайс и за повече авторитет силно затръска председателското звънче.

— Нямам време! — отвърна Немечек и продължи да тича, за да отиде в къщи при Бока.

Вайс прибягна до последното средство. Той извика гръмогласно след него:

— Редник! Стой!

Немечек трябваше да спре, понеже Вайс беше подпоручик... Малкото русичко момче се задъхваше от ярост, но беше принудено да се подчини, когато Вайс упражни офицерската си власт.

— Слушам, господин подпоручик!?

И той се изпъна мирно.

— Виж — започна председателят на съюза на маджунарите, — преди малко решихме, че от днес нататък съюзът ще продължи своята дейност като таен съюз. Избрахме и нов председател.

Момчетата викаха възторжено името на новия председател:

— Да живее Колнаи!

Само Барабаш каза присмехулно:

— Долу Колнаи!

А председателят продължи:

— Ако господин секретарят иска да запази длъжността си, тогава заедно с нас трябва да се закълне, понеже ако учителят Рац научи, че...

В този момент Немечек забеляза между купчините дърва да се спотайва Гереб. Ако Гереб се измъкне сега, край на всичко... Край на крепостите, край на площадката... Но ако Бока успее да го разчуства, може би щеше да се разкае. Малкото русичко момче едва не заплака от яд. Той прекъсна думите на председателя:

— Господин председател... нямам време... трябва да вървя...

Вайс запита строго:

— Може би вие, господин секретар, се страхувате? Може би се боите, че ако ни разкрият, ще накажат и вас?

Ала Немечек вече не го слушаше. Само наблюдаваше Гереб, който се спотайваше между купчините дърва и чакаше момчетата да се пръснат, за да се измъкне на улицата... Щом разбра това, без да каже думица, Немечек заряза маджунарите, прибра пешовете на дрехата си и — дим да го няма! — прелетя като вихрушка през площадката и изхвърча през портата.

На общото събрание настъпи тишина. После в гробната тишина плачливо се обади председателят:

— Уважаеми членове, вие видяхте поведението на Ерньо Немечек. Обявявам на всеослушание, че Ерньо Немечек е страхливец!

— Така е! — одобри събранието.

Колнаи дори извика:

— Предател!

Рихтер възбудено поиска думата:

— Предлагам страхливият предател, който в беда измени на съюза, да бъде свален от секретарската длъжност, да бъде изключен от съюза и да запишем в тайната протоколна книга, че е предател!

— Ура! — проехтяха всички в хор.

А председателят сред гробна тишина обяви присъдата:

— Общото събрание обявява Ерньо Немечек за страхлив предател, сваля го като секретар и го изключва от съюза. Господин протоколчик!

— Тук! — обади се Лесик.

— Запишете в протокола, че Немечек е обявен от общото събрание за предател и напишете името му с малки букви.

Цялото събрание измърмори. Според устава, това беше най-строгото наказание. Мнозина заобиколиха Лесик, който седеше на земята, облегнал на колене тефтерчето от пет крайцера, което беше протоколната книга на съюза, и с едри, разкривени букви записваше:

ерньо немечек е предател!!!

Така Съюзът на събирачите на маджун заклеими Ерньо Немечек...

А Ерньо Немечек или, ако ви харесва повече — ерньо немечек, тичаше към улица „Кинижи“, където Бока живееше в скромна малка къща. Той се завтече към входната врата и там се сблъска с Бока.

— Я виж — учуди се Бока, когато се съвзе. — Ти какво търсиш тука?

Немечек задъхано разказа за случилото се, като дърпаше Бока за дрехата, за да побързат. Двамата изтичаха заедно към площадката.

— Всичко това ти чу и видя? — запита тичешком Бока.

— И чух, и видях.

— А Гереб още ли е там?

— Ако побързаме, ще го сварим.

Трябваше да спрат пред клиниката. Горкият Немечек започна да кашля. Той се облегна на стената.

— Ти... — започна той, — ти побързай за там... аз... аз... ще се изкашлям. — И кашлицата го задави. — Изстинал съм — обясни той на Бока, който не мърдаше от него. — В Ботаническата градина изстинах... Това, че паднах в езерото, беше нищо. Но когато киснах в басейна, водата беше много студена. Там ме полазиха тръпки.

Те свърнаха по улица „Пал“. И тъкмо завиваха на ъгъла, когато се отвори вратичката на площадката. Оттам бързо излезе Гереб.

Немечек дръпна Бока:

— Ето го!

Бока сви фуния с ръцете си и извика гръмогласно по тихата малка уличка:

— Гереб!

Гереб спря и се обърна. Когато видя Бока, той се изсмя и побягна по булевард „Кьорут“. Неговият презрителен смях проехтя остро между къщите на улица „Пал“. Гереб им се подигра.

Двете момчета стояха на ъгъла като заковани. Гереб изчезна от очите им. Те разбраха, че всичко е загубено. Безмълвно се отправиха към входа за площадката. Отвътре долиташе веселият смях на момчетата, които играеха на топка, и после силните викове на маджунарите, които приветстваха новия си председател. Вътре още никой не подозираше, че това малко парче земя може би вече не е тяхно. Това малко парче неплодородна, изровена пещенска земя, тази притисната между две къщи малка равнина, която в техните детски сърца означаваше свободата, която сутрин беше американска прерия,

следобед унгарска равнина, при дъжд море, а зиме Северен полюс, земята, която им беше приятел и се превръщаше във всичко, което пожелавах, за да ги забавлява.

— Виждаш ли — каза Немечек, — те още не знаят...

Бока сведе глава.

— Не знаят — тихо повтори той.

Немечек вярваше в Бока. Не губеше надежда, докато виждаше до себе си своя умен, сдържан приятел. Той се изплаши истински едва когато забеляза в очите на Бока първата сълза и чу как малкият председател, самият председател, дълбоко съкрушен, развълнуван, запита:

— Какво да правим сега?

V

След два дни, в четвъртък, когато над Ботаническата градина падна сумрак, стражите на малкото дървено мостче застанаха мирно при приближаването на една тъмна фигура.

— За почест! — ревна единият.

Тогава и двамата вдигнаха към небето копията си и по посребрените им върхове блесна бледата лунна светлина.

Те отдадоха чест на главатаря на червеноризците Фери Ач, който забързан премина моста.

— Тук ли са всички? — запита той стражите.

— Тъй вярно, господин капитан!

— И Гереб ли е тука?

— Той пристигна пръв, господин капитан.

Капитанът мълчаливо поздрави, а стражите отново вдигнаха над главите си копията. Това беше бойният поздрав на червеноризците.

На полянката на малкия остров се бяха събрали всички червеноризци. Когато пристигна Фери Ач, по-големият Пастор изкомандва:

— За почест!

И дългите копия, облепени със станиол на върха, се издигнаха над главите.

— Трябва да побързаме, момчета — каза Фери Ач, след като отговори на поздрава, — закъснях малко. Да се заловим веднага за работа. Запалете фенера.

Беше забранено да се пали фенерът, докато не пристигне главатарят. Запаленият фенер означаваше, че Фери Ач е на острова. По-малкият Пастор запали фенера и червеноризците насядаха около светлинката. Всички мълчаха, чакаха да заговори главатарят.

— Има ли нещо да доложите? — запита той.

Себенич поиска думата.

— Говори!

— Разрешете да доложа, от оръжейния склад липсва онова малко червено-зелено знаменце, което вие, господин капитан, взехте като плячка от улица „Пал“.

Главатарят свъси вежди:

— От оръжията липсва ли нещо?

— Не. Като началник на оръжейния склад, щом пристигнах, проверих в развалината томаховките и копията. Всичко беше там, липсваше само малкото знаменце. Някой го е откраднал.

— Следи от стъпки видя ли?

— Да. По устав, както всяка вечер, и снощи посипах със ситен пясък вътрешността на развалината и когато днес проверих, открих следи от малки стъпки, които водеха през пукнатината право в ъгъла, където беше знамето, и обратно до пукнатината. Там те се губят, защото земята е твърда и има трева.

— Малки ли бяха следите?

— Да. По-малки от следите на Вендауер, който има най-малките крака от всички ни.

Настъпи дълбока тишина.

— В оръжейния склад е влизал чужд човек — заключи главатарят. — И то момче от улица „Пал“.

Червеноризците измърмориха недоволно.

— Предполагам, че е така — продължи Фери Ач, защото друго момче щеше да вземе поне едно от оръжията ни. А това е взело само знамето. Момчетата от улица „Пал“ са натоварили някого да прибере знамето. Гереб, ти нищо ли не знаеш?

Излизаше, че Гереб изпълнява ролята на постоянен шпионин.

Той стана.

— Нищо не зная.

— Добре. Седни. Ще проверим. А сега да свършим работата. Знаете какъв позор претърпяхме миналия път. Докато ние всички бяхме на острова, неприятелите закачиха една червена бележка на това дърво. Те бяха толкова ловки, че не можахме да ги хванем. Гонихме две съвършено непознати момчета чак до Чиновническите жилища и едва там разбрахме, че те напразно са бягали от нас и ние напразно сме тичали след тях, а потичахме здравата. Закачването на бележката е голям срам за нас и ние трябва да им отмъстим. Отложихме и превземането на площадката, докато Гереб не проучи положението.

Следователно сега Гереб ще ни докладва и ние ще решим кога да започнем войната. — Той погледна Гереб. — Гереб! Стани!

Гереб отново стана.

— Казвай какво си свършил!

— Аз... — започна малко смутено момчето — съм на мнение, че можем да получим площадката и без бой. Понеже някога и аз се числях към тях, размислих... защо аз да бъда причината, те... с една дума, опитах да склоня пазача на незастроеното място да ги... изгони... оттам... оттам...

Думите пресекнаха в гърлото му. Фери Ач го гледаше сурово и право в очите. И екна силният му дълбок глас, от който момчетата толкова пъти бяха треперили, когато им се разсърдеше за нещо:

— Не! — избоботи той. — Ти изглежда все още не познаваш червеноризците. Ние не подкупваме и не се пазарим! Ако не ни дадат площадката доброволно, ще им я отнемем насила. Не ни трябва ни словак, ни изгонване, сами ще се справим. Що за подлост си наумил!

Всички мълчаха и Гереб сведе очи.

Фери Ач се изправи:

— Ако те е страх, върви си!

Той каза тези думи на Гереб със светнали очи. За момент Гереб много се изплаши. Разбра, че ако червеноризците го изгонят, не ще си намери място никъде в света. Ето защо вдигна глава и се опита да говори смело:

— Не съм страхливец! С вас съм, поддържам ви, ще ви положа клетва за вяност!

— Това вече е друго! — каза Ач, но по лицето му се виждаше, че не харесва пришълеца. — Ако искаш да останеш при нас, ще се закълнеш по нашите закони.

— С удоволствие — отвърна Гереб и въздъхна облекчено.

— Дай си ръката!

Ръкуваха се.

— Отсега нататък имаш чин подпоручик. Себенич ще ти даде копие и томахапка и ще запише името ти в тайния списък. А сега слушай! Работата не може да се отлага. Денят за нападение определям за утре. Тогава ще се съберем тук. Половината от четата ще влезе откъм улица „Мария“ и ще заеме крепостите. На другата половина ти ще отвориш вратата откъм улица „Пал“ и те ще изгонят момчетата от

площадката. Ако се опитат да се спасяват сред купчините дърва, другите ще ги нападнат от крепостите. На нас ни трябва игрище за топка и ние ще си го набавим на всяка цена!

Всички наскачаха.

— Ура! — извикаха червеноризците и вдигнаха копия над главите си.

Главатарят махна за тишина.

— Трябва да те попитам още нещо. Не мислиш ли, че момчетата от улица „Пал“ подозират, че ти си преминал към нас?

— Не вярвам — отвърна новопроизведеният подпоручик. — Дори да е бил тука някой от тях миналия път, когато закачиха червената бележка, не може да ме е видял в тъмното.

— Следователно спокойно можеш да отидеш при тях утре следобед?

— Да.

— Няма ли да се усъмнят?

— Не. Но дори да се усъмнят, никой от тях няма да каже нищо, защото се боят от мен. Сред тях няма нито едно смело момче!

Внезапно се обади някакъв писклив глас:

— Има!

Огледаха се. Фери Ач запита изненадан:

— Кой извика?

Никой не отговори. А пискливият глас се обади отново:

— Има!

Сега чува ясно, че гласът идва от върха на дървото. Веднага след това запрацяха клоните, нещо зашумя сред короната на голямото дърво и след миг от него се смъкна едно малко, русичко момче. Когато скочи от последния клон на земята, то спокойно оправи дрехите си, застана мирно и погледна право в очите смаяните червеноризци. Никой не пророни дума, толкова бяха изненадани от внезапното появяване на малкия гостенин.

Гереб пребледня.

— Немечек! — заекна той уплашено.

А малкото русичко момче му отговори:

— Да. Немечек. Аз съм. И не търсете кой е откраднал от склада ви знамето на момчетата от улица „Пал“, защото го откраднах аз. Ето го! Мои са следите от стъпки, дето са по-малки дори от тези на

Вендауер. Нямах да се обадя и щях да си остана на дървото, докато си отидете, защото съм там вече половин час. Но когато Герерб каза, че между нас няма нито един смел, помислих: „Чакай, ще ти покажа, че между момчетата от улица «Пал» има и храбри, ако не друг, то поне редникът Немечек!“. Ето ме, подслушах цялото ви съвещание, откраднах знамето, ето ме, правете с мене каквото искате, бийте ме, измъкнете знамето от ръцете ми, защото доброволно няма да ви го дам. Хайде, заповядайте, почвайте! Аз съм сам, а вие сте десет!

Той целият се зачерви и разпери ръце. В едната стискаше малкото знаме. Червеноризците не можеха да се съвземат от изненада и само гледаха малкото русичко дете, което падна сред тях от небето и което смело ги предизвикваше с вирната главица, сякаш беше толкова силно, че можеше да натупа цялата група заедно с яките Пасторовци и Фери Ач.

Най-бързо се съвзеха братята Пастор. Те пристъпиха към малкия Немечек и го хванаха отляво и отдясно за ръцете. По-малкият Пастор стоеше от дясната му страна и посегна да вземе знамето, но неочаквано се обади Фери Ач:

— Чакайте! Не го закачайте!

Двамата Пасторовци погледнаха учудено главатаря.

— Не го закачайте — повтори той. — Това момче ми харесва! Немечек или как те наричат, ти си смело момче. Ето ръката ми, ела при нас и стани червеноризец!

Немечек тръсна отрицателно глава.

— Не искам! — отговори той упорито.

Гласът му трепереше, но не от страх, а от вълнение. Той стоеше бледен, сериозен и повтори:

— Не искам!

Фери Ач се засмя и каза:

— Щом не искаш, недей. Аз още никого не съм викал да дойде при нас. Тези, дето са тук, до един са ме молили да ги приема. Ти си първият, когото сам поканих. Но щом не искаш, недей... — И той му обърна гръб.

— Какво да го правим? — запитаха братята Пастор.

Главатарят отговори през рамо:

— Вземете му знамето.

По-големият Пастор с едно извиване измъкна червено-зеленото знаме от слабата малка ръка на Немечек. Извиването на китката много го заболя, защото Пастор имаше яки като клещи ръце, но малкото русичко момче стисна зъби и не отрони звук.

— Взех го! — доложи Пастор.

Всички очакваха да видят какво ще стане. Какво ужасно наказание ще измисли силният Фери Ач. Немечек, стиснал устни, стоеше упорито на мястото си.

Фери Ач се обърна и махна на двамата Пасторовци:

— Той е много слаб. Не е прилично да го бием. Но... изкъпете го малко.

Червеноризците прихнаха да се смеят. Засмяха се и Фери Ач и братята Пастор. Себенич подхвърли шапката си във въздуха, Вендауер заподскача като луд. Дори Гереб се смееше под дървото и сред тези весели лица само едно остана сериозно: лицето на малкия Немечек. Той беше изстинал и от няколко дни кашляше. Майка му дори забрани

да излиза днес, но малкото русичко момче не се свърташе в стаята. В три часа избяга от къщи, а от три и половина до вечерта стоя на дървото в острова. Но сега за нищо на света не би казал думица. Как да каже, че е простинал? Щяха само още повече да му се смеят. Гереб също щеше да се смее, както се смее сега, та чак зъбите му се виждат. Немечек не каза нищо. Изтърпя сред бурен смях да го отведат до брега на езерото, където двамата Пасторовци го натопиха в плитката вода. Братята Пастор бяха страшни момчета. Едното държеше ръцете му, а другото стискаше врата му. Те го потопиха до шия във водата и всички на острова ликуваха. Червеноризците играеха весел танц на брега, подхвърляха шапките си и крещяха:

— Хей, хоп! Хей, хоп!

Това беше техният боен вик.

Многократното „хей, хоп“ се примесваше със силен смях и веселата гълчава наруши вечерната тишина на малкия остров, а на брега, срещу Немечек, който надничаше от водата тъжно, като някое опечалено жабче, с разкрасени крака стоеше Гереб, заливаше се от смях и поклащаше глава към малкото русичко момче.

После двамата Пасторовци го пуснаха и Немечек изпълзя от езерото. Истинският смях избухна едва когато го видяха с мокрите, кални дрехи. От дрешката му капеше вода, а когато тръсна ръка, от ръкава му се изля вода, сякаш изсипана от кана. Всички отскочиха от него, когато се тръсна като някое мокро кученце. И присмехулните думи се сипеха като дъжд:

— Жаба!

— Пийна ли си?

— Защо не поплува малко?

Немечек не отговори. Усмиваше се горчиво и изцеждаше мокрите си дрехи. Пред него застана Гереб, ухили се широко, поклати доволно глава и го запита:

— Хубаво ли беше?

Немечек повдигна към него големите си сини очи и отвърна:

— Хубаво беше — промълви тихо и добави: — Хубаво беше, много по-хубаво, отколкото да стоиш на брега и да ми се подиграваш. Предпочитам до Нова година да стоя до шия във вода, отколкото да се съюзя с враговете на своите приятели. Не се сърдя, че ме натопиха във водата. Миналия път, когато те видях сред чуждите на острова, сам

цопнах във водата. Можете да ме примамвате, да ми се подмазвате, да ми давате подаръци колкото си искате, но аз не ща да имам нищо общо с вас. И ако още веднъж ме потопите във водата, ако сто пъти ме потопите във водата, пак ще дойда на острова и утре, и когато си искам! Все ще се скрия някъде, където няма да ме видите. Не се страхувам от вас. А ако дойдете при нас на улица „Пал“, за да ни вземете земята, вие ще ви чакаме! Тогава ще видите, че когато и ние сме десет души, говорим другояче, а не както аз говоря сега. Лесно ви беше с мене! Който е по-силен, побеждава. Двамата Пасторовци ми откраднаха топчетата в градината на музея, защото бяха по-силни! Лесно е на десет срещу един! Но нищо. Можете и да ме набиете. Ако исках, нямаше да влизам във водата. Но не постъпих във вашите редици. Предпочитам да ме удавите във водата, да ме пребиете от бой, няма да стана предател, като този, който стои там... ето там...

Той протегна ръка и посочи Гереб, чийто смях замръзна в гърлото му. Светлината на фенера падаше върху хубавата руса главица на Немечек и блесналите му мокри дрехи. Той гледаше гордо и с чисто сърце в очите на Гереб, който почувства, че някаква тежест сковава сърцето му. Лицето му посърна, оброни глава. В този момент всички млъчаха и настъпи такава тишина, сякаш момчетата бяха в храм; чуваше се само как от мокрите дрехи на Немечек капките падат върху твърдата земя...

Немечек прекъсна дълбоката тишина:

— Мога ли да си вървя?

Никой не му отговори. Той попита още веднъж:

— Няма ли да ме пребиете от бой? Да си вървя ли?

Понеже и сега не му отговори никой, спокойно и бавно тръгна към моста. Нито една ръка не трепна, нито едно момче не мръдна от мястото си. Всички чувстваха, че това малко, русичко дете е истински герой, истински мъж, който заслужава да порасне... Двамата стражи на моста, които видяха всичко от начало до край, го гледаха зяпнали, но не посмяха да го докоснат. Немечек стъпи на моста и тогава проехтя дълбокият, силен глас на Фери Ач:

— За почест!

Двамата стражи застанаха мирно и вдигнаха високо копията с посребрени върхове. И всички момчета удариха токове и вдигнаха високо копията си. Никой не продума, когато копията с посребрени

върхове блеснаха на лунната светлина. Само стъпките на Немечек отекваха по моста, когато се отдалечаваше. После и те престанаха да се чуват и се долавяше само някакво шляпане, както когато някой ходи с обувки, пълни с вода... Немечек си отиде.

На острова червеноризците се спогледаха смутено. Фери Ач, застанал в средата на полянката, сведе глава. Тогава до него се приближи Гереб, пребледнял като платно. Той измърмори нещо.

— Знаеш ли... — започна той.

Но Фери Ач му обърна гръб. След това Гереб се върна при застиналите на място момчета и застана пред по-големия Пастор.

— Знаеш ли... — измърмори той и на него.

Ала Пастор последва примера на главатаря си. И той обърна гръб на Гереб, който стоеше безпомощно. Не знаеше какво да прави. Сетне сподадено промълви:

— Изглежда, че трябва да си вървя.

И сега не му отговори никой. Той тръгна по същия път, по който преди малко бе минал малкият Немечек. Но на него никой не отдаде чест. Стражите се облегнаха на перилата на моста и загледаха водата, додето стъпките на Гереб заглъхнаха в тишината на Ботаническата градина...

Когато червеноризците останаха сами, Фери Ач тръгна и спря пред по-големия Пастор. Застана съвсем близо до него, така, че лицата им почти се допираха. Той го запита тихо:

— Ти ли взе топчетата на това момче в градината на музея?

Пастор отговори тихо:

— Аз.

— И брат ти ли беше там?

— Да.

— Einstand ли направи?

— Да.

— Аз забраних ли на червеноризците да заграбват топчета от слаби момчета?

Двамата Пасторовци мълчаха. Никой не можеше да се противи на Фери Ач. Главатарят ги изглежда строго и с глас, който не търпи възражения, но спокойно каза:

— Изкъпете се!

Двамата Пасторовци го погледнаха с недоумение.

— Не разбирате ли? Така, както сте с дрехите. Сега е ваш ред да се изкъпете!

А когато забеляза усмивки по лицата на другите момчета, рече:

— Който им се подиграва, също ще се изкъпе.

Така на всички им мина желанието да се смеят. Ач погледна братята Пастор и вече нетърпеливо повтори:

— Хайде, изкъпете се! До шия. Раз-два!

Той се обърна към дружината:

— Кръгом марш! Не ги гледайте!

Червеноризците се обърнаха с гръб към езерото. Фери Ач също не гледаше как двамата Пасторовци се самонаказват. А те бавно, умърлушено нагазиха в езерото и седнаха във водата до шия. Момчетата не ги виждаха, само чуваха плискането на водата. Фери Ач погледна към езерото и се убеди, че двамата наистина са се потопили до шия. Тогава изкомандва:

— Оръжие при нозе! Ходом марш!

И отведе дружината от острова. Стражите духнаха фенера и се присъединиха към останалите, които по войнишки изтропаха по моста и изчезнаха в гъсталака на Ботаническата градина.

Двамата Пасторовци се измъкнаха от водата. Погледнаха се, после както винаги пъхнаха ръце в джобовете и също си тръгнаха. Те не си казаха дума и много се срамуваха.

А островът остана безлюден в тишината на лунната пролетна вечер...

VI

Когато на другия ден към два и половина следобед момчетата едно след друго се запровираха през портичката на площадката, видяха от вътрешната страна на оградата голям лист, забоден за дъските с четири едри гвоздеа.

Големият лист беше възвание, което Бока жертвоготовно беше написал през нощта. То беше написано с големи печатни букви с черен туш, а началните букви на всяко изречение бяха кървавочервени. Пълният текст на възванието гласеше:

ВЪЗВАНИЕ!

Сега всеки трябва да е на крак!
Голяма опасност грози владението ни
и ако не сме храбри,
ще ни отнемат площадката!
Площадката е в опасност!
Червеноризците искат да ни нападнат!
Но ние сме готови и ако трябва,
ще защитим с живота си нашето владение!
Всеки да изпълни дълга си!

От председателя

Никой нямаше желание да играе на топка. Тя почиваше в джоба на Рихтер, защото той пазеше топката. Момчетата се разхождаха насам-натам, разговаряха за предстоящата война и отново се връщаха към възванието върху оградата и за десети или двадесети път прочитаха призивните думи. Мнозина вече го знаеха наизуст, декламираха го войнствено от върха на някоя купчина дърва на онези, които стояха долу, които също го знаеха наизуст, но въпреки това го

слушаха със зяпнали уста и после бързаха към оградата, прочитаха го отново и сами се покачваха на някоя купчина дърва, за да го издекламират.

Цялата дружина живееше с възванието, което беше първо по рода си. Изглежда опасността беше наистина голяма и положението доста сериозно, щом Бока се беше решил да напише възвание, авторитетно подписано лично от него.

Момчетата бяха чули вече някои подробности. Тук-там се споменаваха името на Герев, но никой не знаеше нищо положително за него. По различни причини председателят считаше за по-добре да пази в тайна случката с Герев. Между другото искаше да го разобличи на площадката и веднага да го изправи пред съда. Разбира се, и самият Бока не бе допускал, че малкият Немечек на своя глава ще отиде в Ботаническата градина и там, в центъра на противниковия лагер, ще предизвика неповторим скандал... За него председателят бе научил едва преди обяд след часа по латински, когато слезе в мазето, където разсилният продаваше хляб с масло, и Немечек го извика настрана, за да му разкаже всичко. Ала и в два и половина на площадката все още цареше пълно неведение и всеки чакаше председателя. Към общото вълнение се прибави още едно. Сред членовете на съюза на маджунарите избухна раздор. Съюзният маджун беше се втвърдил, напукал и станал негоден за употреба, което значеше, че не можеше повече да се дъвче. Това безспорно беше вина на председателя, защото вече обяснихме, че председателят беше длъжен от време на време да го дъвче. Колнаи, новият председател, най-брутално беше пропуснал своето задължение. Лесно е да се отгатне кой пръв възнегодува срещу него. Барабаш беше този, който повдигна въпроса. Той обиколи всички членове и остро порица немарливостта на председателя. Старанието му се увенча с успех, защото само за пет минути успя да убеди част от членовете да поискат свикването на извънредно събрание. Колнаи се досещаше за какво ще стане дума.

— Добре — каза той, — но въпросът за площадката сега е по-важен. Извънредното събрание ще свикам утре следобед.

Барабаш се възмути:

— Няма да чакаме! Изглежда господин председателят се изплаши!

— От тебе ли?

— Не, от общото събрание! Настояваме още днес да свикаш общо събрание.

Колнаи тъкмо понечи да му отговори, когато откъм вратата се чу паролата на момчетата от улица „Пал“:

— Хахо, хей! Хахо, хей!

Всички се спогледаха. През вратичката влезе Бока. До него пристъпваше Немечек, а вратът му беше увит с голям червен плетен шал.

Колнаи неочаквано отстъпи:

— Добре, още днес ще проведем общо събрание. Но първо да изслушаме Бока.

— Съгласен съм — отговори Барабаш.

През това време членовете на съюза заедно с останалите заобиколиха Бока и го атакуваха с хиляди въпроси.

Колнаи и Барабаш побързаха при другите. Бока махна за тишина. После, обкръжен от голямо внимание, каза:

— Момчета! Вече сте чели възванието и знаете каква голяма опасност ни грози. Съгледвачите ни проникнаха в противниковия лагер и узнаха, че червеноризците готвят нападението си за утре.

Разнесе се силен ропот. Никой не очакваше, че войната ще избухне още на другия ден.

— Да, утре — продължи Бока, — и затова още днес обявявам обсадно положение. Всеки е длъжен да се подчинява безусловно на началството си, а всички офицери да се подчиняват на мен. Не мислете, че ни чака някаква детска игра. Червеноризците са силни момчета и са много. Борбата ще бъде жестока. Ние не искаме да принуждаваме никого и затова нека се обадят тези, които не желаят да участват.

Настъпи дълбока тишина. Никой не се обади. Бока повтори поканата:

— Който не иска да участва във войната, да пристъпи напред! Никой ли няма?

Всички викнаха в хор:

— Никой!

— Тогава всички дайте дума, че ще бъдете тук утре в два часа.

Всички поред заставаха пред Бока и му даваха дума, че ще дойдат на другия ден.

Когато се ръкува с всички, той каза с повишен глас:

— Който не дойде утре, е безчестен лъжец и ако след това се появи тук, ще го прогоним с тояги.

Лесик излезе от редицата:

— Господин председател, всички сме тук, само Гереб отсъства — каза той.

Пак настъпи мъртва тишина. Всички очакваха любопитно да узнаят какво се е случило с Гереб. Но Бока не беше момче, което се отказва от първоначалния си план. Той не искаше да издаде Гереб, за да може да го разобличи пред всички.

Мнозина запитаха:

— Какво се е случило с Гереб?

— Нищо — отвърна спокойно Бока. — За него ще говорим друг път. Преди всичко трябва да спечелим битката. Преди обаче да издам заповедите, трябва да ви кажа още нещо. Ако сте се скарали помежду си, сдобрете се. Всички, които са сърдити, да се помирят.

Настъпи тишина.

— Е? — запита председателят. — Няма ли сърдити?

Вайс се обади свенливо:

— Доколкото зная...

— Хайде, казвай!

— Колнаи и Барабаш...

— Вярно ли е?

Барабаш се изчерви.

— Да — призна той, — защото Колнаи...

А Колнаи каза:

— Да... защото Барабаш...

— Помирете се веднага — скара им се Бока, — иначе ще изгоня и двама ви! Битката ще спечелим само ако всички сме приятели!

Двамата сърдити неохотно се приближиха до Бока и неохотно си подадоха ръце. Още не бяха си пуснали ръцете, когато се обади Барабаш:

— Господин председател!

— Какво има?

— Имам едно условие.

— Какво е то?

— Ако... ако случайно червеноризците не ни нападнат, тогава... тогава ние ще си бъдем сърдити с Колнаи, защото...

Бока го изглежда така, сякаш искаше да го промуши с погледа си:

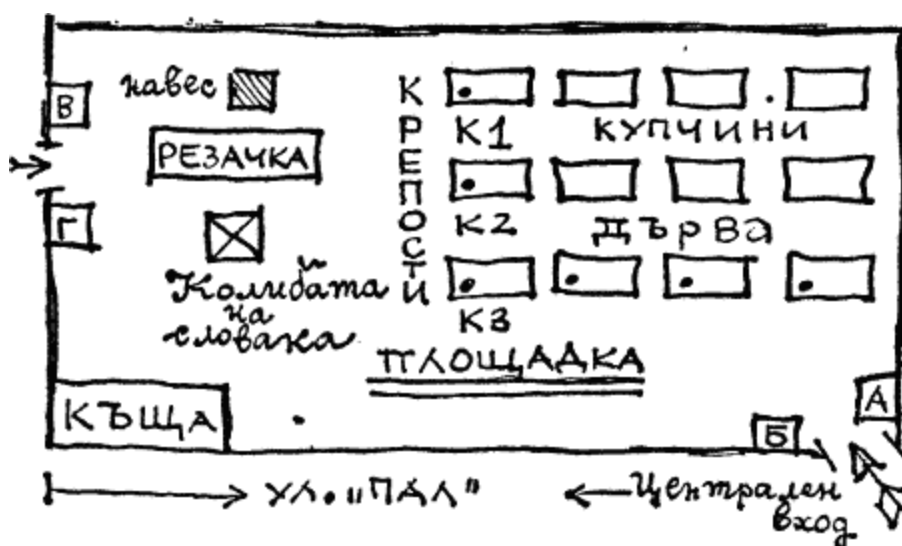
— Мълчи!

Барабаш млъкна. Той кипеше от яд и беше готов да даде какво ли не, за да смушка в ребрата Колнаи, който се усмихваше весело.

— А сега — подхвана Бока, — редник, дай военния план!

Немечек бръкна услужливо в джоба си и извади оттам лист хартия. Това беше военният план, измислен от Бока същия следобед.

Планът изглеждаше така:

Бока разгъна плана върху един камък и момчетата се скупчиха около него. Всички с любопитство очакваха да разберат къде ще бъдат разпределени и каква роля ще изпълняват. А Бока започна да обяснява бойния план:

— Внимавайте добре. Вижте този чертеж. Това е картата на нашето владение. По сведения на съгледвачите, неприятелят ще ни нападне едновременно от две страни: откъм улица „Пал“ и откъм улица „Мария“. Да караме наред. Тези два квадрата, в които е написано „А“ и „Б“, са определени за двете отделения, които ще защитават вратата. Отделение „А“ се състои от трима души под командата на Вайс. Отделение „Б“ също се състои от трима души под командата на Лесик. Вратата откъм улица „Мария“ ще се защитава пак от две отделения. Командир на отделение „В“ ще бъде Рихтер, а на отделение „Г“ ще бъде Колнаи.

— А защо да не бъда аз?

— Кой се обади? — попита строго Бока.

Беше Барабаш.

— Пак ли ти? Ако кажеш още една дума, ще те изправа пред трибунал! Седни!

Барабаш измърмори нещо и седна. Бока продължи да обяснява:

— Черните точки, означени с „К“ и цифри, са крепостите. Те ще бъдат снабдени с пясък, тъй че за всяка крепост ще са достатъчни по двама-трима души. Да се воюва с пясък е лесно. Освен това крепостите са толкова близо една до друга, че ако нападнат една, от другата могат да бомбардират нападателите. 1-ва, 2-ра и 3-та крепост ще защитават площадката откъм улица „Мария“. А 4-та, 5-та и 6-та крепост ще помагат с пясъчни бомби на отделенията „А“ и „Б“. По-късно ще ви кажа кой в коя крепост ще се сражава. Командирите на отделения да си изберат по двама души за помощници. Разбрахте ли?

— Да! — прозвуча единодушният отговор.

Момчетата насядаха зяпнали, с широко отворени очи около чудесния боен план, някои дори извадиха бележници и усърдно записваха това, което беше казал председателят пълководец.

— Дотук — продължи Бока — говорих за разпределението. Сега следва истинската бойна задача. Всички внимавайте добре. Когато съгледвачът от оградата съобщи, че се приближават червеноризците, хората от отделенията „А“ и „Б“ ще отворят вратата.

— Ще я отворим ли?

— Да, ще я отворите. Няма да се заключваме, защото приемаме битката. Нека влязат, а после ние ще ги изгоним. Значи ще отворите вратата и ще ги пуснете. Щом влезе и последният им човек, ще ги нападнем. В същото време крепостите 4, 5 и 6 ще започнат бомбардировката. Това е задължението на едното отделение. Това ще бъде армията откъм улица „Пал“. Ако успеят, ще ги прогонят, ако не, поне ще ги възпрепятстват да преминат през линията, образувана от крепостите 3, 4 и 5, и ще ги задържат на площадката. Другата армия откъм улица „Мария“ ще има по-тежка задача. Рихтер и Колнаи, внимавайте добре! Отделенията „А“, „Б“ и „В“ ще изпратят съгледвач на улица „Мария“. Когато другата чета на червеноризците се появи на улица „Мария“, отделенията ще се разгънат за бой. Когато червеноризците нахлуят през голямата порта, две отделения ще се

престорят, че бягат. Вижте картата... виждате ли? Рихтер, ти ще командваш отделение „В“, което ще влезе под навеса за каруци... — Той посочи с пръст: — Ето тук. Разбра ли?

— Разбрах.

— Отделение „Г“ на Колнаи ще се скрие в колибата на Яно. Сега внимавайте, защото следва най-важното. И гледайте добре картата. Червеноризците ще заобиколят отляво и отдясно парната резачка и зад нея ще налетят на 1-ва, 2-ра и 3-та крепост. Те веднага ще започнат да бомбардират. В същия миг двете избягали отделения ще се появят от навеса и от колибата на словака и ще нападнат в гръб неприятеля. Ако се биете храбро, неприятелят ще попадне в клещи и ще бъде принуден да се предаде. Тогава ще го натикате в колибата и ще заключите вратата. Когато се свърши с това, отделение „В“ ще се покаже откъм колибата, а отделение „Г“, заобикаляйки купчините дърва, ще се озове при 6-та крепост и двете ще се притекат на помощ на „А“ и „Б“. Войниците от 1-ва и 2-ра крепост ще се прехвърлят на 4-та и 5-та крепост и ще подсилят бомбардировката. След това в единна бойна верига отделенията „А“, „Б“, „В“ и „Г“ ще нападнат и ще подкарат неприятеля към вратата на улица „Пал“. През това време всички крепости ще бомбардират неприятеля, който няма да устои под напора на обединения удар. И тогава ще го изгоним през вратичката на улица „Пал“! Ясно ли е?

След този въпрос избухна шумно оживление. Момчетата развяваха кърпи и подхвърляха шапките си. Немечек свали от врата си големия червен плетен шал и с гъгнец от простудата глас викна през общата радост:

— Да живее председателят!

— Ура! — беше отговорът.

Но Бока отново махна за тишина:

— Тишина! Още нещо. Аз и моят адютант ще бъдем близо до отделенията „В“ и „Г“. Всичко, което ви поръчам по него, ще изпълнявате като моя заповед.

Един глас попита:

— Кой ще бъде адютантът?

— Немечек.

Неколцина се спогледаха. Членовете на Съюза на събирачите на маджун дори се смушкаха помежду си — трябва да се възрази. Чуваха

се следните спорове:

— Обади се де!

— Обади се ти!

— Защо аз? Кажу ти!

Бока ги погледна учудено:

— Да не би да възразявате против него?

Лесик беше единственият, който посмя да се обади:

— Да.

— Защо?

— Миналия път на общото събрание на съюза... когато...

Бока изгуби търпение. Скара се на Лесик:

— Стига! Млъкни! Не ме интересуват вашите глупости! Немечек ще бъде адютант, точка! Който каже дума против него, ще бъде изправен пред военен съд.

Това изявление беше малко прекалено строго, но всички признаваха, че във военно време може да се действа само така. Следователно всички се примириха с мисълта, че адютантът ще бъде Немечек. Настъпи кратко шушукане сред ръководителите на маджунарите, които смятаха, че това е обидно за съюза. Срамуваха се, че в тази война човекът, когото те бяха обявили за предател и чието име бяха записали с малки букви в черната книга на съюза, ще изпълнява такава важна роля. Ако знаеха обаче...

Бока измъкна от джоба си списък. Той прочете кой в коя крепост е разпределен. Командирите на отделения си избраха по двама души. Всичко се вършеше много сериозно и момчетата бяха толкова развълнувани, че никой не пророни дума. Когато всичко приключи, Бока изкомандва:

— Всички по места! Ще проведем учение.

Изведнъж всички се пръснаха по местата си.

— Всеки да стои на мястото си, докато не получи нова заповед!
— викна след тях Бока.

Той остана насаме с адютанта Немечек в центъра на площадката. Нещастният адютант кашляше здравата.

— Ерньо — каза му нежно Бока, — увий си шала около врата. Много си настинал.

Немечек погледна благодарно приятеля си и го послуша, сякаш му беше по-голям брат. Той намота около врата си големия червен

плетен шал така, че само ушите му се виждаха.

Когато свърши, Бока рече:

— Сега ще предадеш една заповед на 2-ра крепост. Внимавай добре...

Ала в този момент Немечек направи нещо, което не беше правил никога досега. Прекъсна думите на командира си.

— Извинявай — започна той, — но преди това искам да ти кажа нещо.

Бока свъси вежди.

— Казвай.

— Преди малко членовете на Съюза на събирачите на маджун...

— Остави, моля ти се — прекъсна го нетърпеливо председателят, — и ти ли гледаш сериозно на подобни глупости?

— Да — отвърна Немечек, — защото и те гледат сериозно на тях. Зная, че те са глупави, и не ме интересува какво мислят за мене, но не бих искал ти... ти... да ме презираш.

— За какво да те презирам?

Между ресните на големия червен плетен шал Немечек се обади почти разплакан:

— Защото те... те... ме обявиха за предател...

— За предател? Тебе?

— Да. Мене.

— Казвай, много съм любопитен!

Немечек започна стеснително и със свито гърло да разказва случката. Трябвало да бърза тъкмо когато членовете на съюза полагали тайна клетва. Те, от своя страна, използвали тази случайност и го обвинили, че бързал, защото го било страх да постъпи в тайния съюз. Обявили го за предател и безчестник.

Според него, всъщност всичко това се случило, понеже подпоручиците, поручиците и капитаните са недоволни, че председателят не дружи с тях и споделя всички държавни тайни с него, обикновения редник. Накрая той каза, че са записали името му с малки букви в черната книга.

Бока изслуша търпеливо целия разказ. Помълча малко. Заболя го, че сред момчетата се намират и такива. Бока беше умно момче, но още не знаеше, че всички хора са различни, че не приличат на него и че

научаването на подобна истина винаги причинява болка. После той погледна нежно малкото, русичко момче.

— Добре, Ерньо — каза той, — върви си гледай работата и не се грижи за тях. Не искам да им казвам нищо преди започването на войната. Но щом свърши битката, ще ги оправя. Изтичай до първа и втора крепост и предай на момчетата веднага да се прехвърлят на четвърта и пета крепост. Искам да видя колко време им трябва за прехвърлянето.

Редникът се изпъна мирно, отдаде чест и си помисли колко е тъжно, че заради една война се отлага разглеждането на въпроса за неговата чест, но преглътна горчивината си и каза по войнишки:

— Слушам, господин председател!

И Немечек хукна в галоп. След него се вдигна облак прах и скоро след това адютантът изчезна зад купчините дърва, върху които бяха разположени крепостите. Отгоре надничаха рошави детски глави с широко отворени очи. По лицата им личеше възбуда, каквато обзема войниците преди сражение, което знаете от описанията на смелите военни кореспонденти.

Бока остана сам-самичък в центъра на площадката. До голямата равна земя, заградена от всички страни, достигаше шумът на отминаващите каруци, но въпреки това Бока имаше чувството, че се намира не в центъра на голям град, а някъде далече в непозната земя, в необятна равнина, където утре една битка ще реши съдбата на народите. Момчетата не издаваха звук, стояха спокойно по местата си и чакаха команда. Бока чувстваше, че сега всичко зависи от него. От него зависеше добруването и бъдещето на малката дружина. От него зависеха веселите следобеди, играта на топка, различните игри и забавления, които приятелите му устройваха тук. И Бока се гордееше, че е приел да изпълни такава благородна задача.

„Да, ще ви защита!“ — каза си той наум.

Той огледа любимата площадка. После погледна към купчините дърва, над които любопитно надничаше тесният железен комин на парната резачка и весело бълваше снежнобели облачета пара — толкова весело и безгрижно, сякаш днешният ден не се различаваше от другите, сякаш не беше заложено на карта всичко, всичко...

Да, Бока се чувстваше като голям пълководец пред решително сражение. Той си спомни за великия Наполеон... И мислите му се

заряха в бъдещето. Как ще бъде? Що ще бъде? Какво ще стане от него? Ще стане ли войник, ще командва ли някога в униформа истинска армия в някоя далечна земя на истинско бойно поле — не заради едно малко късче земя като площадката, а заради онази голяма, родна земя, която се нарича отечество? Или ще стане лекар и всеки ден ще води велики, сериозни и смели битки срещу болестите?

Докато Бока размишляваше унесен, спусна се тиха пролетна привечер. Той въздъхна дълбоко и тръгна към купчините дърва, за да направи проверка на войските в крепостите.

Момчетата видяха от върховете на купчините, че към тях се приближава пълководецът. В крепостите настъпи оживление. Войниците подредиха пясъчните бомби и застанаха мирно.

Но пълководецът внезапно спря насред път и погледна назад, сякаш се ослушваше. После се обърна и бързо се отправи към вратичката на оградата.

Някой чукаше на нея. Бока дръпна резето и отвори малката врата. Той отстъпи изненадано.

Пред него стоеше Гереб.

— Ти ли си? — запита смутено той.

Бока не успя веднага да му отговори. Гереб влезе бавно и затвори вратичката след себе си. Бока все още не знаеше защо е дошъл Гереб. Този път той не беше весел и спокоен, както друг път. Беше бледен и измъчен; наместваше нервно яката си и личеше, че иска да каже нещо, но не знае как да започне. Бока мълчеше, Гереб също, и двамата стояха безмълвни и смутени един срещу друг. Накрая се обади Гереб:

— Дойдох... да поговоря с теб.

Бока също си възвърна дар слово. Спокойно, сериозно му отговори:

— Няма за какво да говорим. Най-хубаво е да си отидеш през тази врата така, както си дошъл.

Но момчето не го послуша.

— Слушай, Бока — започна Гереб, — зная, че си разбрал всичко. Вие почти всички знаете, че съм преминал на страната на червеноризците. Дошъл съм тук не като шпионин, а като добър приятел.

Бока го прекъсна тихо:

— Ти не можеш да дойдеш тук като добър приятел.

Геревб наведе глава. Очакваше, че ще го нагрубят, че ще го изгонят, но не беше очаквал, че ще разговарят с него така кротко и отчаяно. Много го заболя. Повече, отколкото ако бяха го ударили. Той продължи да говори също тихо и унило:

— Дойдох да поправа грешката си.

— Не можеш — каза Бока.

— Но аз съжалявам... много съжалявам... нося ви знамето, което Фери Ач заграби оттук и което малкият Немечек беше успял да вземе... и което после двамата Пасторовци изтръгнаха от малката ръка на Немечек...

Произнасяйки това, той измъкна изпод палтото си малкото червено-зелено знаменце. Очите на Бока светнаха. Малкото знаме беше смачкано, на места разкъсано, личеше, че са водени битки за него. Ала тъкмо затова знаменцето беше красиво. Беше дрипаво като истинско знаме, минало през огъня на битките.

— Знамето — започна Бока — ще си върнем сами от червеноризците. А ако не можем да си го върнем, все едно — всичко ще пропадне... Тогава ще се махнем оттук, ще се пръснем... няма да бъдем повече заедно... А така не ни трябва знамето. И ти не ни трябваш...

Той понечи да тръгне. Сякаш искаше да зареже Геревб. Ала онзи го хвана за края на сакото.

— Янош — започна той сподавено, — признавам, че много сгреших пред вас. Искам да поправа грешката си. Простете ми!

— О — отвърна Бока, — аз вече отдавна съм ти простил!

— И ще ме приемете ли пак?

— Не.

— В никакъв случай ли?

— В никакъв случай.

Геревб извади кърпичката си и я поднесе към очите си.

Бока му каза натъжено:

— Геревб, не плачи, не искам да плачеш пред мен. Иди си кротко в къщи и ни остави на мира. Дошъл си при нас, защото и червеноризците вече ти нямат доверие.

Геревб прибра кърпичката в джоба си, искаше да се покаже мъж.

— Добре, ще си отида — каза той. — Никога вече няма да ме видите. Но ти давам честна дума, че дойдох тук не защото са ме

намразили червеноризците. Причината е съвсем друга.

— Така ли? А каква е тя?

— Няма да ти кажа. Може би ще разбереш. Но тежко ми, ако разбереш...

Председателят го погледна с недоумение:

— Какво искаш да кажеш?

— Сега няма да ти обясня — измърмори Гереб и тръгна към малката вратичка. Там спря, обърна се още веднъж и каза: — Ако те помоля още веднъж, няма ли да ме приемете обратно?

— Не.

— Тогава... няма да те помоля.

Той побягна и тръшна вратичката. Бока се поколеба за миг. За първи път беше толкова жесток с някого. Той дори понечи да тръгне след него и да извика: „Върни се, но вече никога не прави така!“ — ала внезапно си спомни една сцена. Спомни си смеха на Гереб, с който преди няколко дена той беше побягнал по улица „Пал“. Спомни си как им се подигра, когато двамата с Немечек стояха на тротоара тъжни, с оклюмали глави и в ушите им звучеше презрителният смях на Гереб.

„Не — каза си той, — няма да му извикам да се върне. Той е лошо момче.“

Бока се обърна, за да тръгне към купчините дърва, но спря от учудване. Всички момчета стояха върху купчините, всички до едно бяха наблюдавали разигралата се сцена. Бяха се покачили горе дори онези, които не бяха разпределени по крепостите. Затихнала, цялата малка армия се беше наредила върху симетрично подредените купчини дърва, никой не проронваше дума, всички със затаен дъх бяха очаквали да видят какво ще стане между Бока и Гереб. И когато Гереб си излезе и Бока тръгна към купчините, потисканото вълнение избухна и цялата армия внезапно завика възторжено в хор:

— Ура! — екнаха свежите детски гласчета от купчините дърва и шапките полетяха във въздуха.

— Да живее председателят!

Страхотно изсвирване разцепи въздуха, такова изсвирване, каквото вероятно не можеше да издаде и парната резачка, колкото и да се надуваше. Това беше остро, победоносно изсвирване. Разбира се, беше свирнал Чонакош. Той се огледа щастливо и заяви весело:

— Брей, никога през живота си не съм свирил с такова удоволствие!

Бока спря наред площадката. Трогнат и щастлив, отдаде чест на армията си. Сега пак си спомни за великия Наполеон. Той е бил обичан така от своята стара гвардия...

Всички видяха разигралата се сцена и всички бяха наясно с Гереб. Не можеха да дочуят разговора на двете момчета при вратичката, но видяха движенията и разбраха всичко. Видяха отрицателния жест на Бока. Видяха, че не му подаде ръка. Видяха, че Гереб си тръгна разплакан. Когато се обърна при вратичката и каза нещо на Бока, всички се сепнаха малко.

Тогава Лесик прошепна:

— Ох... може би сега ще му прости.

Но когато видяха, че Бока клати отрицателно глава и Гереб все пак си отиде, всички избухнаха от възторг.

А когато председателят се обърна към тях, гръмна щастливото „ура!“. Харесваше им, че председателят им не е дете, а сериозен мъж. На всички им се искаше да го прегърнат и разцелуват. Но времето беше военно, не можеха да сторят друго, освен да извикат. Така и сториха, извикаха с пълни гърди, колкото им глас държеше.

— Твърд момък си, батенка! — каза гордо Чонакош. Ала се изплаши и веднага се поправи: — Не „батенка“... извинете... господин председател.

И започна бойното учение. Разнесоха се гръмки команди, между купчините дърва се разтичаха военни части, атакуваха крепостите, на всички страни се разхвърчаха пясъчни бомби. Всеки изпълняваше точно определената му задача. Това още повече засили въодушевлението.

— Ще победим! — носеше се отвсякъде.

— Ще ги разбием!

— Ще вържем пленниците!

— Ще пленим самия Фери Ач!

Само Бока остана сериозен.

— Не се главозамайвайте — каза им той. — Запазете доброто си настроение за след битката. А сега, който иска, може да си върви. Още веднъж повтарям: който утре не дойде навреме, е изменник!

С това обучението свърши. Но никой не искаше да си ходи. Момчетата се разделиха на групи и обсъждаха поведението на Гереб.

Барабаш се провикна пискливо:

— Съюзът на маджунарите! Съюзът на маджунарите!

— Какво искаш? — запитаха момчетата.

— Общо събрание!

Колнаи не беше забравил за общото събрание, което бе обещал да свика и пред което трябваше да даде обяснение защо е оставил да се втвърди съюзният маджун. Той не се зарадва, че ще има събрание.

— Е добре, нека има общо събрание — съгласи се той. — Моля уважаемите членове да се оттеглят встрани.

И уважаемите членове начело със злорадстващия Барабаш се измъкнаха между купчините дърва чак до оградата, за да проведат общото събрание.

— Да чуем, да чуем! — викаше Барабаш.

А Колнаи се обади служебно:

— Откривам събранието. Има думата господин Барабаш.

— Хм, кхм... — прочисти зловещо гърлото си Барабаш. — Уважаемо общо събрание! Господин председателят се надяваше, че заради военното обучение ще се отложи събранието, на което той ще бъде свален.

— Ехе! Ехе! — провикнаха се от противниковата страна.

— Какво ехекате — кресна ораторът, — зная какво говоря! Господин председателят успя да отложи за малко неприятните въпроси благодарение на учението, което проведехме... но повече не може да ги отлага. Защото сега...

Той спря внезапно. На малката вратичка се потропа силно, а напоследък момчетата се стряскаха от всяко почукване. Не знаеха дали не пристига врагът.

— Кой чука? — попита ораторът и всички наостриха уши.

Отново се разнесе силно, нетърпеливо чукане.

— Чукат на вратата — каза с разтреперан глас Колнаи и погледна през една цепнатина между дъските на оградата. После учуден се обърна към момчетата: — Пристигнал е някакъв господин.

— Отвори му де!

Той отвори вратичката. В двора наистина влезе добре облечен господин, в черна пелерина с голяма яка. Имаше голяма закръглена

брада и носеше очила. Той спря на прага и се провикна:

— Вие ли сте момчетата от улица „Пал“?

— Да! — отговориха в хор членовете на съюза на маджунарите.

Човекът с наметката влезе и изглежда по-дружелюбно момчетата.

— Аз съм бащата на Гереб — съобщи той, като междувременно затваряше вратичката.

Настъпи тишина. Щом при тях идваше бащата на Гереб, работата беше сериозна. Лесик смушка в ребрата Рихтер:

— Тичай, викни Бока!

Рихтер изтича към парната резачка, където Бока тъкмо обясняваше на момчетата провиненията на Гереб. А господинът с брадата се обърна към тях:

— Защо сте изхвърлили сина ми оттук?

Колнаи пристъпи:

— Защото ни издаде на червеноризците.

— Кои са тези червеноризци?

— Една друга група момчета, които ходят в Ботаническата градина... но сега искат да ни отнемат площадката, защото няма къде да играят на топка. Те са нашите противници.

— Преди малко синът ми се прибра разплакан. Дълго го разпитвах какво му е, но той не искаше да каже. Най-после, когато му заповядах, той призна само толкова, че го обвиняват в предателство. Тогава му рекох: „Вземам си шапката и отивам при тези момчета. Ще поговоря с тях и ще попитам дали това е вярно. Ако не е вярно, ще настоявам да ти се извинят. Но ако е истина, ще си изпатиш, защото баща ти цял живот е бил честен човек и няма да позволи синът му да стане предател“. Така му казах. Ето ме сега тук и ви подканям да кажете откровено, с чисто сърце — предател ли е синът ми, или не. Е?

Настъпи мъртва тишина.

— Е? — повтори бащата на Гереб. — Не бойте се от мен. Кажете ми истината. Аз трябва да зная несправедливо ли е обиден синът ми, или заслужава наказание.

Никой не отговори. Никой не искаше да огорчи човека с пелерината, който изглеждаше добър и толкова ревниво пазеше честта на малкия си син. А той се обърна към Колнаи:

— Ти каза, че ви е предал. Сега трябва да докажеш това. Кога ви е издал? Как ви е предал?

Колнаи се обърка:

— Аз... аз... само чух...

— Това е нищо. Има ли някой, който е сигурен в това? Кой го е видял? Кой знае?

По това време откъм крепостите се показаха Бока и Немечек. Водеше ги Рихтер. Колнаи въздъхна облекчено.

— Ето — започна той, — там идва... онова малко, русичко момче... това е Немечек... той го е видял. Той знае.

Те изчакаха, докато трите момчета се приближат. Но Немечек се запъти направо към вратичката. Колнаи се провикна:

— Бока! Елате тук!

— Сега не можем — отговори Бока. — Почакайте малко. На Немечек му е много лошо, задушава се от кашлицата. Трябва да го изпратя до вкъщи...

Когато човекът с наметката чу името на Немечек, той се провикна:

— Ти ли си Немечек?

— Да — отвърна тихичко малкото русичко момче и пристъпи към облечения в черно мъж, който му каза строго:

— Аз съм бащата на Гереб и дойдох тук, за да узная дали моят син е предател, или не. Другарчетата ти казаха, че ти си го видял, че ти знаеш. Тогава отговори честно: вярно ли е или не?

Лицето на Немечек изгаряше от температура. Той беше вече сериозно болен. Слепоочията му тупаха, ръцете му пареха. И целият свят наоколо изглеждаше толкова особен... Този брадат чичко с очила, който беше толкова строг към него, както учителят господин Рац, когато мъмреше лоши ученици... и тези вцепенени момчета, които го гледаха... войната... вълненията... всичко... и строгият въпрос, зад който се криеше и това, че ако Гереб наистина е предател, ще си изпати здравата...

— Отговори — подкани го човекът, облечен в черно. — Сега говорете! Отговори! Предател ли е?

И малкото русичко момче отговори смело, с пламнало лице от температурата, с блеснали очи, тихичко, сякаш то беше виновникът, който трябва да признае вината си:

— Не. Не е предател.

Бащата се обърна гордо към останалите:

— Значи ме излъгахте?

Членовете на съюза на маджунарите стояха в недоумение. Не се чуваше звук.

— Ехе! — каза иронично човекът с черната брада. — Значи ме излъгахте! Знаех си, че моят син е честно момче!

Немечек едва се държеше на краката. Той запита скромно:

— Мога ли да си вървя?

Брадатият му се засмя:

— Върви си, малък всезнайко!

И Немечек се затътри към улицата с Бока. Сега вече всичко се сля пред очите му. Пред погледа му танцуваха размазано човекът в черно, улицата, купчините дърва, в ушите му бучаха странни думи. „Момчета на крепостите!“ — пищеше някакъв глас. А друг глас каза: „Предател ли е моят син?“ — и човекът в черно се смееше презрително и от смях устата му порасна и стана голяма колкото входната врата на училището... и през тази врата излезе учителят господин Рац...

Немечек свали шапката си.

— Кого поздравяваш? — запита го Бока. — По цялата улица няма жива душа.

— Поздравих господин учителя Рац — отговори тихо малкото русичко момче.

Бока заплака. Задърпа припряно по стъмнилата се вече улица своя малък приятел.

А на площадката Колнаи се изправи пред човека в черно и каза:

— Извинете, този Немечек е безподобен лъжец. Ние го обявихме за предател и го изключихме от съюза.

Щастливият баща не разбра и се съгласи с него:

— Личи си. Подла мутра. Гризе го съвестта.

И си отиде щастлив, за да прости на сина си. На ъгъла на булевард „Юлои“ човекът в черно видя как Бока се препъваше с Немечек през улицата точно пред клиниката, за да минат на другата страна. Сега и Немечек беше заплакал, много тъжно, много горчиво, с дълбока болка в своето обикновено войнишко сърце, и обхванат от този трескав плач, повтаряше непрекъснато:

— Написаха името ми с малки букви... написаха с малки букви моето бедно, честно име...

VII

На другия ден сутринта в часа по латински целият клас беше толкова възбуден, че и учителят, господин Рац, го забеляза.

Момчетата се въртяха неспокойни по чиновете, не внимаваха, освен тези, дето ги изпитваха, и не само момчетата от улица „Пал“ бяха неспокойни, а и останалите — може да се каже дори, че цялото училище беше в подобно състояние. Вестта за подготовката на великата битка бързо се разнесе в голямото здание и дори момчетата от горните класове, от седмите и осмите, живо се интересуваха от този въпрос. Червеноризците ходеха в реалната гимназия на Йозефварош, поради което цялото училище желаше да победят момчетата от улица „Пал“. Нещо повече, някои направо свързваха победата с честта на гимназията.

— Какво ви е днес? — попита нетърпеливо учителят, господин Рац. — Въртите се, не внимавате, умът ви е на друго място!

Но той не настоя да разбере какво им е на момчетата. Примири се с факта, че този ден класът е неспокоен. С недоволен тон той заяви:

— Разбирам, пролет е, игра на топчета, футбол... не ви се ходи на училище! Ще ви дам да се разберете!

Но той само се закани. Учителят Рац изглеждаше строг, но беше добродушен.

— Седни! — каза той на изпитания и запрелиства бележника си.

В такива случаи в класа винаги настъпваше тишина. Всички притаяваха дъх — дори тези, които бяха добре подготвени — и гледаха втренчено пръстите на учителя, които бавно прелистваха страниците на малкото бележничко. Момчетата знаеха дори чие име на коя страница се намира. Когато учителят стигаше до последните страници, въздъхваха онези, чиито имена започваха с буквите „А“ и „Б“. А когато внезапно се връщаше към началото на бележника, се развеселяваха онези, чиито имена започваха с последните букви от азбуката.

Учителят Рац прегледа имената и после каза тихичко:

— Немечек.

— Отсъства! — изгърмя класът.

И един добре познат глас от улица „Пал“ добави:

— Болен е.

— Какво му е?

— Настинал е.

Учителят Рац изгледа целия клас и рече само толкова:

— Защото не се пазите.

Момчетата от улица „Пал“ се спогледаха. Те знаеха добре как и защо не се беше пазил Немечек. Всички седяха пръснати из класа, кой на първия, кой на третия чин, а Чонакош, няма защо да крием, седеше на последния, но всички се спогледаха. По лицата на всички можеше да се прочете, че Немечек се е простудил заради нещо велико и красиво. С една дума, бедният Немечек беше се простудил заради отечеството. Беше се окъпал три пъти — веднъж случайно, веднъж от чувство за дълг и веднъж по принуда. И никой от тях за нищо на света нямаше да издаде тази велика тайна, макар че я знаеха вече всички, дори членовете на съюза на маджунарите. Нещо повече, в редовете на съюза се поде инициатива името на Немечек да бъде изтрито от черната книга, но още не бяха се уточнили дали преди това да поправят началните букви на името му от малки на главни и да го изтрият, или да свършат тази работа, без да се формализират. И понеже Колнаи, който продължаваше да бъде председател, каза, че трябва да се изтрие името без церемонии, Барабаш, разбира се, събра привърженици, които твърдяха, че първо трябва да се възстанови честта на името му.

Но сега това не беше важно. Вниманието на всички беше ангажирано с войната, която трябваше да се води следобед. След часа по латински при Бока масово надойдоха от другите класове и предлагаха да помагат. На всички Бока отговаряше:

— Много съжалявам, но не можем да приемем. Ние сами ще защитим нашето владение. Ако червеноризците се окажат по-силни от нас, ние ще ги победим с ловкост. Каквото и да стане, но ние ще се бием сами.

Интересът беше толкова голям, че освен доброволците, които се явиха от другите класове, в един часа, когато всички хукнаха към къщи да обядват, халваджията, който все още продаваше във входа на съседната къща, също предложи услугите си на Бока.

— Млади господине — заяви той, — ако дойда, сам ще изхвърля всички.

Бока се усмихна:

— Оставете ги на нас, старче!

И той също забърза към къщи. При входа на училището съучениците наобиколиха момчетата от улица „Пал“, като им даваха полезни съвети. Намериха се дори такива, които учеха някои от момчетата от улица „Пал“ как се туря крак. Други се предлагаха за разузнавачи. А трети се молеха да им позволят да присъстват и гледат битката. Но и това не разрешиха никому. Строгата заповед на Бока гласеше, че след започването на битката вратичката трябва да се затвори от стражите и да се отвори едва когато изхвърлят неприятеля от площадката.

Всичко това трая само няколко минути. Момчетата се пръснаха, защото точно в два часа трябваше да бъдат вече на площадката. Затова в един и четвърт около гимназията опустя, халваджията също прибра багажа си и само разсилният на гимназията пушеше кротко пред входа, като няколко пъти подхвърли иронично на халваджията:

— И твоето царство свърши, няма дълго да останеш тук! Ще те изгоним заедно с боклуците ти!

Халваджията изобщо не отговори, а само сви рамене. Той беше важен господин с червен фес на главата и не искаше да спори с обикновения училищен слуга. Особено в моменти, когато разбираше, че той говори истината.

Точно в два часа, когато Бока се появи на вратичката на площадката с червено-зеления цвят на момчетата от улица „Пал“ на шапката си, цялата армия, строена в боен ред, го чакаше на сред мястото. Присъществаше цялата дружина, с изключение на един: Немечек, който лежеше болен в къщи. Така се случи, че армията на момчетата от улица „Пал“ тъкмо в деня на битката остана без редник. Присъстващите бяха все подпоручици, поручици и капитани. Самата армия, обикновеният редник, лежеше болен в мъничко легло у дома си в къщица с градинка на улица „Ракош“.

Бока веднага се залови за работа. Той изкомандва:

— Мирно!

Всички се изпънаха мирно. Бока заяви високо:

— Съобщавам ви, че се отказвам от председателския си пост, защото той е полезен само в мирно време. Сега сме във военно положение и аз ще използвам генералски чин.

Всички се трогнаха. И наистина, моментът беше велик, почти исторически, защото в деня на битката, по време на най-голямата опасност, Бока си присвои званието генерал. Той добави:

— Сега за последен път ще ви обясня бойния план, за да не станат никакви грешки.

И той разясни още веднъж това, което момчетата вече знаеха наизуст, но въпреки това го слушаха внимателно.

Когато свърши, генералът изкомандва:

— Всички по местата си!

Строят се пръсна, само Челе, елегантният Челе, остана при Бока, за да изпълнява службата на адютант вместо болния Немечек. На едното му рамо висеше жълта месингова тръба, купена с общи пари за един форинт и четиридесет крайцера — сума, която включваше в себе си двадесет и шестте крайцера, общият капитал на съюза на маджунарите, който пълководецът блокира за военни цели.

Малка, красива пощенска тръба, която, щом надуха, звучеше като истинска войнишка тръба. С тръбата свиреха само три сигнала. Единият означаваше, че неприятелят идва, вторият зовеше в атака, а при третия всички незабавно трябваше да се явят при генерала. Момчетата още предния ден бяха научили всички сигнали.

Съгледвачът, който, верен на задължението си, се беше изкачил на оградата и провесил десния си крак на улица „Пал“, неочаквано извика:

— Господин генерал!

— Какво?

— Разрешете да доложа, една слугиня носи някакво писмо и иска да влезе на площадката.

— Кого търси?

— Каза, че търси вас, господин генерал.

Бока пристъпи към оградата.

— Разгледай я добре дали не е някой червеноризец, преоблечен в женски дрехи, дошъл да шпионира.

Съгледвачът се наведе към улицата така, че едва не падна.

После доложи:

— Господин генерал, огледах я добре. Наистина е дама.

— Щом е истинска дама, нека влезе!

Той отиде да отвори вратата. Истинската дама влезе и огледа площадката. Наистина беше истинска дама, без забрадка, по чехли, изтичала дотук така, както беше мила пода на кухнята.

— Донесох писмо от господин Герерб — рече тя. — Младият господар каза, че е много бързо и да почакам за отговор...

Бока отвори плика, който беше адресиран до „Многоуважаемият господин председател Бока“, и всъщност не беше плик, а цяла папка. В плика имаше какво ли не: листове от тетрадка, хартия за писма, парче луксозна хартия за писма от сестра му и всички бяха изписани от двете страни. Бока зачете.

Писмото гласеше:

Драги Бока!

Зная, че дори с писмо не искаш да разговаряш с мене, но все пак ще направя опит, преди окончателно да скъсам с вас. Сега вече осъзнах не само това, че сбърках, а признавам, че вие не заслужавахте такова отношение от моя страна, защото сте се държали прекрасно пред баща ми, особено Немечек, който е отрекъл, че съм ви предал. Баща ми беше толкова горд, че не съм предател, и за награда ми купи „Островът в пламъци“ от Жул Верн, която му исках толкова отдавна. Книгата веднага занесох и подарих на Немечек, макар че не съм я чел и много ми се искаше да я прочета, а баща ми на другия ден ме запита: „Къде е книгата, разбойник такъв?“ — а аз не му отговорих нищо, а баща ми тогава каза: „Готованец, вече си я продал на антикваря, да знаеш, че вече нищо няма да получиш от мен!“ — и той изпълни заканата си, защото не получих обед, но нищо, нали горкият Немечек пострада невинно заради мене и сега аз с удоволствие ще пострадам малко невинно заради него. Това ти пиша просто така, защото не това е главното, което искам да ти кажа. Вчера в училище, когато не говорехте с мене, си мислех как мога да поправам грешката си и най-после открих начина. Помислих си: ще я

поправя точно така, както съм я сторил. Ето защо веднага следобед, когато си отидох огорчен от вас, защото не искахте да ме вземете обратно, отидох направо в Ботаническата градина, за да узная нещо. Подражавах на Немечек, защото на острова се покачих на същото дърво, на което той беше висял цял следобед още когато на острова не е имало никой от червеноризците. Най-после те дойдоха на острова около четири часа и много ме ругаха, чувах ги добре от дървото, но ми беше все едно, защото се чувствах от улица „Пал“, макар че ме бяхте изхвърлили, но сърцето ми не можете да изхвърлите, защото то е с вас и не ме е срам да призная, дори да ми се смееш, че почти плаках от радост, когато Фери Ач каза: „Този Гереб си е техен човек, той не е истински предател, защото изглежда, че досега са го изпращали при нас момчетата от улица «Пал», за да ни шпионира“. Те проведоха общо събрание и аз подслушах всяка дума. Те казаха, че след като Немечек е подслушал всичко, вече не могат да дойдат да се бият, защото сте се подготвили. Те решиха битката да се състои утре. Освен това измислиха още една голяма подлост, но за нея говореха много тихо и аз трябваше да сляза с два клона по-надолу, за да чувам какво говорят. Когато слизах надолу, те доловиха шума и Вендауер каза: „Този Немечек да не би пак да е на дървото?“ — но то беше само шега, защото за моя радост не погледнаха към дървото, но и да бяха погледнали, нямаше да ме видят, понеже листата на дървото са много гъсти. Те решиха утре да нападнат така, както ти вече знаеш, както Немечек е подслушал. Защото Фери Ач каза: „Те мислят, че щом Немечек е подслушал всичко, ние ще променим бойния си план. Но ние няма да го променим точно защото те чакат да го променим“. Така решиха. После се упражнявах и аз до шест и половина висях на дървото в най-голяма опасност, нали знаеш какво щеше да се случи, ако бяха ме забелязали случайно. Едва се задържах с ръцете си и ако не бяха си отишли в шест и половина, сигурно от слабост и умора щях да се отпусна и тупна като зряла круша сред тях, макар че дървото не беше

крушово. Но това е само шега, важното ти написах по-горе. В шест и половина, когато островът опустя, слязох от дървото, прибрах се в къщи и след вечеря трябваше на свещ да уча урока по латински, защото си загубих целия следобед. Драги Бока, моля те само за едно. Бъди добър и ми повярвай, че това, което ти пиша, е истина, не мисли, че те лъжа и че искам да ви подведа като шпионин на червеноризците. Пиша ти всичко това, защото искам да се върна при вас и искам да заслужи вашата прошка. Ще ви бъда верен войник, дори няма да се разсърдя, ако ми отнемете ранга поручик, ще ви служа с радост като прост войник, защото сега нямате редник, понеже Немечек е болен и редник остана само кучето на Яно, но то е само едно бойно куче, а аз съм момче. Ако ми простиш този път и ме приемеш обратно, веднага ще дойда и ще участвам в битката и така ще се отлича в нея, че да изкупя цялата си вина. Много те моля, съобщи ми по Мари дали да дойда, или не. Ако ми кажеш да дойда, веднага ще дойда, защото докато Мари е при тебе на площадката, аз ще стоя на улица „Пал“ № 5 пред входа и ще чакам твоя отговор. Оставам твой верен приятел.

Гереб

Когато Бока прочете цялото писмо, почувства, че Гереб не лъже, че се е поправил и заслужава да се върне при тях. Затова той повика при себе си адютанта Челе.

— Адютант — каза той, — свирни третия сигнал, който означава всички да дойдат при генерала.

— Какъв е отговорът, моля? — запита Мари.

— Почакайте малко, Мари — отговори заповеднически генералът.

Малката тръба засвири и на острия ѝ призив момчетата плахо занадничаха измежду купчините дърва. Те не разбираха какво значи това, защо ги вика тръбата при генерала. Но когато видяха, че Бока стои спокойно на мястото си, престашиха се и след минута цялата

армия в боен ред отново стоеше пред генерала. Бока прочете писмото и ги запита:

— Да се върне ли?

А момчетата, защо да крием, бяха добри момчета. Всички отговориха в хор:

— Да се върне!

Бока се обърна към слугинята и каза:

— Нека да дойде. Това е отговорът.

Мари огледа всичко, цялата армия, шапките с червено-зелено, оръжията... После изхвъркна през вратичката.

— Рихтер! — извика Бока, когато останаха сами и Рихтер излезе от редицата. — Ще зачисля Гереб при тебе — каза генералът, — ти ще отговаряш за него. Щом забележиш първото съмнително движение, ще го хванеш и ще го затвориш в колибата. Не вярвам да стане нужда, но известна предпазливост не е излишна. Свободни сте! Днес няма да има битка, както разбрахте от писмото. Всичко запланувано за днес се отлага за утре. Щом те не са променили бойния си план, и нашият ще си остане същият.

Не успя да продължи, защото внезапно някой ритна вратичката, която след излизането на слугинята не беше залостена, и през нея със светнало лице, щастлив, сякаш пристига на обетована земя, се показва Гереб. Когато видя цялата армия, той се усмихна. Пристъпи към Бока и сред общото вълнение отдаде чест. На главата си носеше шапка с червено и зелено, както момчетата от улица „Пал“.

Той поздрави и каза:

— Господин генерал, представям ви се!

— Добре — отвърна Бока, без да се церемони. — Зачислен си при Рихтер, засега като обикновен редник. Ще видя как ще се държиш по време на битката и тогава ще ти върна чина.

После се обърна към армията:

— Строго забранявам да говорите за грешката на Гереб. Той иска да поправи вината си и ние му прощаваме. Никой да не го обиди с думичка и да не го упреква. И на него му забранявам да говори за случилото се, понеже въпросът е приключен.

Настъпи тишина. Момчетата пак си казаха наум: „Бока е умно момче, заслужава да бъде генерал“.

Рихтер веднага започна да обяснява на Гереб какво трябва да прави утре по време на битката. Бока разговаряше с Челе. И докато всички разговаряха кротко, съгледвачът, който продължаваше да язди оградата, изведнъж прибра десния си крак, повесен дотогава към улицата. По лицето му се изписа ужас и уплашено запелтечи:

— Господин генерал... неприятелят идва!

Бока се спусна като мълния към вратичката и я залости. Всички погледнаха Гереб, който стоеше до Рихтер пребледнял като смъртник. Бока му викна сърдито:

— Значи си ни излъгал?! Пак ли ни излъга?!

Гереб не можеше да отговори от изненада. Рихтер го грабна за ръката.

— Какво значи това? — крещеше Бока.

Най-после с големи усилия Гереб измърмори:

— Може би... може би са ме забелязали на дървото... и така са искали да ни подведат...

Съгледвачът погледна към улицата и скочи от оградата, грабна оръжието си и влезе в строя при другите.

— Идват червеноризците! — съобщи той.

Бока отиде при вратичката и я отвори. Той застана пред вратата на улицата. Червеноризците наистина идваха. Но бяха само трима. Двамата Пасторовци и Себенич. Когато видяха Бока, Себенич измъкна бяло знаме от палтото си и го развя към Бока. Той извика отдалече:

— Ние сме пратеници!

Бока се върна на площадката. Срамуваше се малко, че обвини така необмислено Гереб. Той се обърна към Рихтер:

— Пусни ги. Идват пратеници с бяло знаме. Прости ми, Гереб.

Нещастният Гереб въздъхна. Едва не попадна в ареста невинно. Но съгледвачът си изпати.

— А ти — кресна му Бока — погледни добре какво се задава, преди да вдигаш тревога! Ех, че си плашливо магаре! — и той изкомандва: — Върнете се всички между купчините! При мен ще останат само Челе и Колнай. Ходом, марш!

Армията се изтегли с войнишка стъпка и скоро заедно с Гереб изчезна зад купчините дърва. Последната шапка в червено и зелено изчезна тъкмо когато пратениците почукаха на вратичката. Адютантът им отвори. Те влязоха. И тримата носеха червени ризи и червени

шапки. Пристигнаха без оръжие, а Себенич високо държеше бялото знаме.

Бока знаеше какво се прави в такива моменти. Взе копието си и го облегна до оградата, за да няма оръжие. Колнаи и Челе безмълвно последваха примера му, в старанието си Челе дори стигна дотам, че остави на земята тръбата си.

Пристъпи по-големият Пастор.

— Вие ли сте пълководецът?

Челе отговори:

— Да. Той е генералът.

— Ние сме посланици — каза Пастор, — аз съм водачът. Дойдохме, за да ви обявим война от името на нашия пълководец Фери Ач.

Когато произнесе името на пълководеца, членовете на делегацията отдадоха чест. Бока и другите също поздравиха от учтивост. Пастор продължи:

— Не искаме да изненадаме неприятеля си. Ние ще дойдем точно в два и половина часа. Това искаме да ви съобщим. Чакаме вашия отговор.

Бока почувства, че моментът е много важен. Когато отговори, гласът му леко трепереше:

— Приемаме обявяването на войната. Но трябва да се разберем. Не искам тя да се превърне в побой.

— И ние не искаме — отговори сърдито Пастор и сведе глава по навик.

— Искам да прилагаме само три бойни способа — продължи Бока. — Пясъчни бомби, борба по всички правила и двубой с копия. Знаете правилата, нали?

— Да.

— Който бъде повален и двете му рамена допрат земята, е победен, повече не може да се бори. Но може да продължи по останалите два начина. Съгласни ли сте?

— Съгласни.

— А с копията е забранено да се бие и мушка. С тях може само да се дуелира.

— Така е.

— Двама не могат да нападат един. Но армия срещу армия може да се бие. Приемате ли?

— Приемаме.

— Тогава няма какво повече да говорим.

Той отдаде чест. Членовете на делегацията отвърнаха на поздрава и Пастор се обади отново:

— Трябва да попитам още нещо. Командирът ни възложи да се заинтересуваме какво е станало с Немечек. Чухме, че е болен. Ако е болен, упълномощен съм да го посетим, защото се държа много храбро миналия път при нас, а ние много уважаваме такъв неприятел.

— Той живее на улица „Ракош“ №3. Много е болен.

Последва безмълвно отдаване на чест. Себенич отново издигна високо знамето, а Пастор изкомандва: „Ходом марш!“. Делегацията излезе през вратичката. Те чуха от улицата звука на тръбата, с която генералът отново свикваше при себе си армията, за да ѝ разкаже за случилото се.

А пратениците бързо замаршируваха към улица „Ракош“. Спряха пред къщата, в която живееше Немечек. Пред входа стоеше едно момиченце, което запитаха:

— Тук ли живее Немечек?

— Да — отвърна момиченцето и ги поведе към бедното партерно жилище, където живееше Немечек. До вратата имаше малка, синя ламаринена табела с надпис „Андраш Немечек, шивач“.

Пратениците влязоха, поздравиха. Казаха за какво са дошли. Майката на Немечек, бедна, слаба, русичка женица, която много приличаше на сина си — или по-точно казано: синът ѝ приличаше много на нея — ги заведе в стаята, където редникът лежеше на легло. Себенич и тук вдигна високо бялото знаме. Пастор отново пристъпи напред:

— Носим ти поздрав от Фери Ач, който ти пожелава да оздравееш.

Малкото русичко момче, което лежеше пребледняло и разрошено на възглавницата, при тези думи се надигна в леглото. То се усмихна щастливо и запита:

— Кога ще бъде войната?

— Утре.

То се натъжи.

— Тогава аз не ще мога да дойда — каза печално то.

Пратениците не отговориха нищо. Всички подред се ръкуваха с Немечек и Пастор с намръщено диво лице разчувстван рече:

— Прости ми.

— Прощавам ти — каза тихо малкото русичко момче и се закашля. То легна обратно на възглавницата, а Себенич я оправи под главата му.

После Пастор каза:

— Е, да си вървим.

Знаменосецът пак вдигна бялото знаме и тримата излязоха в кухнята. Там майката на Немечек каза разплакана:

— Вие всички... вие сте толкова добри момчета... и така обичате моето бедно, малко момче. Затова... затова... ще ви почерпя с чаша шоколад...

Пратениците се спогледаха. Шоколадът беше много примамливо нещо. Но Пастор все пак излезе напред и този път, без да свежда глава към гърдите си, вдигна хубавата си тъмнокоса глава и гордо заяви:

— На нас не ни се полага шоколад. Тръгвай!

И те излязоха по войнишки.

VIII

Денят на войната беше прекрасен пролетен ден. Сутринта валя дъжд и момчетата през междучасията поглеждаха тъжно през прозорците. Бояха се дъждът да не провали цялата битка. Но към обяд дъждът спря и небето се проясни. В един часа вече грееше чудесното пролетно слънце, паважът изсъхна и когато момчетата си тръгнаха от училище, беше пак топло и ветрецът довяваше свежия полъх от хълмовете на Буда. По-подходящо време за битка едва ли биха могли да си пожелаят. По крепостите пясъкът се беше намокрил, но щеше да изпръхне до следобед. Така бомбите щяха да бъдат по-добри.

В един часа падна голямо тичане. Всички хукнаха към къщи и в два без петнадесет на площадката, където се събра цялата армия, цареше голямо оживление. Някои още носеха хляб в джобовете си, останал от обяд, и го дъвчеха. Но сега момчетата вече не бяха така възбудени, както вчера. Вчера още не знаеха какво ще стане. Посещението на пратениците разпръсна възбудата и вместо нея настъпи сериозно очакване. Вече знаеха кога ще дойде неприятелят и как ще се води сражението. Всички горяха от желание за бой и чакаха с нетърпение да се хвърлят в него. Обаче половин час преди битката Бока промени бойния план. Когато момчетата се събраха, видяха изненадани, че пред четвърта и пета крепост зее голям и дълбок окоп. По-страхливите веднага си помислиха, че го е изкопал неприятелят, и затова наобиколиха Бока:

— Видя ли този окоп?

— Видях го.

— Кой го е изкопал?

— Изкопал го е Яно тази сутрин по мое нареждане.

— Защо ни е?

— Изменям част от бойния план.

Той погледна бележника и повика при себе си командирите на частите „А“ и „Б“.

— Виждате ли онзи окоп?

— Виждаме го.

— Знаете ли какво е окоп?

Оказа се, че нямат истинска представа какво е окоп.

— Окопът — заобяснява Бока — служи на армията да се прикрива в него, за да не я вижда неприятелят, и в подходящ момент да започне битката. Бойният план се изменя, защото вие няма да стоите до вратичката откъм улица „Пал“. Разбрах, че така не е добре. И двете части ще се скрият в окопа. Когато част от неприятеля влезе през вратата от улица „Пал“, крепостите веднага ще започнат да бомбардират. Неприятелят ще тръгне към крепостите, понеже няма да забележи окопа пред купчините дърва. Когато стигне на пет крачки от окопа, вие ще подадете главите си и ненадейно ще започнете да го бомбардирате с пясък. В същото време крепостите ще поддържат непрекъснат обстрел. Тогава вие ще изскочите от окопа и ще се нахвърлите срещу врага. Няма веднага да го подгоните към вратата, а ще почакате, докато ние ликвидираме частите откъм улица „Мария“, и ще ги подгоните към вратата едва когато наредя да свирят атака. През това време ние ще натикаме в колибата тези, които са влезли откъм улица „Мария“, а войниците от първа и втора крепост ще се прехвърлят на останалите крепости и нашата армия от улица „Мария“ ще ви се притече на помощ. Следователно вие само ще ги задържате. Разбрахте ли?

— Разбира се.

— В този момент ще наредя да свирят атака. Ние ще бъдем тогава два пъти повече от тях, защото половината от тяхната армия ще бъде вече в колибата. Според правилата, които приехме, няма значение, ако сме повече при групово нападение. Само при единичните нападения е забранено двама да се нахвърлят срещу един.

Когато Бока разказваше това, Яно отиде при окопа, дооправи го с няколко копки и изсипа още една количка пясък в него.

През това време войниците от крепостите усърдно работеха, правеха-струваха по нещо върху купчините дърва. Крепостите бяха построени така, че зад цепениците се виждаха само главите на момчетата. Те се навеждаха понякога и отново се подаваха. Правеха пясъчни бомби. Върху кулата на всяка крепост вятърът развяваше малко червено-зелено знаме, липсваше само знамето от трета крепост.

Това бе знамето, което на времето отмъкна Фери Ач. Не бяха го заместили с друго, защото искаха да си го възвърнат по време на боя.

Да, но сигурно си спомняте, че знамето, преминало през толкова промеждия, напоследък беше при Гереб. Първо го беше взел Фери Ач и червеноризците го бяха скрили в развалините на Ботаническата градина. Оттам го беше откраднал Немечек, чиито малки стъпки бяха открили в пясъка. През паметната вечер, когато малкото русичко момче неочаквано беше слязло от дървото сред червеноризците, двамата Пасторовци го измъкнаха от ръката му и то отново се намери при томаховките в тайния оръжеен склад на червеноризците. Последен оттам го взе Гереб, за да се издокара пред момчетата от улица „Пал“. Бока обаче заяви, че не им трябва откраднатото знаме, че искат да си го върнат с чест и доблест.

Ето защо вчера, когато пратениците на червеноризците едва си бяха отишли, делегати на момчетата от улица „Пал“ тръгнаха със знамето към Ботаническата градина.

Когато стигнаха в Ботаническата градина, там тъкмо провеждаха военен съвет. Челе водеше делегатите със знамето, а те бяха Вайс и Чонакош. Челе носеше бяло знаме, а червено-зеленото знаменце, увито във вестник, носеше Вайс.

Пред дървения мост стражите препречиха пътя им:

— Стой, кои сте вие?!

Челе измъкна от дрехата си бялото знаме и го вдигна високо. Но не продума нито дума. Стражите не знаеха какво се прави в такива случаи и затова викнаха към острова:

— Ало, хей! Тук има чужди хора!

На моста дойде Фери Ач. Той знаеше какво означава бялото знаме. Пусна пратениците на острова.

— Пратеници ли сте?

— Да.

— Какво искате?

Челе пристъпи:

— Връщаме знамето, което ни отнехте. Ние не го искаме така. Донесете го утре на битката и ако успеем с бой да си го вземем, ще го приберем. Ако не успеем, ще остане при вас. Така заръча нашият генерал!

Той кимна на Вайс, който тържествено разгъна вестника и извади знаменцето, като го целуна, преди да го предаде.

— Пазителю на оръжейната, Себенич! — викна Ач.

— Няма го! — отвърна някой от гъсталака.

Челе се обади:

— Преди малко идва като пратеник при нас.

— Вярно — кимна Фери Ач, — забравих. Нека дойде заместникът му.

Клоните на един храст се разтвориха и пред главатаря застана малкият, подвижен Вендауер.

— Вземи знамето от пратениците и го прибери в оръжейния склад — нареди главатарят.

После се обърна към пратениците:

— В сражението знамето ще бъде при пазителя на оръжейната, Себенич. Това е моят отговор.

Челе искаше отново да вдигне бялото знаме в знак, че си отиват, но се обади отново главатарят на червеноризците:

— Знамето — каза той — предполагам, че ви го е върнал Гереб.

Настъпи тишина. Никой не отговори.

Ач запита отново:

— Гереб ли го върна?

Челе се изпъна мирно.

— Не съм упълномощен по този въпрос! — отговори той и по войнишки изкомандва хората си: — Мирноо! Ходом марш!

И те напуснаха главатаря. Ненапразно казваха, че Челе е изискан, той беше не само елегантен, но трябва да признаем, че приключи въпроса по войнишки. Не беше склонен да издаде на неприятеля никого, дори предателя.

В този момент Фери Ач остана малко попарен. Вендауер стоеше в недоумение със знамето. После главатарят му кресна сърдито:

— Какво си зяпнал! Занеси знамето на мястото!

Вендауер се затътри, като си мислеше: „Все пак бива си ги тези момчета от улица «Пал»! Този е вторият, който попарва с вряла вода ужасния Фери Ач!“.

Така знамето се върна при тях. Ето защо на третата крепост нямаше знаме.

Съгледвачите вече се бяха покатерили на оградата. Единият яхаше оградата откъм улица „Пал“, а другият откъм улица „Мария“. От групата, която припряно сновеше между купчините дърва, се зададе Гереб. Застана пред Бока и удари токове:

— Господин генерал, разрешете да доложа, имам една молба.

— Каква?

— Вие, господин генерал, ми заповядахте днес да бъда артилерист на трета крепост, защото тя е ъглова и там е най-опасно. И защото на нея липсва знамето, което вече веднъж върнах.

— Добре. Какво искаш?

— Искам да помоля да ме преместите на още по-опасно място. Вече се смених с Барабаш, който трябваше да бъде в окопа. Той умее добре да се цели и ще бъде полезен на крепостта. А аз искам да се бия открито от окопа, в първата редица. Моля да ми разрешите.

Бока го изгледа от глава до пети:

— Все пак ти си славно момче, Гереб.

— Ще ми разрешите ли?

— Да.

Гереб отдаде чест, но остана пред генерала.

— Какво искаш още? — запита го той.

— Искам само да ти кажа — отговори смутено артилеристът, — че се зарадвах, дето ми каза, че съм славно момче, но много ме заболя, че каза: „Все пак ти си славно момче, Гереб!“.

Бока се усмихна:

— Какво да правя. Ти си виновен. Но сега не се разкисвай. Кръгом, ходом марш! Върви на мястото си.

И Гереб замарширува. Той се спусна доволен в окопа и незабавно се зае да произвежда бомби от влажния пясък. От окопа пък изпълзя една омазана фигура. Беше Барабаш. Той викна на Бока:

— Разреши ли му?

— Да! — викна в отговор генералът.

С други думи, още не вярваха много на Гереб. Така е с всеки, който е бил предател. Проверяват го дори когато казва истината. Потвърждението на генерала разсея недоверието. Барабаш се покатери на ъгловата крепост, отдолу се виждаше как, изпънат мирно, се представя на командира на крепостта. Но в следващия миг и двамата скриха рошавите си глави зад крепостната стена. И те се хванаха на работа. Нареддаха бомбите на купчини.

Така минаха няколко минути. За момчетата тези няколко минути означаваха часове и нетърпението им нарасна така, че се чуваха следните подвиквания:

- Да не са се отказали?
- Уплашили са се!
- Измислили са някаква хитрост!
- Няма да дойдат!

Няколко минути след два часа адютантът обиколи в галоп всички позиции и разнесе заповедта да се прекрати всякакво шумолене, всеки да се изпъне мирно, защото генералът ще направи последна проверка. И когато адютантът предаде заповедта на последната позиция, на първата се появи Бока, мълчалив и сериозен. Той обходи първо войската откъм улица „Мария“. Там всичко беше наред. Двете отделения стояха неподвижно отляво и отдясно на входната врата. Командирите пристъпиха напред.

- Добре — каза Бока. — Знаете ли задълженията си?
- Знаем. Ще се престорим, че бягаме.
- А после... в гръб!
- Тъй вярно, господин генерал!

Бока провери колибата. Отвори вратата и премести отвън големия ръждив ключ. Той дори го завъртя, за да се убеди, че заключва. После провери първите три крепости. На всяка от тях имаше по двама. Бомбите бяха готови, наредени на купчини. В третата крепост имаше три пъти повече бомби, отколкото в останалите. Тя беше главната крепост. Когато се появи генералът, върху нея се изпънаха мирно трима артилериисти. На четвърта, пета и шеста крепост имаше запасни бомби.

— Не ги пипайте — нареди Бока, — защото запасните пясъчни бомби ще послужат да обстрелваме врага, когато заповядам артилеристите от другите крепости да се преместят на тази.

— Слушам, господин генерал!

В пета крепост цареше такова голямо напрежение, че когато пристигна генералът, артилеристът викна от престараване:

— Стой, кой си?

Другият го ръгна в ребрата. А Бока му се скара:

— Не познаваш ли генерала си? Магаре! — после добави: — Такива е най-добре веднага да се разстрелват!

Обърканият артилерист се изплаши до смърт. Изобщо не се сети, че едва ли ще го разстрелят тук. Нещо повече — и самият Бока този

път — нещо, което се случваше рядко с него — не се досети, че е казал глупост.

Той продължи и стигна до окопа. В дълбокия ров се бяха свили два батальона. Сред тях беше и Гереб, усмихнат щастливо. Бока се изправи върху насипа на окопа.

— Момчета — викна той възторжено, — от вас зависи изходът на битката! Ако вие успеете да задържите врага, докато армията от улица „Мария“ свърши своята работа, ще спечелим битката! Запомнете добре това!

В отговор от окопа се разнесе силен вик. Скупчилите се момчета пламнаха. Те изглеждаха доста смешни, когато викаха и размахваха шапки, приклепнали в окопа.

— Тишина! — кресна генералът.

И той се отправи към центъра на площадката. Там вече го чакаше Колнаи с тръбата.

— Адютант!

— Слушам!

— Ние трябва да бъдем на такова място, откъдето се вижда целият фронт. Обикновено пълководците наблюдават сраженията от върха на някой хълм. Ние пък ще се покатерим върху покрива на колибата.

Следващия миг те бяха вече върху покрива на колибата. Слънцето блестеше по тръбата на Колнаи и това му придаваше страшен боен вид. Артилеристите от крепостите показваха един на друг:

— Погледни...

В този миг от джоба на Бока се появи театралният далекоглед, който веднъж беше използван в Ботаническата градина. Той праметна ремъка му през рамо и сега само дребни подробности го различаваха по външност от великия Наполеон. Той беше пълководец, в това нямаше никакво съмнение. И всички зачакаха.

На летописците подобава да бъдат точни, следователно ние ще кажем, че точно в шестата минута след два часа откъм улица „Пал“ се разнесе звук на тръба. Беше чужд сигнал. При този звук войските започнаха да се въртят неспокойно.

— Идат! — предаваха си от уста на уста.

Бока леко пребледня.

— Сега! — каза той на Колнаи. — Сега ще се реши съдбата на нашето владение!

Няколко минути след това съгледвачите скочиха от оградата и тичешком се отправиха към колибата, на чийто покрив бе застанал генералът. Пред колибата те спряха и отдадоха чест.

— Неприятелят иде!

— Марш на място! — изкомандва Бока и двамата съгледвачи хукнаха по места. Единият скочи в окопа, а другият изтича при армията на улица „Мария“.

Бока вдигна далекогледа към очите си и каза тихо на Колнаи:

— Сложи тръбата до устата си.

Онзи го послуша. После Бока свали внезапно далекогледа. По лицето му се разля руменина и той въодушевено заповяда:

— Свири!

И тогава прозвуча гръмният звук на тръбата. Червеноризците спряха и пред двете врати на владението. Слънцето блестеше по върховете на копията им. С червените си ризи и червените си шапки те приличаха на червени дяволи. И тяхната тръба свиреше за атака и въздухът се изпълни с възбудителния призив на тръбите. Колнаи надуваше тръбата, без да спира.

— Тата... тра... трара... — носеше се непрекъснато от покрива на колибата.

Бока потърси с далекогледа си Фери Ач. Той възкликна:

— Ето го там... Фери Ач дойде с тези откъм улица „Пал“... с него е и Себенич... той носи нашето знаме... Армията на момчетата от улица „Пал“ ще има сериозна работа!

Войските, които пристигнаха откъм улица „Мария“, водеше поголемият Пастор. Те развяваха червено знаме. А трите тръби гърмяха непрекъснато. Но червеноризците само стояха в бойни редици пред двете врати.

— Кроят нещо — каза Бока.

— Все едно! — викна адютантът, прекъснал за миг свиренето. Но в следващата секунда продължи да надува с пълни гърди: — Тата... тра... трара...

Сетне тръбите на червеноризците секнаха внезапно. Войската, дошла откъм улица „Мария“, избухна в боен вик:

— Хей, хоп! Хей, хоп!

И врагът нахлу през вратата. Нашите за миг се изпречиха пред тях, сякаш искаха да приемат боя, но в следващия миг го удариха на див бяг, както предвиждаше бойният план.

— Браво! — викна Бока. После внезапно се извърна към улица „Пал“. Армията на Фери Ач не влезе през вратичката. Тя стоеше като закована на улицата пред отворената врата.

Бока се изплаши:

— Какво значи това?

— Някаква хитрост — отговори разтреперан Колнаи. Двамата погледнаха пак наляво. Нашите бягаха, а червеноризците се хвърлиха след тях с викове.

В този момент Бока, който дотогава наблюдаваше почти вцепенен бездействието на армията на Фери Ач, изведнъж направи нещо, което не беше правил никога през живота си. Той хвърли високо шапката си, викна силно, започна да танцува по покрива на колибата, сякаш беше полудял, и едва не издъни прогнилия покрив под себе си.

— Спасени сме! — кресна той.

Хвърли се върху Колнаи, запрегръща го и го зацелува. После започна да танцува с него. Адютантът не разбра нищо от цялата тази работа. Той попита изненадан:

— Какво? Какво?

Бока посочи към мястото, където Фери Ач стоеше неподвижно с армията си:

— Виждаш ли?

— Виждам.

— Ами не разбираш ли?

— Не!

— Ох, глупчо... ние сме спасени! Победихме! А ти не разбираш!

— Не!

— Виждаш ли, че стоят неподвижно?

— Как да не виждам!

— Не влизат... чакат.

— Виждам.

— А защо чакат? Какво чакат? Чакат войската на Пастор да довърши нашите части откъм улица „Мария“. Те едва тогава ще нападнат. Разбрах го веднага, щом забелязах, че не нападат едновременно! Късмет имаме, че техният план е също като нашия. Те

са искали Пастор да изгони половината от нашата армия от улица „Мария“ и след това цялата им армия да нападне нашата друга половина: Пастор отзад, Фери Ач отпред. Но няма да ги огрее! Ела!

И той запълзя надолу.

— Къде?

— Идвай с мене! Няма какво да наблюдаваме оттук, защото тези няма да мръднат. Ела да помогнем на нашата войска откъм улица „Мария“.

Войската откъм улица „Мария“ си вършеше чудесно работата. Тичаха насам-натам пред парната резачка, около черничевите дървета. Правеха го хитро, защото на всичко отгоре се преструваха на изплашени:

— Ох! Олеле!

— Край!

— Загинахме!

Червеноризците ги гонеха с викове. Бока сега вече само гледаше дали ще се хванат на въдицата. Нашите внезапно изчезнаха от парната резачка. Половината войска се втурна под навеса, а другата половина се скри в колибата.

Пастор заповяда:

— След тях! Изловете ги!

И червеноризците хукнаха след тях зад парната резачка.

— Свири! — викна Бока.

И малката тръба гръмна, съобщавайки на крепостите да започнат бомбардировката. Откъм първите три крепости се разнесоха победоносни детски викове. Дочуха се глухи удари. Полетяха пясъчните бомби. Бока се зачерви и целият се разтрепери.

— Адютант! — викна той.

— Слушам!

— Изтичай в окопа и кажи да чакат! Те само да чакат. Когато засвириш атака, тогава да почват. Крепостите откъм улица „Пал“ също

да чакат!

Адютантът полетя. При колибата обаче той легна по корем и запълзя зад насипа чак до предната страна на окопа, за да не го забележи вражеската войска, която продължаваше да стои неподвижно до вратичката. Той предаде шепнешком заповедта на първия войник и после пак пълзешком по корем, както беше дошъл, се върна при генерала.

— Всичко е наред — доложи той.

Въздухът зад парната резачка се цепеше от виковете. Червеноризците помислиха, че са победили. Трите крепости бомбардираха усилено и това възпря неприятелите да се покатерят на крепостите. На крайната крепост, на прословутата трета крепост, Барабаш, запретнал ръкави, се биеше като лъв. Той се прицелваше непрекъснато само в по-големия Пастор. Меките пясъчни бомби се разбиваха една след друга в тъмнокосата глава на Пастор.

И при всяка бомба Барабаш викаше:

— На ти, братленце!

Влажният пясък напълни очите и устата на Пастор, който закиха ядосано.

— Чакай, ще ти дам да се разбереш! — крещеше гневно той.

— Ела де! — викаше Барабаш, прицелваше се и хвърляше.

Бомбата улучи пак и напълни устата на червеноризеца. По крепостите избухна нечуван възторг.

— Яж пясък! — викаше разгорещено Барабаш и хвърляше с две ръце бомбите към Пастор. Другите двама също не падаха по-долу от него. Ъгловата крепост се биеше така, че да ти е драго да гледаш. Пехотата изчакаше под навеса и колибата, и чакаше заповед, за да нападне. Червеноризците вече се намираха в подножията на крепостите и водеха ожесточен бой.

Пастор отново заповяда:

— Качвай се върху купчините дърва!

— Баам! — ревна Барабаш и уцели водача по носа.

— Баам! — подеха лозунга и останалите крепости и по главите на пригответилите се да се катерят се изсипа същински дъжд от пясък.

Бока хвана ръката на Колнаи.

— Пясъкът се свършва — каза той, — виждам оттук. И Барабаш хвърля вече само с една ръка, макар че в ъгловата крепост имаше три

пъти повече бомби...

Наистина обстрелването сякаш намаляваше.

— Какво ще стане? — попита Колнаи.

Обаче Бока се успокои:

— Ще победим!

В същия миг втора крепост престана да обстрелва. Вероятно пясъкът се беше свършил.

— Настъпи моментът! — викна Бока. — Атакувайте навеса! Нападайте!

Самият той скочи към колибата. Отвори вратата и заповяда:

— Атака!

Едновременно с това от навеса тичешком се появиха двете войскови части, едната от навеса, другата от колибата. Пристигнаха тъкмо навреме. Пастор вече се катереше на втората крепост. Момчетата се вкопчиха в него и го свалиха. Червеноризците се смутиха. Те бяха помислили, че армиите са се укрили между купчините дърва и че крепостите служат за прикритие, за да не нахлуе врагът сред купчините. А ето изведнъж ги нападнаха отзад онези, които преди малко бягаха от тях...

Сериозни военни дописници, които са участвали в истински войни, казват, че най-страшното в една война е паниката. Пълководците не се страхуват от стотици оръдия така, като от най-малкия смут, който само за секунди прераства в общо объркване. А щом истинска, въоръжена с пушки и топове армия отслабва при настъпване на смут, как тогава щяха да се измъкнат от бедата няколко малчугани пехотинци, облечени в червени ризи?

Те се объркаха. В първия миг не разбраха дори дали ги нападат същите, които преди малко бягаха презглава от тях. Помислиха, че това е нова армия. Едва когато познаха някои лица, разбраха, че са се сблъскали с тях.

— От земята ли изникнаха тези?! — викна Пастор, но две силни ръце се вкопчиха в краката му и го смъкнаха от крепостта.

Бока също воюваше. Избра си един от червеноризците и започна да се бори с него. По време на борбата той бавно и умело го притисна към колибата. В същия миг червеноризецът разбра, че не може да се справи с Бока, затова се напрегна и го препъна с крак. От крепостите, където внимателно следяха двубоя, се разнесе възмущение:

— Позор!

— Той го препъна!

Бока падна от препъването. Но в следващия миг се изправи на крака. Той кресна на червеноризеца:

— Ти ме препъна! Наруши правилата!

Бока махна на Колнаи и само след секунда двамата натикаха в колибата червеноризеца, който се противеше с ръце и крака. Бока заключи вратата и каза задъхано:

— Глупак. Ако се беше борил по правилата, нямаше да го побежда. А така имаме право на двама срещу един...

И той отново се вряза в бойните редици, където момчетата се бореха вече по двама. С малкото пясък, който беше останал в първите две крепости, артилеристите обстрелваха неприятелските войници. Крепостите откъм улица „Пал“ мълчаха. Изчакваха.

Колнаи тъкмо искаше да се хвърли в борбата, когато Бока му се скара:

— Не се бий! Върви предай заповедта войниците от първа и втора крепост да се прехвърлят в четвърта и пета крепост!

Колнаи си проби път между момчетата, хванали се за гушите, за да предаде заповедта. Скоро от първите две крепости изчезнаха знамената, понеже войниците ги взеха със себе си на новата огнева линия.

Едно след друго се разнасяха победни викове. Но най-силният се разнесе, когато Чонакош грабна на ръце Пастор, самия непобедим и страшен Пастор, и го понесе към колибата. Само миг и Пастор вече безпомощно и гневно затропа по вратата на колибата, но — отвътре...

Като видяха това, избухна голяма врява. Червеноризците разбраха, че са загубили. Те съвсем се объркаха, когато изчезна водачът им. Единствената им надежда беше, че армията на Фери Ач ще поправи грешката. А момчетата мъкнеха и тикаха един след друг червеноризците в колибата сред нови и нови победни викове, които вече се дочуваха и при неподвижната армия, застанала пред входа откъм улица „Пал“.

Фери Ач, който крачеше напред-назад пред бойната линия, гордо усмихнат, заяви:

— Чувате ли? Сега ще дадат сигнал.

Червеноризците се бяха уговорили, щом армията на Пастор свърши боя откъм улица „Мария“, да надуют тръбата и тогава Пастор и Фери Ач да нападнат заедно. Но по това време малкият Вендауер, тръбачът на Пастор, заедно с другите беснееше, затворен в колибата, а пълната му с пясък тръба кротко лежеше с останалите трофеи в трета крепост.

Докато около парната резачка и колибата се развиваха тези събития, Фери Ач спокойно насърчаваше хората си:

— Имайте търпение. Щом чуем тръбата, ще нападнем!

Ала нетърпеливо очакваната тръба не прозвуча. Виковете и крясъците започнаха да намаляват, нещо повече, определено можеше да се каже, че долитат сякаш от затворено помещение... А когато двете войскови части с червено-зелени шапки натикаха в колибата и последния червеноризец и когато избухнаха най-победоносните викове, които някога беше чувала площадката, армията на Фери Ач започна неспокойно да се озърта. От редиците излезе по-малкият Пастор.

— Струва ми се, че е станала бея — каза той.

— Защо пък?

— Защото това не са гласовете на нашите, а чужди.

Фери Ач се послуша. И той наистина разбра, че победните викове са чужди. Но се престори на спокоен.

— Нищо не се е случило с тях — каза той, — воюват мълчешката. Викат тези от улица „Пал“, защото са загазили.

В този миг, сякаш само за да опровергае Фери Ач, чисто и ясно прогърмя „ура“ откъм улица „Мария“.

— Ехе! — каза Фери Ач. — Това беше тържествуващ вик!

По-малкият Пастор се обади неспокойно:

— Който е загазил, не тържествува! Може би не трябваше да бъдем толкова сигурни, че армията на брат ми ще победи...

Този път Фери Ач, който беше умно момче, разбра, че не са се осъществили плановете му. Нещо повече, разбра, че цялата му армия е загубила битката, защото сега трябваше сам да се бори срещу цялата армия на момчетата от улица „Пал“. Последната му надежда, многоочакваната тръба, не се чу никаква...

Вместо нея прозвуча друг сигнал. Това беше глас на непозната тръба, която се отнасяше за армията на Бока. Тя означаваше, че и

последният човек от армията на Пастор е хванат и затворен и че ще започне атаката на самата площадка. И наистина по знак на тръбата армията откъм улица „Мария“ се раздели на две, част от нея се появи при колибата, а останалата част прибяга към шеста крепост с малко раздърпани дрехи, но със светнали очи, повишен дух, закален в огъня на една победоносна битка.

Фери Ач се убеди, че армията на Пастор е победена. Миг-два той изгледа свирепо двете новопоявили се армии и неочаквано възбудено се обърна към по-малкия Пастор:

— Ако са ги победили, къде са? Ако са ги прогонили на улицата, защо не се присъединяват към нас?

Те погледнаха към улица „Пал“, Себенич дори изтича до улица „Мария“. Никъде не се виждаше човек. По улица „Мария“ премина бавно каруца, натоварена с камъни, и няколко пешеходци кротко крачеха по своите си работи.

— Няма жива душа! — отчаяно доложи Себенич.

— Какво ли е станало с тях?

Едва сега Фери се сети за колибата.

— Затворили са ги! — викна разгневено той. — Натупали са ги и са ги затворили в колибата!

Сега пък — както преди малко, за да го опровергаят — той получи потвърждение на думите си. От колибата долетяха глухи удари. Затворените тропаха с юмруци по дъските. Напразно. Този път колибата беше на страната на момчетата от улица „Пал“. Тя не се остави да ѝ разбият вратата или стените. Тя твърдо устояваше на юмручните удари. А вътре пленниците устройваха адски концерт. Те искаха с виковете си да привлекат вниманието на армията на Фери Ач. Бедният Вендауер, на когото бяха взели тръбата, направи фуния с дланите си и до скъсване надуваше сигнала.

Фери Ач се обърна към войската си.

— Момчета — викна той, — Пастор е загубил битката! Ние сами трябва да спасим честта на червеноризците! Напред!

И както си стояха подредени в разгъната редица, те нахлуха на площадката и атакуваха бегом. Но Бока заедно с Колнаи отново се намираще върху покрива на колибата и надвиквайки тропането, писъците, адския шум под краката си, ревна:

— Надуй тръбата! Атака! Крепости, огън!

Хукналите към крепостния окоп червеноризци изведнъж се стъписаха. Четири крепости започнаха да ги обстрелват едновременно. Само за миг те потънаха в облак прах и пясък и престанаха да виждат.

— Резерви, напред! — викна Бока.

Резервите се появиха и се хвърлиха в облака право върху атакуващите. Пехотата, свита в окопа, продължаваше да бездейства и чакаше реда си. От крепостите срещу бойната верига една след друга хвърчаха бомбите срещу бойната верига и много от тях се разбиваха в гърбовете на момчетата от улица „Пал“.

— Нищо! — викаха те. — Напред!

Вдигна се гъст облак прах. Когато в една-две крепости се свършиха бомбите, момчетата започнаха да хвърлят с ръце сухия пясък. А в средата на площадката, само на двадесет крачки от окопа, бушуваха, вкопчени една в друга двете армии и от обгърналия ги прах и пясък само понякога се подаваше по някоя червена риза или червено-зелена шапка.

Армията на момчетата от улица „Пал“ беше вече изморена, докато войската на Фери Ач се беше хвърлила в боя с пресни сили. Настъпваха мигове, когато изглеждаше, че отбранителите приближават до окопа, което означаваше, че не могат да задържат червеноризците. А колкото повече се приближаваха армиите до крепостите, толкова поточно улучваха бомбите. Барабаш отново насочи вниманието си срещу главатаря. Той обстрелваше Фери Ач.

— Нищо ти няма! — ревеше той. — Изяж го! Пясъкът е чист!

Барабаш стоеше горе на крепостта като някое пъргаво дяволче, кикотеше се, крещеше силно и същевременно мятеше със светкавична бързина бомбите. Резервните войски на Фери Ач напразно бяха домъкнали малки чувалчета с пясък. Те не можеха да ги ползват, защото в битката им трябваше всеки човек. Наложиха се да хвърлят чувалчетата.

В същото време двете тръби свиреха тревожно и непрекъснато. Колнаи от покрива на колибата, а по-малкият Пастор — от размесилата се тълпа. От окопа ги деляха вече само десет крачки.

— Е, Колнаи, покажи сега какво можеш! — викна Бока. — Слез в окопа, не обръщай внимание на бомбите и там долу надуй тревога. Нека онези в окопа започнат обстрел, а когато им се свърши пясъкът, да се впуснат в атака!

— Хахо, хей! — ревна Колнаи и скочи от покрива на колибата. Този път не запълзя по корем, а с вирната глава изтича към окопа.

Бока извика след него, но гласът му се изгуби сред адското тропане под краката му, непрекъснатото тръбене и крясъците на вражеската армия. Той погледна след Колнаи, разтревожен дали ще успее да предаде нареждането, преди червеноризците да забележат укрилата се в окопа войска.

От тълпата се отдели някаква масивна фигура, която се нахвърли върху Колнаи, грабна ръката му и започна да се бори с него. Край. Колнаи вече не можеше да изпълни заповедта.

— Ще отида сам! — викна отчаяно Бока, скочи от колибата и хукна към окопа.

— Стой! — ревна към него Фери Ач.

Бока би приел борбата с главатаря на неприятеля, но с това щеше да рискува всичко. Ето защо той продължи да тича към окопа.

След него хукна и Фери Ач.

— Страхливец! — викна му той. — Бягаш от мен! Нищо, ще те стигна!

И той едва не го настигна в момента, когато Бока скочи в окопа и едва успя да викне:

— Огън!

В следващия миг хукналият насреща Фери Ач беше улучен едновременно от десетина бомби, които се изсипаха по червената му риза, по червената му шапка, по червеното му лице.

— Вие сте дяволи! — ревна той. — Сега пък из дън земя стреляте!

По цялата бойна линия се развихри артилерийски огън. Крепостите обстрелваха отгоре, окопът отдолу. Сред взривовете на пясъка, в адския шум се примесиха бодри гласове. От окопа закрещяха и тези, които досега бяха принудени да мълчат. Бока сметна, че е настъпил решителният момент за последната атака. Той застана в края на редицата, от която само на две крачки Колнаи се биеше с един червеноризец. Изправи се над окопа, грабна и издигна червено-зеленото знаме и издаде последната заповед:

— Обща атака! Напред!

И наистина изпод земята изникна една нова армия. Тя нападна устремно и внимаваше да не се впусне в личен двубой. Момчетата

крачеха в затворената верига към червеноризците и ги изтласкваха назад от окопа.

Барабаш се провикна от крепостта:

— Пясъкът свърши!

— Слизайте! Атака — отговори му тичешком Бока и тогава по стените на крепостите се появиха ръце и крака, артилеристите заслизаха. Те образуваха втората верига, която се движеше в крак след първата.

Сега борбата беше отчаяна. Червеноризците, предчувствайки своята гибел, вече не спазваха правилата. Те се придържаха към правилата само докато мислеха, че могат да победят в законна борба. Сега те пренебрегнаха всички правила.

Това беше опасно. Те имаха надмощие, макар че бяха два пъти по-малко, отколкото момчетата от улица „Пал“.

— При колибата! — кресна Фери Ач. — Да освободим нашите!

И лавината сякаш се обърна и затъркаля към колибата. Момчетата от улица „Пал“ не бяха подготвени за подобен обрат. Войската на червеноризците им се изплъзваше. Нещо подобно изпитва човек, когато зачуква гвоздей и изведнъж вижда, че той се е изкривил под ударите му. Така се изкриви наляво вражеската верига. Пред нея бясно тичаше Фери Ач, който обнадеждаващо викна:

— След мен!

Но в същия миг сякаш нещо се търкулна пред краката му и той внезапно спря. От колибата пред него изскочи една детска фигура. Главатарят на червеноризците се стъписа, а след него, блъскайки се един в друг, спряха и воюващите армии.

Пред Фери Ач стоеше едно малко момченце, с цяла глава по-ниско от него. Едно слабичко, русичко дете издигна високо и заканително двете си ръце. То викна с детско гласче:

— Стой!

Армията на момчетата от улица „Пал“, която се беше смутила от неочаквания обрат, изведнъж закрепя:

— Немечек!

И малкото, русичко, нежно дете с върховно усилие, с което болното му слабичко телце надви температурата, изгарящата висока температура и болезнения шемет, неочаквано грабна силния Фери Ач и по всички правила и закони го тръшна на земята.

След него и то се свлече в безсъзнание.

Сред червеноризците настъпи пълно безредие. Сякаш бяха ги ударили по главите. Главатарят им падна и с това реши и тяхната съдба. Момчетата от улица „Пал“ използваха мигновеното стъписване. Те се хванаха за ръце, образуваха широка верига и затласкаха навън смаяната вражеска армия.

Фери Ач се изправи със зачервено от яд лице и с блеснали очи се огледа. Той отърси праха от дрехите си и видя, че е останал сам. Армията му, смесена с момчетата от улица „Пал“, се блъскаше вече някъде около вратата, а той стоеше сам и победен.

До него на земята лежеше Немечек.

Когато през вратата изблъскаха и последния червеноризец и залостиха резето след него, по лицата на момчетата засия победоносно опиянение. Разнесе се мощно „ура“ и викове на победа. Бока заедно със словака пристигна тичешком откъм парната резачка. Носеше вода.

Всички се събраха около просналия се на земята мъничък Немечек и тревожна тишина замени радостните, победоносни викове, които се разнасяха преди малко. Фери Ач стоеше настрана и гледаше навъсено победителите. В колибата пленниците продължаваха да буйстват.

Но кой им обръщаше внимание.

Яно повдигна внимателно от земята Немечек и го положи върху насипа пред окопа. После двамата с Бока започнаха да разтриват с вода челото, очите и лицето му. След няколко минути Немечек отвори очи и с уморена усмивка изгледа околните. Всички мълчаха.

— Какво стана? — запита той тихо.

Но всички бяха толкова смутени, че не се и сетиха да отговорят на въпроса му. Гледаха го и му се удивляваха.

— Какво стана? — повтори той и седна на купчината пръст.

Бока пристъпи към него:

— По-добре ли си?

— По-добре.

— Нищо ли не те боли?

— Не. — Той се усмихна. После запита: — Победихме ли?

На този въпрос никой не можеше да мълчи и всички отговориха. От устата на всички се разнесе стреснато:

— Победихме!

Дори не поглеждаха към Фери Ач, който продължаваше да стои до една купчина дърва и наблюдаваше съсредоточено и сърдито фамилиарната сцена на момчетата от улица „Пал“.

Бока се обади:

— Накрая едва не загазихме, но благодарение на тебе победихме. Ако ти не беше се появил неочаквано сред нас и не беше изненадал Фери Ач, щяха да освободят пленниците от колибата и кой знае какво щеше да се случи.

Русичкото момче сякаш се разсърди при тия думи.

— Не е вярно — рече то, — говориш така, за да се зарадвам, понеже съм болен.

И Немечек поглади челцето си. Сега, когато кръвта се върна в лицето му, бузите му пак се зачервиха: виждаше се, че температурата го изгаря и измъчва.

— Ей сега — започна Бока — ще те занесем в къщи. Голяма глупост беше, че дойде. Не мога да разбера как са те пуснали родителите ти.

— Не са ме пуснали.

— Как така?

— Татко отиде някъде да пробва дрехи. А мама прескочи до съседите да стопли чорбицата ми. Тя не заключи вратата и каза, ако ми трябва нещо, да ѝ викна. Така останах сам. Седнах в леглото и се послушах. Не чувах нищо, но ми се струваше, че чувам. Нещо бучеше в ушите ми, препускаха коне, свиреше тръба, разнасяха се викове. Чух гласа на Челе, който сякаш викаше: „Немечек, ела, защото сме в беда!“ — после чух как ти извика: „Недей да идваш, Немечек, не те искам, защото си болен. Добре ти беше с нас, когато играехме на топчета и се веселяхме, да не си луд да дойдеш сега, когато воюваме и когато ще загубим битката!“. Така каза ти, Бока. Чух, че каза това. После бързо скочих от кревата. Скочих и паднах, защото толкова време лежа и съм отслабнал. Но успях да се изправа, извадих от гардероба дрехите си... обувките и набързо се облякох. Бях вече облечен, когато се върна майка ми. Щом чух стъпките ѝ, мушнах се обратно в леглото, както си бях с дрехите, завих се с юргана чак до брадата, за да не забележи, че съм облечен. Тогавя майка ми рече: „Дойдох само да видя дали нямаш нужда от нещо“, а аз ѝ отговорих: „Нямам“, и тя отново излезе, и аз побягнах от дома. Но аз не съм никакъв герой, защото не знаех, че е

толкова важно да дойда, дойдох само така, за да повоювам заедно с другите, но щом видях Фери Ач, се сетих, че той е виновен, загдето не воювам с вас, нали той нареди да ме окъпят в студената вода, тогава много отчаяно си помислих: „Хайде, Ерньо, сега или никога“ — затворих очи и... и... го нападнах...

Русичкото момченце разказа всичко това с такъв жар, че се умори. То се закашля.

— Не говори повече — каза Бока, — друг път ще ни разкажеш. Сега ще те отнесем в къщи.

С помощта на Яно пуснаха един по един пленниците от колибата. Отнеха оръжието на тези, които бяха още въоръжени. И противниците умърлушено се заизнизваха през вратата на улица „Мария“. Тясното черно коминче пуфкаше и бълваше пара, този път като че ли на присмех. А парната резачка пицеше пронизително, сякаш и тя беше приятел на победоносната армия на момчетата от улица „Пал“.

Последен остана Фери Ач. Той продължаваше да стои до една купчина дърва, забил поглед в земята. Към него пристъпиха Колнаи и Челе, за да го разоръжат.

Бока ги спря:

— Оставете главатаря!

С тези думи той се изправи до Фери Ач.

— Господин генерал — каза той, — вие се бихте храбро!

Червеноризецът го погледна отчаян, сякаш му казваше с очи: „За какво ми е сега твоята похвала?“.

Бока се обърна и изкомандва:

— За почест!

При тази команда сред армията на момчетата от улица „Пал“ секнаха всякакви разговори. Всички вдигнаха ръка за поздрав. Пред тях, изпънат мирно, стоеше Бока, опрял ръка до шапката си. Трепна и простото реднишко сърце на болния Немечек. С голяма мъка той успя да се изправи, едва се задържа на крака, доколкото можеше се изпъна мирно и отдаде чест. Той, бедничкият, отдаде чест на виновника за неговата тежка болест.

След като отговори на поздрава, Фери Ач си отиде, като отнесе и оръжието си. Беше единственият, който си отиде въоръжен. Останалото оръжие — прочутите копия с посребрени върхове и

множеството индиански томаховки, увити в станиол, се търкаляха на купчина пред вратата на колибата. Върху третата крепост се развяваше възвърнатото знаме. В разгара на битката Гереб беше успял да го отнеме от Себенич.

— Гереб тук ли е? — попита Немечек с широко отворени от учудване очи.

— Да — приближи Гереб.

Малкото русичко момче погледна въпросително Бока. А той му отговори:

— Тук е, защото изкупи вината си. Сега му връщам отнетия чин поручик.

Гереб се изчерви.

— Благодаря — каза той. После добави тихо: — Но...

— Какво искаш да кажеш с това „но“?

Гереб отвърна смутено:

— Зная, че нямам право, защото това зависи от генерала, но... мисля... струва ми се, че Немечек все още е обикновен редник.

Настъпи дълбока тишина. Гереб беше прав. Сред големите вълнения всички забравиха, че този, на когото вече за трети път трябваше да благодарят за всичко, все още е редник.

— Прав си, Гереб — потвърди Бока. — Веднага ще се разпоредя. С настоящото удостоявам с чин...

Но Немечек го прекъсна:

— Не искам да ме удостояваш... не съм го направил затова... не съм дошъл за...

Бока се престори на строг. Той му се скара:

— Не е важно за какво си дошъл, а това, което си направил, след като си дошъл. Удостоявам Ерньо Немечек с чин капитан!

— Ура!

Ревнаха всички заедно. И всеки отдаде чест на новия капитан, дори подпоручиците и поручиците, а генералът, който стоеше най-отпред, отдаде чест съвсем по войнишки, сякаш той беше редник, а малкото русичко момче генерал.

Никой не забеляза, че зад гърба им през площадката прекоси бързо една бедно облечена женица, която се изпречи внезапно пред тях:

— Божичко! — изохка тя. — Тук ли си? Знаех си къде ще те намеря!

Беше майката на Немечек. Тя плачеше, горката, защото беше търсила навсякъде болния си син и тук се беше отбила само за да разпита момчетата за него. Всички я наобиколиха и започнаха да я успокояват. А бедната женица взе на ръце детето, уви го в шала си и го понесе към къщи.

— Да я изпратим! — викна Вайс.

Предложението се хареса на всички.

— Да я изпратим! — отговориха всички и започнаха да се приготвят. Пленените оръжия натикаха бързо в колибата и цялата армия се понесе след бедната женица, която притискаше сина си, за да го стопли със собственото си тяло, и крачеше бързо към къщи.

Строени по двама, момчетата от улица „Пал“ вървяха след нея. Вечерният здрач ги обгърна. По улиците палеха фенерите, а от магазините струеше обилна светлина по тротоарите.

Хората по улицата, които забързани отиваха нанякъде, спираха за миг при гледката на странното шествие. Отпред с разплакани очи бързаше слабичка руса женица, притиснала към себе си малко дете, което подаваше само носа си от големия шал, а след нея, по войнишки

строени, по двама крачеха момчета с еднакви червено-зелени шапки на главите си.

Някои им се присмяха. Едно-две гаменчета им се присмяха дори гласно. Но момчетата не им обърнаха внимание. Самият Чонакош, който друг път за подобен смях отмъщаваше незабавно и по възможност най-строго, сега спокойно крачеше с другите, без да се засяга от закачките на разни чираци. Момчетата извършваха сериозно един свещен дълг и не можеше да ги смуги и най-веселият или заядлив хлапак.

А майката на Немечек имаше достатъчно грижи, за да обърне внимание на армията, която крачеше след нея. Но пред входа на къщичката на улица „Ракош“ тя беше принудена да спре за миг, защото синчето ѝ се откопчи от нея и нямаше земна сила, която би могла да го вкара във входа. Немечек се освободи от прегръдките на майка си и застана пред момчетата.

— Довиждане! — каза той.

Момчетата поред се ръкуваха с него. Дланта му пареше. После той изчезна с майка си в тъмния вход. В двора се затръшна врата, едно малко прозорче се обля в светлина. И настъпи тишина.

Когато момчетата се свързеха, разбраха, че никой не е мръднал от мястото си. Те безмълвно наблюдаваха двора, светлото прозорче, зад което малкият герой беше положен отново в леглото си. Най-последнакой въздъхна много тъжно. Челе запита:

— Какво ще правим сега?

Тогава двама-трима тръгнаха по тъмната уличка към булеварда „Юлои“. Всички бяха уморени, битката ги беше изтощила. По улицата духаше силен и студен пролетен вятър, който донасяше ледения дъх на степените снегове от планините.

После надолу към Ференцварош закричи друга група. Пред входната врата останаха само Бока и Чонакош. Чонакош се притесняваше, чакаше Бока да си тръгне. Но понеже той не мръдна, тихо попита:

— Тръгваш ли?

Бока промълви тихо:

— Не.

— Оставаш ли?

— Да.

— Тогава... довиждане!

Чонакош си тръгна с бавни, провлечени стъпки. Бока погледна след него и видя, че и той се обръща понякога. После изчезна зад ъгъла. И малката улица „Ракош“, която кротко се гушеше до шумния, изпълнен с конски тропот булевард „Юлои“, затихна в тъмнината. Само вятърът свиреше по нея и караше да звънтят стъклата на газените улични фенери. При всеки по-силен напор на вятъра стъклата подрънкваха едно след друго и полюшнатите и игриви пламъчета на газените фенери сякаш си даваха някакви тайни сигнали. В този момент в безлюдната улица стоеше само генерал Янош Бока. А когато той огледа улицата и видя, че е останал самичък, сърцето му така се сви, че Янош Бока, генералът, се облегна върху дървената рамка на входната врата и заплака горчиво.

И той разбираше и знаеше това, което никой не смееше да изговори. И той виждаше как неговият редник постепенно и непоправимо гасне. Знаеше какъв ще бъде краят и че той скоро ще настъпи. Пълководецът победител не се срамуваше, че за първи път не е мъжествен и сериозен, не искаше и да знае, че се държи като дете, и продължаваше да плаче и хлипа:

— Малки приятелю... скъпи мой приятелю... миличък мой капитане...

Мина един човек и го попита:

— Защо плачеш, момче?

Той не отговори. Мъжът сви рамене и го отмина. После дойде някаква бедна жена с голяма кошница, спря се, но не каза нищо. Погледна го любопитно и също си отмина. Сетне дойде един нисичък мъж и зави към входната врата. Оттам той се обърна и го погледна. Позна го.

— Ти ли си, Янош Бока?

Бока го погледна:

— Аз съм, господин Немечек.

Беше шивачът, носеше костюм на ръката си. Връщаше се от Буда, където беше ходил да пробва тропосания костюм. Този човек разбираше Бока и не го попита: „Защо плачеш, момче?“ — нито го изглежда любопитно, а отиде при него, прегърна умната му главица и заплака по-силно и от него. Той плачеше така, че Бока отново стана генерал.

— Не плачете, господин Немечек — заутешава той шивача.

Шивачът изтри очите си с опакото на дланта и махна във въздуха, сякаш казваше: „Всичко ми е вече все едно, поне да си поплача малко“.

— Бог да те поживи, момчето ми! — каза той на генерала. — Иди си в къщи.

И той влезе в двора.

Бока също изтри очите си и въздъхна дълбоко. После огледа улицата и понечи да си тръгне. Но нещо сякаш го спираше. Знаеше, че не може да помогне на Немечек, но чувстваше свое свято задължение да остане тук на почетна стража пред къщата на своя умиращ войник. Той постоя пред входа, после премина на другата страна на улицата и оттам загледа малката къщичка.

По малката глуха уличка отекнаха нечии стъпки. „Сигурно се прибира някой работник“ — помисли той и с приведена глава се разхожда по тротоара. В главата му напиреха странни мисли, каквито не бяха му идвали досега. Мислеше за живота и за смъртта, но не успяваше да намери отговори на тези големи въпроси.

Стъпките приближаваха все повече и сега му се струваше, че се забавяха. В сенките на къщите предпазливо се приближи някаква тъмна фигура и спря пред дома на Немечек. Погледна през входната врата, за миг влезе във входа и пак излезе. Спря... Почака... Започна да се разхожда нагоре-надолу пред къщата и когато стигна под близкия фенер, един полъх на вятъра развя палтото му. Бока погледна нататък. Под палтото лъсна червена риза.

Беше Фери Ач.

Двамата главатари се изгледаха. За първи път се срещаха насаме, на четири очи, и то тъкмо тук, пред тази тъжна къща. Единият беше доведен от сърцето си, а другият от съвестта си. Те не си казаха нищо. Само се гледаха. После Фери Ач тръгна и продължи да се разхожда пред къщата. Той се разхожда дълго, чак докато портиерът се появи от тъмния двор, за да заключи входната врата. Тогава Фери Ач пристъпи към него, свали шапката си и съвсем тихо го попита нещо. Отговорът на портиера долетя до Бока:

— Зле е...

И портиерът тръшна тежката врата. Грохотът наруши тишината на улицата и затихна като гръм сред планините.

Фери Ач тръгна бавно и се запъти надясно. Бока също трябваше да се прибира вече. Студеният вятър свиреше, единият главатар тръгна наляво, другият надясно. Но и на раздяла те не си казаха нищо.

Най-после малката уличка заспа в хладната пролетна нощ и само вятърът се разхождаше из нея, лудееше, потропваше по стъклата на фенерите, разлюляваше жълтите светли пламъчета, караше да скърцат плачливо петлетата от няколко ръждиви ветропоказатели. Вятърът се промушваше през всички пролуки, нахлу дори в малката стая, където бедният шивач седеше до масата и замислен вечеряше сланина, увита във вестник, и където в леглото малкият капитан се задъхваше с пламнало лице и блеснали очи. Вятърът звънтеше по прозорците и люшкаше пламъка на газената лампа. Дребната женица зави по-добре детето си:

— Духа вятър, синчето ми.

А малкият капитан с тъжна усмивка, едва чуто, почти шепнешком, промълви:

— Духа откъм площадката. Духа откъм скъпата площадка...

IX

Няколко страници от голямата книга на Съюза на събирачите на маджун:

ПРОТОКОЛ

На днешното общо събрание взехме следните решения и ги записахме в голямата книга на съюза.

§ 1

На страница 17 на голямата книга има вписване, което гласи: ерньо немечек, с малки букви. С настоящата поправка същото вече не е валидно. Споменатото вписване се случи по погрешка и общото събрание заявява, че съюзът е обидил без вина горепосочения член, а той е приел доблестно наказанието и в битката участва като истински герой, което е исторически факт. Ето защо съюзът на маджунарите заявява, че старото вписване е грешка на съюза, и в настоящия протокол протоколчикът ще напише името на незаслужено обидения член само с главни букви.

§ 2

С настоящото записвам само с главни букви:
ЕРНЬО НЕМЕЧЕК

Протоколчик: Лесик

§ 3

Общото събрание на Съюза на събирачите на маджун единодушно гласува благодарност на нашия генерал Янош

Бока, затова че вчера командва битката като истински пълководец от учебника по история, и в знак на нашето уважение реши, че всеки член на нашия съюз е длъжен у дома в учебника си по история на страница 168 отгоре на четвърти ред до заглавието „Янош Хуняди“ да допълни с мастило: „и Янош Бока“. Това решение взехме, понеже пълководецът го заслужава, защото ако не беше ръководил така добре битката, червеноризците щяха да ни победят. Освен това всеки е длъжен в откъса „Падането на Мохач“ до името на епископ Томори, защото и той е бил победен, да напише с молив: „и Фери Ач“.

§ 4

Понеже въпреки нашите протести генерал Янош Бока насилствено отне съюзното имущество (24 крайцера), понеже всеки трябваше да даде всичко, което има, за военни цели, а с парите купиха тръба, и то за 1 форинт и 40 крайцера, макар че на сергиите при Рьозер могат да се купят тръби за 50 и за 60 крайцера, но те купиха по-скъпа тръба, защото свирела по-силно, а на всичко отгоре пленихме и бойната тръба на червеноризците и ни се събраха две тръби, които вече изобщо не ни трябват, а пък ако ни потрябва тръба, то ще ни стигне и една, ето защо решихме съюзът да си поиска обратно съюзното имущество (24 крайцера) и генералът да продаде някъде тръбата, защото парите (24 крайцера) ни трябват, и той ни обеща.

§ 5

С настоящото председателят на съюза Пал Колнаи получава мъмрене, защото е оставил съюзния маджун да се втвърди. Понеже спорът стигна до записване в протоколната книга, то ще запиша и самия спор:

Председателят: Не дъвках маджуна, защото бях зает с битката.

Барабаш: А, това не е извинение!

Председателят: Барабаш винаги се заяжда с мен, а аз му правя само забележки да спазва реда. Трябва да кажа, че с удоволствие дъвча съюзния маджун, защото зная задълженията си. Нали затова съм председател, за да го дъвча според устава, но няма да позволя да се заяждат с мен.

Барабаш: Не се заяждам.

Председателят: Заяждаш се!

Барабаш: Не се заяждам!

Председателят: Дразниш ме!

Барабаш: Не!

Председателят: Добре, нека бъде твоята!

Рихтер: Уважаеми членове! Предлагам да запишем в голямата книга едно мъмрене на председателя, защото е пропуснал да изпълни задълженията си.

Членове: Правилно! Правилно!

Председателят: Моля, членовете на съюза да ми простят този път поне защото вчера воювах храбро като разярен лъв и бях адютант, и при най-голямата опасност изтичах до окопа и тогава неприятелят ме повали на земята, нали страдах за нашето владение, право ли е да страдам сега и загдето не съм дъвкал маджуна?

Барабаш: Това е друго!

Председателят: Не е друго!

Барабаш: Друго е!

Председателят: Не е друго!

Барабаш: Друго е!

Председателят: Добре, нека бъде твоята!

Рихтер: Моля, да бъде прието предложението.

Членове: Приема се, приема се!

Отляво: Не се приема!

Председателят: Да гласуваме!

Барабаш: Моля, гласуването да бъде поименно.

Гласуване.

Председателят: С три гласа мнозинство съюзът гласува мъмрене на председателя Пал Колнаи. Това е безобразие.

Барабаш: Председателят няма право да обижда гласове.

Председателят: Имам!

Барабаш: Нямаш!

Председателят: Имам!

Барабаш: Нямаш!

Председателят: Добре, нека бъде твоята!

По липса на други точки в дневния ред председателят закри общото събрание.

Протоколчик: Лесик

Председател: Колнаи,
поддържам, че мъмренето е безобразие.

Х

В малката жълта къща на улица „Ракош“ цареше тъжна тишина. Дори квартирантите, които обикновено се събираха на двора и високо клюкарстваха, сега минаваха на пръсти пред вратата на шивача Немечек. Слугините отиваха да тупат дрехите и килимите в най-отдалечената част на двора, но и там ги тупаха много внимателно, за да не безпокоят болния. Ако килимите можеха да се чудят, сигурно се чудеха защо ли, вместо да ги тупат най-безпощадно както винаги, сега само лекичко ги потупват...

Квартирантите поглеждаха през стъклената врата:

— Как е момченцето?

И всички получаваха отговор:

— Зле, много е зле.

Добрите жени донасяха по нещичко:

— Булка, вземи това винце, хубаво е...

Или:

— Не се обиждайте, нося малко сладко...

Дребната руса женица, която с разплакани очи отваряше вратата, благодареше на добросърдечните съседки за подаръците, от които нямаше много полза. Тя дори каза на някои:

— От два дена вече не яде, бедничкият, едва успявам да му дам насила няколко лъжици млекце.

В три часа се върна шивачът. Беше ходил в работилницата, откъдето донесе работа. Той внимателно и тихо отвори вратата на кухнята и не попита нищо жена си.

Само я погледна. И тя го погледна. И двамата се разбраха. Те стояха мълчаливо един срещу друг, а шивачът дори не остави палтата, които беше донесъл.

После двамата влязоха в стаята; там на кревата лежеше момченцето. Някогашният весел редник, а сега тъжен капитан от улица „Пал“, беше се променил много. Беше отслабнал, косата му пораснала, лицето му хлътнало. Той не беше бледен и може би най-страшното

беше това, че бузите му бяха винаги зачервени. Това не беше здрава руменина. Тя издаваше вътрешния огън, който от дни насам непрекъснато го изгаряше.

Двамата застанаха до леглото. Те бяха обикновени бедни хора, преживели много скърби, премеждия и беди, и затова не се вайкаха. Само стояха с приведени глави, заболи поглед в земята. Сетне шивачът много тихо запита:

— Спи ли?

Жената не посмя да отговори с думи, само утвърдително поклати глава. Момченцето лежеше в леглото така, че не можеше да се разбере спи ли, или е будно.

Отвън на входната врата леко се почука.

— Сигурно е докторът — прошепна жената.

Мъжът каза:

— Посрещни го!

Жената излезе от стаята и отвори. На прага стоеше Бока. По лицето на жената се появи тъжна усмивка, когато видя приятеля на сина си.

— Мога ли да вляза?

— Влез, сине.

Той влезе.

— Как е?

— Никак.

— Зле ли е?

И без да дочака отговор, влезе в стаята след жената.

Сега до леглото, без да проронят дума, стояха трима. Малкият болник сякаш почувства, че го гледат, че заради него мълчат, и бавно, мъчително отвори очи. Първо той погледна с тъга баща си, после майка си. Когато накрая видя и Бока, той се усмихна и много тихо, едва чуто запита:

— Бока, и ти ли си тук?

Бока пристъпи по-близо до леглото.

— Тук съм.

— И ще останеш ли?

— Да.

— Чак докато умра ли?

Бока не можа да отговори на този въпрос. Той се усмихна на приятеля си и после, сякаш искаше съвет, се обърна и погледна жената. Но тя вече се беше извърнала гърбом и бършеше очи с края на престилката си.

— Говориш глупости, сине — каза шивачът и закашля неловко.
— Кхм! Кхм! Говориш глупости.

Този път Ерньо Немечек не обърна внимание на това, което каза баща му. Той погледна Бока и кимна с глава към баща си.

— Те не знаят — обясни той.

Бока трябваше да каже нещо:

— Как да не знаят. По-добре знаят от тебе.

Болният се размърда и с много усилия се привдигна от възглавницата и седна в кревата. Не позволи да му помогнат. Той вдигна показалец нагоре и рече много сериозно:

— Не им вярвай, каквото говорят, защото го казват нарочно. Зная, че ще умра.

— Не е вярно.

— Ти казваш, че не е вярно ли?

— Да.

Немечек го погледна строго:

— Значи лъжа?

Започнаха да го успокояват и да го уверяват, че никой не е казал подобно нещо. Но той си остана сериозен и обиден от това, че не му вярват. После си придаде важен вид и заяви:

— Давам ви честна дума, че ще умра!

Портиерката си подаде главата през вратата:

— Булка... докторът.

Докторът влезе и всички го поздравиха почтително. Докторът беше много сериозен. Не каза нито дума. Той кимна много загрижено с глава и отиде право до кревата. Хвана ръката на момчето, после погали челото му. Сетне се приведе над гърдите му и ги прислуша. Жената не се стърпя и попита:

— Извинете... господин докторе... по-зле ли е?

Докторът едва сега се обади:

— Не.

Ала той каза тези думи много особено. Дори не погледна жената. После взе шапката си и тръгна. Шивачът услужливо пристъпи да му

отвори вратата:

— Ще ви изпратя, господин докторе.

Когато влязоха в кухнята, докторът кимна с глава на шивача да затвори вратата на стаята. Бедният шивач разбра, че докторът иска да остане с него насаме. Той затвори вратата. Лицето на доктора сякаш придоби изведнъж по-дружелюбен израз.

— Господин Немечек — започна той, — вие сте мъж и затова ще говоря откровенно с вас.

Шивачът оброни глава.

— Вашето момче няма да доживее до сутринта. Може би дори до вечерта.

Шивачът не мръдна. Едва след няколко секунди започна мълком да поклаща глава.

— Казвам ви го — продължи докторът, — защото сте беден човек и няма да ви е леко, ако ударът ви стигне неподготвен. Няма... да е лошо, ако... ако се погрижите... ако се погрижите... за това... което е необходимо в такива случаи... — Той продължи да гледа известно време шивача, после внезапно сложи ръка на рамото му. — Дръжте се! След един час ще се върна.

Шивачът не чу последните думи. Той гледаше втренчено чисто измитите плочи на пода в кухнята. Дори не забеляза, че докторът си излезе. В ума му се въртеше мисълта, че трябва да се погрижи. Че трябва да се погрижи за нещо, за което човек се грижи в такива случаи. Какво искаше да каже с това докторът? Да не би да е намекнал за ковчег?

Шивачът се дотътри до стаята и седна на стола. Нищо не можеха да изкопчат от него, жена му напразно го разпитваше:

— Какво каза докторът?

Той само клатеше глава.

Някаква особена оживеност озари лицето на болното момченце. То се обърна към Бока:

— Янош! Ела тук!

Бока отиде.

— Седни на леглото ми. Смееш ли?

— Защо да не смея? Защо пък да не смея?

— Защото мога да умра, докато ти седиш на леглото ми. Не бива да се страхуваш, защото ще ви кажа, щом почувствам, че ще умра.

Бока седна до него.

— Е, казвай!

— Слушай — започна момченцето, прегърна го през врата и приведен до ухото му, сякаш му съобщаваше някаква тайна, попита: — Какво стана с червеноризците?

— Победихме ги.

— А после?

— После си отидоха в Ботаническата градина, там имали събрание. Чак до късна вечер са чакали Фери Ач, но той не отишъл. Накрая им омръзнало и всички си отишли.

— А Фери Ач защо не е отишъл?

— Защото го е било срам. Освен това е знаел, че ще го махнат като главатар, понеже е загубил битката. Днес на обед пак имали събрание. На него вече присъствал и Фери Ач. Снощи късно го видях пред вашата къща.

— Тука ли?

— Да. Попита портиера дали си по-добре.

На Немечек му стана много приятно. Не повярва на ушите си:

— Лично той ли?

— Лично той.

Немечек се зарадва.

Бока продължи:

— Казах вече, имали събрание на острова и вдигнали много врява. Скарали се здравата, защото всички искали да свалят Фери Ач. Само двама били на негова страна: Вендауер и Себенич. Братята Пастор били против него, защото по-големият Пастор искал да стане главатар. Накрая все пак свалили Фери Ач и избрали за главатар по-големия Пастор. Но знаеш ли какво станало?

— Какво?

— Станало така, че когато най-после се успокоили и избрали новия главатар, при тях отишъл пазачът на Ботаническата градина и им казал, че директорът няма да търпи повече този шум, и ги изпъдил от градината. После пазачът заключил острова. На моста сложили врата.

Капитанът се засмя от сърце.

— Това е много хубаво! — каза той. — А ти откъде знаеш?

— Разказа ми го Колнаи. Срегнах го, като идвах насам. Отиваше на площадката, защото съюзът на маджунарите пак има общо събрание.

При тези думи момченцето се намръщи и промълви тихо:

— Не ги обичам. Те написаха името ми с малки букви.

Бока побърза да го успокои:

— Поправили са го. Не само че го поправиха, но в голямата книга написаха името ти само с главни букви.

Немечек поклати отрицателно глава:

— Не е вярно. Казваш ми го само защото съм болен и искаш да ме успокоиш.

— Казвам ти го, защото е истина. Честна дума, истина е!

Малкото русичко момче отново повдигна показалеца си:

— Сега пък и честна дума даваш за лъжата, само за да ме успокоиш.

— Ама...

— Не говори!

Немечек му кресна. Капитанът смърми генерала! Той му кресна в пълния смисъл на думата, нещо, което на площадката щеше да бъде непростим грях, но тук беше позволено. Бока усмихнат се съгласи.

— Добре — каза той, — щом не ми вярваш, скоро сам ще се убедиш. Те ти направиха специална почетна диплома и скоро ще пристигнат. Ще ти я донесат. Ще дойде целият съюз.

Но малкото русичко момче не повярва и сега:

— Като видя, ще повярвам!

Бока сви рамене. Той си помисли: „По-добре е, че не вярва, поне ще се зарадва повече, като ги види“.

С всичко това той, без да иска, развълнува болния. Немечек беше много огорчен от несправедливата постъпка на съюза.

— Виждаш ли — започна пак той, — те постъпиха много грозно с мен!

Бока вече не смееше да му противоречи, защото се страхуваше, че ще го развълнува още повече. Болният го попита:

— Нали съм прав?

Той се съгласи:

— Прав си.

— Макар че — продължи Немечек и се облегна на възглавницата си — аз воювах и за тях, както и за останалите, за да запазим площадката и за тях. Зная добре, че не воювах за себе си, защото вече никога няма да видя площадката.

Той замълча. В главата му се блъскаше ужасната мисъл, че никога вече няма да види площадката. Той беше дете. Беше готов да се откаже от всичко на този свят, но не и от площадката, не можеше да се откаже от „скъпата площадка“!

И това, което не се случи през цялото време на боледуването му, се случи сега. Ужасната мисъл насълзи очите му. Той заплака не от мъка, а от безсилен яд срещу онова страшно нещо, което не му позволяваше още веднъж да отиде на улица „Пал“ при крепостите и колибата. Той видя парната резачка, навеса, двете големи черничеви дървета, от които береше листа за Челе, понеже Челе отглеждаше в къщи много копринени буби и му трябваша листа, а Челе беше конте и му беше жал да си разваля хубавите дрехи, освен това Челе го караше да се катери по дърветата и затова че беше редник. Той видя тясното желязно коминче, което пуфкаше весело и бълваше към ясното синьо небе снежнобели облачета пара, които много бързо, само след миг, изчезваха, без да остане и следа от тях. И той сякаш чу познатия писклив глас, който издаваше парната резачка, щом трионът ѝ се допираше до цепеницата, за да я нареже на ситно.

Лицето му поруменя, очите му блеснаха. Той викна:

— Искам да отида на площадката!

И понеже никой не отговори на този вик, той го повтори, но по-настойчиво, по-сърдито:

— Искам да отида на площадката!

Бока го хвана за ръката:

— Ще дойдеш другата седмица, когато оздравееш.

— Не! — упорстваше той. — Искам да отида сега! Веднага! Облечете ми дрехите и аз ще си сложа на главата шапката на момчетата от улица „Пал“!

Болният порови под възглавницата си и с победоносно изражение на лицето измъкна оттам смачканата червено-зелена шапка, с която не беше се разделял нито за миг. Той я сложи на главата си.

— Облечете ме!

Баща му каза съкрушено:

— Когато оздравееш, Ерньо.

Вече не можеха да го успокоят. Той викаше, колкото му държат болните гърди:

— Няма да оздравея!

И понеже го каза заповеднически, никой не му възрази.

— Няма да оздравея! — извика той. — Вие ме лъжете, знаей много добре, че ще умра, и искам да умра там, където ми харесва! Искам да отида на площадката!

Разбира се, не можеше да става дума за подобно нещо. Всички го наобиколиха, успокояваха го, убеждаваха го, обясняваха му:

— Сега не може...

— Времето е лошо...

— Другата седмица...

И те заповтаряха тъжните думи, които вече не смееха да му казват в очите:

— Когато оздравееш...

Ала всичко ги опровергаваше. Когато казваха, че времето е лошо, слънцето, животворното пролетно слънце, от което всичко се съживяваше и което не можеше да съживи единствено само Ерньо Немечек, блесна весело в малкия двор. Момченцето беше обхванато от истинска треска. То ръкомахаше бясно, пламна цялото и разширените му ноздри трепкаха. То продължи да говори:

— Площадката — викна то — е една цяла държава! Вие не знаете това, защото никога не сте воювали за родината!

Вън се почука. Жената излезе.

— Излез — каза тя на мъжа си, — чака те господин Четнеки.

Шивачът излезе в кухнята. Господин Четнеки беше столичен чиновник и шиеше дрехите си при Немечек. Когато видя шивача, той каза нервно:

— Какво става с двуредния ми кафяв костюм?

Отвътре долиташе тъжната реч:

— Тръбата свиреше... площадката беше потънала в прах... Напред! Напред!

— Извинете — каза шивачът, — ако искате, ваша милост, можем да направим проба, но ви моля тук, в кухнята... извинете... защото момченцето ми е много болно... лежи в стаята...

— Напред! Напред! — долиташе от стаята едно прегракнало детско гласче. — След мен! Пълна атака! Виждате ли червеноризците? Отпред върви Фери Ач със сребърно копие... сега ще ме хвърлят във водата!

Господин Четнеки се заслуша:

— Какво е това?

— Вика, горкото.

— Щом е болно, защо вика?

Шивачът сви рамене:

— Вече не е и болно... към края си е... от температурата
бълнува, нещастното...

Той донесе от стаята двуредното кафяво сако, което беше
тропосано с бели конци. Когато отвори вратата, от стаята се чу:

— Тишина в окопа! Внимание! Сега идват... тук са! Тръбачо,
надуй тръбата! — Болното направи фуния с дланите си: — Трата...
трата... тратата! — и кресна на Бока: — Свири и ти!

Бока беше принуден да направи фуния с ръцете си и двамата
затръбиха: едно уморено, пресипнало, слабо гласче и един друг, здрав
глас, който също звучеше много тъжно. Сълзите свиваха гърлото на
Бока, но той продължаваше да тръби, не се предаваше и се
преструваше, че и на него му е весело.

— Жал ми е — каза господин Четнеки, като се съблече и остана
по риза, — но ми трябва кафявият костюм.

— Трата! Трата! — чуваше се от стаята.

Шивачът облече сако и започна тихо да нарежда:

— Моля, стойте мирно.

— Убива ме под мишницата.

— Сега ще го поправя.

(— Трата! Трата!)

— Това копче е много високо, това зашийте по-ниско, обичам,
когато подплънката лежи добре на гърдите.

— Добре, ваша милост.

(— Обща атака! Напред!)

— Струва ми се, че ръкавите са малко къси.

— Не мисля.

— Погледнете ги по-добре. Всички сака правите с къси ръкави, в
това ви е бедата!

„Как ще ми е в това бедата!“ — помисли си шивачът и драсна с
кредата по ръкава на сако. А вътре в стаята шумът непрекъснато
нарастваше.

— Ха-ха! — извика детското гласче. — Тук ли си? Ето те сега
пред мене! Най-послед ще те пипна, главатарю страшен! Ха сега, ха

сега! Да видим кой е по-силният?

— Сложете вата — каза господин Четнеки. — В раменете и на гърдите, сложете малко отляво, малко отдясно.

(— Бум! Тръшнах те!)

Господин Четнеки свали кафявото сако и шивачът му помогна да си облече онова, с което беше дошъл.

— Кога ще стане?

— Вдругиден.

— Добре, но работете, за да не го получи пак след една седмица. Имате ли друга работа?

— Само детето да не беше болно, господине...

Господин Четнеки сви рамене:

— Това е много тъжно и аз много съжалявам, но вече ви казах, че костюмът ми трябва много спешно. Хващайте се на работа веднага!

Шивачът въздъхна:

— Ще се захвана.

— Моите почитания! — каза господин Четнеки и си излезе весело. От вратата той още веднъж се провикна: — Хващайте се веднага на работа!

Шивачът взе хубавото кафяво сако и си спомни думите на доктора. Трябваше да се погрижи за това, което е необходимо в такива случаи. Е, добре, ще се захване веднага за работа. Кой знае за какво ще потрябват парите, които ще получи за това хубаво кафяво сако? Може би тези няколко форинта ще даде на дърводелеца, на онзи дърводелец, който прави малките ковчези. А господин Четнеки ще се перчи гордо в новите си дрехи на разходка по булеварда край Дунава.

Шивачът се върна в стаята и веднага се залови да шие. Той вече не поглеждаше кревата, грабна бързо иглата и конеца, за да завърши по-скоро работата, щом тя не търпи отлагане. Трябваше да я свърши заради господин Четнеки, а може би и заради дърводелеца.

Сега вече не можеха да удържат малкия капитан. Той набра сили и се изправи в кревата. Дългата му нощничка стигаше до глезените. Червено-зелената шапка се мъдреше на главата му, килната настрана. Той говореше задъхано и погледът му се рееше, без да вижда:

— Разрешете да доложя, господин генерал, тръснах на земята главатаря на червеноризците, моля да бъда повишен! Имайте предвид,

че съм вече капитан! Аз се бих за родината и ще умра за нея! Трара! Трара! Надувай, Колнаи!

Той се вкопчи с една ръка в таблата на кревата:

— Крепости, бомбардирайте! Ха-ха! Ето го! Яно! Пази се, Яно! И ти ще станеш капитан! Твоето име няма да впишат с малки букви! Пфу! Вие сте лоши момчета! Завиждайте ми, че Бока ме обича, че съм му приятел, а вие не сте! Съюзът на маджунарите е глупост! Напускам съюза! — И по-тихо прибави: — Моля да се протоколира.

Шивачът, седнал на ниската масичка, нито чуваше, нито виждаше. Костеливите му пръсти се движеха чевръсто по ръкава на самото, блясваха ту иглата, ту напръстникът. За нищо на света той не искаше да погледне към леглото. Беше го страх, че ако отклони поглед, изведнъж ще му се изпари желанието за всякаква работа, ще хвърли на земята хубавото кафяво сако на господин Четнеки и ще се захлупи до синчето си.

Капитанът седна в леглото и мълчаливо загледа юргана.

Бока запита тихичко:

— Измори ли се?

Немечек не отговори. Бока го покри. Майка му намести възглавницата под главата му:

— Стой мирно, почини си.

Болният погледна Бока, но личеше, че не го вижда. Лицето му придоби учуден израз. Той му каза:

— Татко...

— Не, не — запротестира сподавено генералът, — не съм ти татко... не ме ли познаваш? Аз съм Янош Бока.

Болният, без да разбира, повтори с уморен глас:

— Аз съм... Янош Бока... — Настъпи продължително мълчание. Момченцето затвори очи и въздъхна силно и дълбоко, сякаш в неговото малко сърчице се беше събрала цялата човешка мъка.

Беше тихо.

— Може би ще заспи — прошепна дребната руса женица, която вече едва стоеше на краката си от продължителното бодърстване.

— Да не го закачаме — отговори шепнешком Бока.

Те седнаха встрани на един вехт зелен диван. Шивачът прекъсна работата си, отпусна кафявото сако на коленете си и сведе чело върху

ниската масичка. Всички мълчаха. Беше толкова тихо, че можеше да се чуе, ако бръмне муха.

От двора през прозореца долитаха детски гласове. Навън сякаш имаше много деца, които говореха тихо. Изведнъж познат глас прозвуча в ушите на Бока. Той чу едно име, което някой каза шепнешком:

— Барабаш.

Бока стана и на пръсти излезе от стаята. Когато отвори стъклената врата на кухнята и излезе на двора, видя познати лица. Близо до вратата стояха плахо група момчета от улица „Пал“.

— Ние сме — прошепна Вайс. — Дойде целият съюз на маджунарите.

— Какво искате?

— Донесохме му почетна диплома, на която с червено мастило е написано, че съюзът му се извинява и че в голямата книга сме написали името му само с главни букви. Донесохме и голямата книга. Тук е цялата делегация.

Бока поклати глава:

— Не можахте ли да дойдете по-рано?

— Защо?

— Защото сега спи.

Делегатите се спогледаха.

— Не можахме да дойдем по-рано, защото спорехме кой да бъде водач на делегацията. Спорехме половин час, докато изберем Вайс.

Жената се появи на прага.

— Не спи, пак забълнува — съобщи тя.

Момчетата стояха като заковани. Всички се стъписаха.

— Влезте, момчета — покани ги жената. — Може би ще дойде на себе си, като ви види.

И тя разтвори широко вратата пред тях. Те пристъпиха един след друг смутено, почтително, сякаш влизаха в храм. Още пред вратата сваляха шапки. И когато след последното момче вратата тихо се затвори, всички стояха в стаята онемели, застинали, с широко отворени очи. Гледаха шивача и кревата. Шивачът и сега не вдигна глава, стоеше облегнат на ръката си. Той не плачеше, изглеждаше само много изморен. А в леглото с отворени очи лежеше капитанът, дишаше тежко, дълбоко, безкръвните му устни бяха разтворени. Той не позна

никого. Сигурно виждаше вече само неща, каквито здравите хора не виждат.

Жената подкани момчетата напред:

— Идете при него.

Те тръгнаха бавно към кревата. Но едва ходеха. Окуражаваха се един друг:

— Иди ти.

— Първо иди ти.

Барабаш се обади:

— Ти си водач на делегацията.

При тия думи Вайс бавно пристъпи до кревата. Останалите се наредиха зад него. Момченцето не ги погледна.

— Говори — прошепна Барабаш.

И Вайс започна с развълнуван глас:

— Немечек... ти...

Ала Немечек не го чуваше. Задъхваше се и гледаше към стената.

— Немечек! — повтори Вайс и едва не се разплака.

Барабаш му се скара шепнешком:

— Не реви!

— Не рева — отвърна Вайс и се зарадва, че успя да отговори, без да заплаче. После той се съвзе. — Дълбокоуважаеми господин капитан! — започна той речта си и измъкна от джоба си някакъв лист. — Ние дойдохме... и аз, като председател... от името на съюза... защото ние сгрехихме... и ти искаме прошка... и в тази почетна диплома... всичко е написано...

Той се извърна гърбом. В очите му блестяха сълзи. Но за нищо на света не искаше да наруши тържествения тон, с който всички се гордееха така много.

— Господин протоколчик — прошепна той назад, — дайте ми книгата на съюза.

Лесик му я подаде услужливо. Вайс я постави предпазливо в края на леглото и я разтвори там, където беше вписан протоколът.

— Погледни, ето го — каза той на болния.

Обаче очите на болния бавно се затвориха. Почакаха. После Вайс отново се обади:

— Виж.

Болният не отговори. Всички се приближиха до леглото. Разтрепераната жена едва си проби път сред момчетата. Тя се приведе над детето си.

— Знаеш ли — каза тя с чужд, учуден и разтреперан глас на мъжа си, — той не диша...

Тя сложи ухо на гърдите му.

— Не! — извика тя гласно, без да се интересува от нищо. — Не диша!

Момчетата се дръпнаха назад. Те стояха в ъгъла на стаята, притиснати един до друг. Съюзната книга падна от леглото разтворена, както я беше разтворил Вайс.

Жената започна да пищи:

— Ръцете му са студени!

И в голямата потискаща тишина, която последва тези думи, се чу как шивачът, който дотогава седеше на столчето си неподвижен, склонил глава на ръката си, изведнъж се разрида. Тихо, едва чуто, както ридаят възрастните хора. Раменете му се тресяха от плач. Бедничкият, продължаваше да пази хубавото кафяво сако на господин Четнеки, защото го махна от коленете си да не го намокри със сълзите си.

А жената прегръщаше, целуваше малкото мъртво момченце, после коленичи до леглото му, зарови лице във възглавницата и започна да ридае. А Ерньо Немечек, секретар на Съюза на събирачите на маджун, капитан от площадката на улица „Пал“, бял като платно, със затворени очи, лежеше по гръб в леглото си и сега вече всички знаеха, че той не вижда и не чува това, което става около него, защото зорът на капитан Немечек беше отнесен от вълшебници там, където само такива като капитан Немечек чуваха нежна музика и виждаха сияйни простори.

— Късно дойдохме — прошепна Барабаш.

Бока стоеше сред стаята с обронена глава. Преди малко, само преди няколко минути, когато седеше на ръба на леглото, едва успя да потисне плача си. А сега учуден разбираше, че не може да заплаче, че няма сълзи. После се огледа с някаква неизмерима празнота в душата си. Забеляза момчетата, свити в ъгъла. Отпред стоеше Вайс с почетната диплома в ръка, която Немечек не можа да види.

Бока отиде при тях:

— Прибирайте се.

А те, горките, почти се зарадваха, че могат да се махнат оттук, от тази непозната стаичка, където приятелят им лежеше мъртъв. Един по един те се измъкнаха от стаята в кухнята, а оттам в слънчевия двор. Последен остана Лесик. Когато вече всички бяха излезли, той на пръсти отиде до леглото и безшумно вдигна от земята съюзната книга. Той погледна леглото и притихналия мъничък капитан.

После Лесик излезе след другите в слънчевия двор, където по недоразвитите дръвчета чуруликаха млади, весели врабчета. Момчетата стояха на двора и гледаха врабчетата. Не разбираха нищо. Знаеха, че приятелят им е мъртъв, и едновременно не разбираха това. Поглеждаха се учудено като хора, които съзерцават нещо съвсем неразбираемо, съвсем чуждо, което виждат за първи път в живота си.

Привечер Бока тръгна по улиците. Трябваше да учи, защото на другия ден имаше трудна програма. Имаше и латински. Отдавна не беше изпитван и беше сигурен, че учителят Рац ще го вдигне. Но нямаше желание да учи. Той бутна настрана учебника и речника и излезе от къщи.

Заскита безцелно по улиците. Избягваше улица „Пал“ и познатия квартал. Сърцето го заболя при мисълта, че днес на такъв тъжен ден трябва да види отново площадката.

Където и да вървеше, нещо все му напомняше за Немечек.

Булевард „Юлои“...

По него минаха тримата с Чонакош и Немечек, когато за първи път отидоха на разузнаване в Ботаническата градина.

Улица „Кьозтелек“...

Спомни си, че веднъж след училище спряха по средата на тази улица и Немечек, много сериозен, им разказа как предишния ден двамата Пасторовци са им заграбили топчетата в градината на музея. Чонакош отиде към тютюневата фабрика и от железния парапет на прозорчето на мазето смръкна тютюнев пращец. Как кихаха тогава!

Районът на музея...

Върна се и оттам. Разбра, че колкото повече бяга от площадката, толкова по-силно го тегли нататък някакво парливо чувство. И му олекна, когато реши да отиде на площадката направо, без да заобикаля. Той забърза, за да стигне час по-скоро. И колкото повече приближаваше тяхното владение, толкова повече нарастваше спокойствието, което

обземаше сърцето му. На улица „Мария“ беше вече толкова спокоен, че се затича, за да стигне по-скоро. А когато във вечерния здрач стигна до ъгъла и забеляза познатата сива ограда, сърцето му трепна. Трябваше да спре. Вече нямаше защо да бърза, беше стигнал. Той бавно закрачи към площадката, чиято вратичка беше отворена. Облегнат на дъсчената ограда, отпред пушеше лулата си Яно. Когато видя Бока, той му замаха ухилен:

— Натупахме ги, а!

Бока му се усмихна тъжно в отговор. Но Яно се разгорещи:

— Натупахме ги... Изхвърлихме ги... Изгонихме ги...

— Да — потвърди тихо генералът.

После спря пред словака, помълча малко и попита:

— Яно, знаеш ли какво се случи?

— Какво?

— Умря Немечек.

Словакът го изгледа учудено. Извади лулата от устата си.

— Кой беше Немечек? — запита той.

— Малкото русичко момче.

— Аха! — сети се словакът и пхна лулата в устата си. — Горкото.

Бока влезе през вратичката. Пред него спокойно се простираше голямото празно парче градска земя, където бяха прекарвали толкова весели часове. Той го обходи бавно и стигна до окопа. Още се виждаха следите от битката. Пясъкът беше нашарен от стъпки. Пръстта, натрупана пред окопа, тук-там се беше свлякла, когато момчетата бяха изпълзели за атаката.

А купчините дърва стърчаха една до друга утихнали и потъмнели, с издигнати отгоре крепости, а стените им бяха целите покрити със собствения им барутен прах — с пясък.

Генералът седна върху насипа и облегна брада на ръцете си. На площадката сега беше тихо. Малкият железен комин вечер замлъкваше и чакаше сутрин сръчни ръце отново да го сгреят. Резачката също почиваше, спеше и малката къщичка под напъпилите диви лози. Отдалече, като насън, долиташе градският шум. Бръмчаха коли, хора се провикваха оттук-оттам, а от задния прозорец на съседната къща, сигурно от кухнята, където цял ден гореше лампа, долетя весела песен. Пееше някаква слугиня.

Бока стана и отиде до колибата. Той спря на мястото, където Немечек бе повалил на земята Фери Ач, както някога Давид беше повалил Голиат. Той се наведе към земята и затърси скъпите следи от стъпки, които щяха да изчезнат от пясъка така, както малкият му приятел беше изчезнал от този свят. Земята беше изровена на това място, но следи нямаше. Той щеше да познае стъпките на Немечек, защото те бяха толкова малки, че и червеноризците се бяха учудили, когато откриха следите от обувките му край развалините на Ботаническата градина, защото бяха по-малки и от следите на Вендауер. През този паметен ден...

Той отмина с въздишка. Отиде при трета крепост, където малкото русичко момче беше видяло за първи път Фери Ач, когато той му беше креснал: „Страх ли те е, Немечек?!“.

Генералът беше уморен. Днешният ден го беше изтощил духовно и физически. Той се клатушкеше като пиян. С голямо усилие се покатери на втора крепост и се сви. Тук поне не го виждаше никой, никой не му пречеше, можеше да си припомни хубавите преживявания и можеше да си поплаче, ако изобщо можеше да плаче.

Ветрецът довея гласове. Той погледна надолу от крепостта и пред колибата забеляза две малки тъмни фигури. Не ги позна в тъмното; заследи дали са негови момчета и ще ги познае ли по гласовете.

Двете момчета разговаряха тихо помежду си.

— Барабаш — проговори едното, — сега сме на мястото, където горкият Немечек спаси нашето владение.

Момчетата млъкнаха. После се чу:

— Барабаш, хайде да се сдобрим тук, но завинаги и истински, няма смисъл да се сърдим един на друг.

— Добре — отговори трогнат Барабаш, — ще се сдобря с тебе. Нали затова дойдохме.

Пак настъпи тишина. Те стояха мълчаливо един срещу друг и чакаха другия да започне помиряването. Накрая се обади Колнаи:

— Тогава здравей!

Барабаш отвърна разчувстван:

— Здравей!

Те се ръкуваха. И дълго стояха така, стиснали ръце. После, без да си кажат дума, се прегърнаха.

И това се случи. Стана и това чудо. Бока ги гледаше от крепостта, но не се издаде. Искаше да остане сам, пък и си помисли, че няма смисъл да ги безпокои.

После двете момчета, разговаряйки тихо, тръгнаха към улица „Пал“. Барабаш каза:

— За утре имаме много по латински.

— Да — потвърди Колнаи.

— На тебе ти е лесно — въздъхна Барабаш, — защото те изпитаха вчера. А аз отдавна не съм изпитван и тези дни ми идва редът.

Колнаи рече:

— Внимавай, защото от втория откъс десети до двадесет и трети ред не ни е даден за урок. Отбеляза ли си го в учебника?

— Не.

— Да не седнеш да научиш и това, което не трябва. Ще дойда у вас и ще ти го отбележа в книгата.

— Добре.

Ето, те мислеха вече за уроците си. Бързо забравяха. Немечек умря, но остана учителят Рац, уроците по латински и най-важно, живи останаха самите те.

Двамата млъкнаха и изчезнаха в тъмната нощ. Най-после Бока остана съвсем сам. Ала не го свърташе на крепостта. Беше вече късно. От църквата в Йожефварош се разнесе кротко камбанен звън.

Бока слезе от крепостта и спря пред колибата. Той видя Яно да се връща през вратичката на улица „Пал“, запътен към колибата. Размахал опашка, душейки, край него тичаше Хектор. Бока ги изчака.

— Какво? — обади се словакът. — Няма ли да си ходиш?

— Отивам си — отговори Бока.

Словакът пак се ухили.

— В къщи те чакат с хубава топла вечеря.

— Хубава топла вечеря — повтори машинално Бока и помисли, че на улица „Ракош“ в къщата на бедния шивач двамата нещастници, шивачът и жена му, също ще седнат в кухнята да вечерят. А вътре в стаята горят свещи. Там е и двуредният, хубав костюм на господин Четнеки.

Бока случайно надникна в колибата.

Облегнати до стената, видя необичайни инструменти. Кръгла, червено-бяла тенекиена табела, нещо подобно на онези кръгчета, каквито държат в ръцете си железничарите, когато край кантона им префучи бързият влак. Имаше и един триножник с месингова тръба отгоре. Имаше и колци, боядисани в бяло...

— Какво е това? — попита Бока.

Яно погледна вътре.

— Това ли? Те са на господин инженера.

— На какъв господин инженер?

— На строителния инженер.

Сърцето на Бока трепна силно:

— На строителен инженер ли? Какво ще прави тук?

Яно дръпна лулата си:

— Ще строи.

— Тука ли?

— Да. В понеделник ще дойдат работници, ще разкопаят площадката... ще правят мазе... основи...

— Какво? — викна Бока. — Къща ли ще строят?

— Къща — отговори равнодушно словакът, — голяма, триетажна къща... собственикът на парцела ще строи къща.

И Яно влезе в колибата.

Светът се завъртя пред Бока. Сълзи запариха очите му. Той забърза, после тичешком избяга през вратичката. Бягаше от тук, от това парче земя, което момчетата с толкова страдания, с толкова героизъм бяха успели да защитят и което им се отплащаше с такава неблагодарност и беше готово за вечни времена да закрие плещите си с някаква голяма жилищна сграда.

От вратичката той погледна още веднъж назад като изгнаник, който завинаги напуска родината си. В голямата мъка, която сви сърцето му при тази мисъл, се вля само една-единствена малка капчица утеха. Помисли си, че нещастният Немечек не може да дочака делегацията на маджунарите, която искаше да му се извини, но поне не беше доживял да му отнемат родината, заради която умря.

На другия ден, когато целият клас седеше по местата си, затихнал в тържествено мълчание, и учителят, господин Рац, замислен,

с тържествени крачки се изкачи на катедрата, за да им припомни с приглушен глас в дълбоката тишина за Ерньо Немечек и за да ги помоли на другия ден в три часа целият клас да се събере на улица „Ракош“ в черни или поне в тъмни дрехи, тогава Янош Бока се втренчи в чина пред себе си и за първи път детската му душа започна да се просветлява от догадката какво всъщност е животът, на който ние всички сме неуморни ту горестни, ту весели слуги...

Издание:

Автор: Ференц Молнар

Заглавие: Момчетата от улица Пал

Преводач: Катя Каменова

Език, от който е преведено: Унгарски

Издание: Второ

Издател: Държавно издателство „Отечество“

Град на издателя: София

Година на издаване: 1977

Тип: Роман

Националност: Унгарска

Печатница: Държавен полиграфически комбинат „Д. Благоев“

Излязла от печат: март 1977

Редактор: Люба Мутафова

Художествен редактор: Йова Чолакова

Технически редактор: Петър Стефанов

Художник: Ани Бобева

Коректор: Албена Янкова

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/1840>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.